

TÓTH GÁBOR

Vállalkozás-gazdaságtan példatár

2009.

Tartalomjegyzék

I. Vállalkozási formák, a vállalat és környezete

Igaz-hamis kérdések	4. o.
Relációanalízis	11. o.
Többszörös választás	13. o.
Megoldások	14. o.

II. A vállalat eszközei és ráfordításai

Feleletválasztás	15. o.
Igaz-hamis kérdések.....	18. o.
Relációanalízis	25. o.
Többszörös választás.....	28. o.
Megoldások	30. o.

III. Munkaerő gazdálkodás

Igaz-hamis kérdések.....	31. o.
--------------------------	--------

IV. Pénzgazdálkodás

Igaz-hamis kérdések.....	35. o.
--------------------------	--------

V. Összefoglaló reláció-analízis feladatok

39. o.

VI. Számítási feladatok

A./ Anyag- és készletgazdálkodás	44. o.
B./ Kapacitás-kihasználás	49. o.
C./ Munkaerő-gazdálkodás	52. o.
D./ Költségek vizsgálata	53. o.
E./ Befektetési számítások	62. o.
Megoldások	64. o.

VII. Fogalmak

74.o.

I. Vállalkozási formák, a vállalat és környezete

Igaz-hamis kérdések

1. A vállalkozásgazdaságtan a vállalatok működésével, szervezeti felépítésével, a gazdasági döntések következményeivel foglalkozó természettudomány.
2. A termelés erőforrásai azok a tényezők, amelyek a termelést finanszírozzák.
3. A tulajdonforma nem azonos a gazdálkodási formával.
4. A vállalat mikrokönyezetének fontos eleme a piac.
5. A vállalkozás csak a piaci környezetétől függ.
6. A vállalkozás mikrokönyezetének fontos része a beszerzési piac.
7. A fogyasztási javakon belül munkatárgyakat és munkaeszközöket különböztetünk meg.
8. Az állam paternalisztikus viselkedése a vállalatok költségvetési korlátjának felpuhulásához vezet.
9. A vállalkozás makrokönyezetének fontos része a mindenkori gazdaságpolitika.
10. A vállalkozás eredményességét közvetlenül befolyásolja a piaci ár.
11. A piaci verseny mindig az ár csökkenéséhez vezet.
12. A szociális piacgazdaságban az árak legfőbb szabályozója az állam.
13. Az önkormányzatok a helyi piacokon árhatóságként is befolyásolják a vállalkozások működését.
14. A piaci kockázat a piaci kereslet és kínálat változásának következménye.
15. Az adott ország demográfiai helyzete (ill. annak változása) a vállalkozás makrokönyezetének fontos eleme.

16. Egy helyi piacra termelő vállalkozás számára nem jelent kockázatot a külgazdasági politika változása.
17. Bármely vállalkozás működését befolyásolja a technikai és technológiai fejlődés trendje.
18. A kiegészítő termékek árrugalmassága pozitív.
19. A helyettesítő termékek árrugalmassága pozitív.
20. A vállalatok anyagok iránti kereslete jellemzően kiegészítő termékek beszerzésére irányul.
21. A vevői piacon (nyomásos piac) a vásárló nehezen jut hozzá a szükséges termékhez.
22. Az eladói piacot (szívásos piac) az eladók éles versenye jellemzi.
23. A civil szervezetek nem képesek befolyásolni a vállalkozások magatartását.
24. A piacra lépésnek lehetnek gazdasági korlátai.
25. A termékdifferenciálás a piacra lépés egyik jogi korlátja.
26. Egy adott termék piacán működő vállalat számára könnyű és akadálytalan egy másik termék piacán való megjelenés.
27. Egy telítődő vagy telített piacon a vállalatok általában csak egymás rovására képesek növelni bevételeiket.
28. Az értékesítési teljesítmény mérésének egyik jellemző módja a piaci részesedés (és változásának) mérése.
29. A vámpolitika nem befolyásolja a belföldi piacon működő vállalkozás tevékenységét.
30. A marketingmix a marketing eszközenszere.
31. A brain-storming szóbeli megkérdezési módszer a primer piackutatásban.
32. A piacméret a piac potenciális felvevőképességét jellemzi adott árak mellett.

33. A marketing a vállalkozás környezethez való alkalmazkodásának eszköze.
34. A beszerzési marketing a vállalkozás költségeinek meghatározó tényezője.
35. Minden adat információ.
36. A termékéletrajz szakaszai: kifejlesztés, árképzés, gyártás, piaci bevezetés.
37. A piaci kooperáció a vállalkozás számára gyakran legalább olyan fontos, mint a verseny.
38. Az állam egyes piacokon a keresleti oldal meghatározó szereplője.
39. Az államnak a modern gazdaságban csak piacsabályozó szerepe van.
40. A modern gazdaságban a vállalkozás piacra lépésének bürokratikus korlátai is vannak.
41. A piacra belépés és az onnan történő kilépés egyik fontos gazdasági korlátja a vállalkozás költségeinek növekedése.
42. A versenypiacra való belépés nem jár többletköltséggel.
43. A monopolista piac tulajdonképpen egy manipulált piac.
44. A jogszabályok és a különböző szabványok (egészségügyi, műszaki, stb.) korlátozzák a vállalkozások piacra való belépését.
45. Versenypiac esetén a piacról való kilépésnek semmilyen korlátja nincs.
46. A kartell alapvető célja a verseny kizárása.
47. A csomagolás egyetlen funkciója a termék védelme.
48. Monopolista piacon a monopólium megtakaríthatja (hiszen felesleges!) a marketing költségeket.
49. A marketingtevékenység csak a vállalkozás saját termékeire irányul.

50. A BCG-mátrix "fejőstehenek" termékcsoportjában növekszik leggyorsabban a piaci kereslet.
51. A BCG-mátrix "döglött kutyák" termékcsoportjánál a piaci részesedés növelése a jellemző marketingcél.
52. Marketing szempontból a vállalkozás mikro- és makrokörnyezete mindig világosan és egyértelműen elhatárolható.
53. A vállalkozás saját mikrokörnyezetével napi kapcsolatban van és képes azt befolyásolni.
54. A vállalkozások számára a makrokörnyezet általában olyan kölső adottság, amelyhez kénytelenek alkalmazkodni.
55. A vállalkozás menedzsmentje információs monopol helyzetben van a tulajdonosokkal szemben.
56. Az alkalmazottak és a vevők a vállalkozás belső érdekeltjei.
57. A tulajdonosok elsősorban a vállalkozás értékének növekedésében érdekeltek.
58. Az árpolitika mozgásterének alsó korlátja a ráfordítások megtérülésének elvárása.
59. Az árpolitika mozgásterének felső határa a vevők fizetési hajlandósága.
60. A reklám célja az értékesítés ösztönzése.
61. Vállalatalapítás csak kormányzati törekvések érdekében történhet.
62. A vállalkozás nyeresége önmaga növelésének folyamatos forrása.
63. Az egyéni vállalkozás folytatása engedélyhez kötött.
64. Az adózási rendszer változása nem érinti a különböző profilú vállalkozások versenyfeltételeit.
65. A Cégbíróság törvényességi szempontból vizsgálja a társaságok megalakulását.
66. Gazdasági társaságok alapításakor a tagok mindig kötelesek vagyoni és

pénzbeni hozzájárulást teljesíteni.

67. Az egyszemélyes kft. jogi szempontból egyéni vállalkozásnak számít.

68. A közhasznú társaság tevékenységéből származó nyereséget egyenlően kell felosztani a tagok között.

69. A rt. nem lehet egyszemélyes.

70. A közös vállalat (kv) rendelkezik jogi személyiséggel.

71. Természetes személy egyidejűleg tagja lehet egyéni vállalkozásnak, Kkt-nek, Kft-nek.

72. Alapító okirattal alapíthatunk egyszemélyes Kft-t.

73. Két, vagy több hasonló elnevezésű társaság lehet, ha a cégtulajdonos természetes személy nevével azonos a cég neve.

74. Egy természetes személy egyidejűleg tagja lehet Bt-nek, Kkt-nek és Rt-nek.

75. Az apport értékét a tagok közös megegyezéssel állapítják meg.

76. A cégjegyzés joga önálló kifejezés azt jelenti, hogy szabadon választhatom meg a cég nevét.

77. A Kkt tagjainak felelőssége korlátlan.

78. A Kft törzstőkéjének minimális nagysága a törvényben nincs meghatározva.

79. A Bt jogi személyiséggel rendelkező társaság.

80. A betéti társaságnál legalább két beltagnak és két kültagnak kell lennie, mert társas vállalkozás.

81. A Kft esetében a törvény két főben határozza meg az alapító tagok számát.

82. Egy Bt kültagjának kötelező alaptőke befizetését a törvény 10.000 Ft-ban határozza meg.

83. Az Rt minimális induló tőkéje a törvény előírása szerint 5 MFt.

84. A vállalkozó képesítéshez kötött tevékenységet csak úgy végezhet, ha a tulajdonos rendelkezik a megfelelő képesítéssel.
85. A gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel jön létre.
86. A gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzés előtt kötelezettséget nem vállalhat.
87. Az egyéni vállalkozó személyes vagyonát nem érinti a végrehajtás, hiszen a vállalkozás az adós.
88. Az egyéni vállalkozás beindításához alapító okirat szükséges.
89. Gazdasági társaság társasági szerződését az alapító tagok fogalmazzák meg, és aláírásukkal hitelesítik.
90. A Kft-nél a vezetők felelőssége korlátozott.
91. Az Rt-nél a vezetők felelőssége korlátlan és egyetemleges.
92. Gazdasági társaság a társasági szerződés /alapító okirat, alapszabály/ aláírásának időpontjától jön létre.
93. A gazdasági társaság vezető tisztségviselőjét határozatlan időre kell megválasztani.
94. A gazdasági társaság vezető tisztségviselőjét meghatározott időre kell megválasztani.
95. A vállalkozó képesítéshez kötött tevékenységet csak úgy végezhet, ha valamennyien /tulajdonos, alkalmazott/ rendelkeznek képesítéssel.
96. Az egyesülés tartozásaiért a tagok felelőssége egyetemleges, de csak a bevitt vagyon erejéig terjed.
97. Közös vállalatot csak természetes személyek hozhatnak létre.
98. A részvény hitelviszonyt megtestesítő, forgatható értékpapír.
99. A részvény névre, vagy bemutatóra szóló értékpapír lehet.
100. A törzsrészvény csak névre szóló lehet.

101. A névre szóló /nevesített/ részvény nem adható el.
102. Az Rt alapítói mindazok, akik részt vesznek az alapító közgyűlésen.
103. A névre szóló részvények forgathatósága /adás-vétele/ korlátozottnak tekinthető, mert átruházását regisztrálni kell a Részvénykönyvben.
104. A dolgozói részvény tulajdonosa elsőbbséget élvez más részvényesekkel szemben az osztalék-kifizetésnél.
105. A dolgozó részvény tulajdonosának szavazati joga a nyereség-felosztásra korlátozódik.
106. A törzsrészvény tulajdonosa nem rendelkezik szavazati joggal a személyi kérdésekben.
107. A Kft taggyűlése által hozott határozat azonnal érvénybe lép.
108. Egyszemélyes Rt a törvény rendelkezései alapján Magyarországon nem létezik, de külföldön igen.
109. A Bt jogi személy, ha legalább 1 MFt feletti tőkével rendelkezik.
110. A Bt akkor nem jogi személy, ha csak egy tagja van.
111. A Kkt tagja a vagyoni hozzájárulás alapján díjazást kap.
112. Az Rt közgyűlését évente legalább kétszer kell összehívni.
113. A betéti társaság nem jogi személy.
114. Vagyoni hozzájárulása alapján a Kkt tagja nyereségrészesedést kap.
115. Az Rt közgyűlését évente minimum egyszer kell összehívni.
116. A Kft legfőbb szerve a Felügyelő Bizottság.
117. A Kkt vagyonegyesítő egyesülési forma.
118. Egyszemélyes Rt alapítása csak külön kérvényezéssel lehetséges.
119. Az Rt alapítói az elsőbbségi részvények tulajdonosai.

120. Alapító okirattal alapítható az egyszemélyes Kft.

121. A Bt-nél nem kell vezető tisztségviselőt választani.

Relációanalízis

A relációanalízis kérdéstípus megoldását a következő öt eset valamelyike jelentheti:

- "A", ha az állítás és az indoklás is önmagában igaz, és megfelelő ok-okozati összefüggés van közöttük,
- "B", ha az állítás és az indoklás is önmagában igaz, de nincs közöttük ok-okozati összefüggés,
- "C", ha a mondat első része igaz, de a második hamis,
- "D", ha a mondat első része hamis, de a második igaz,
- "E", ha a mondat egyik része sem igaz, mindkét rész hamis.

Ne tévesszen meg senkit a mondatok nyelvtani helyessége, illetve a két mondatrész közötti kötőszó. Mivel a feladat az állítás és indoklás helyességének szakmai szempontból való vizsgálata, valamint a köztük lévő szakmai szempontból fennálló /vagy hiányzó/ kapcsolat megítélése, a nyelvtani szabályoknak való megfelelés jegyében használt "és", "mert", "mivel", "tehát", stb. kötőszavak ne befolyásolják a válaszadásban.

1. A háztartások alapvetően fogyasztó gazdaságok /gazdasági egységek/, mert termelést nem végeznek.
2. A gazdasági társaságok mindig jogi személyek, de a jogi személyek nem alakíthatnak társaságot.
3. A kkt tagjainak anyagi felelőssége a társaság kötelezettségeiért korlátlan és egyetemleges, mert a betéti társaság beltagjainak felelőssége is korlátlan és egyetemleges.
4. Nem minden gazdasági társaság alakulhat bármekkora tőkével, mert egyes gazdasági társaságok minimális induló tőkéjének nagyságát törvény írja elő.
5. Korlátolt felelősségű társaságot csak természetes személyek alapíthatnak, mert a társaság tagjai nyilvános felhívással nem toborozhatók.
6. A részvénytársaságnál a menedzseri- és a tulajdonosi funkciók szétválnak, mert a részvényes nem lehet a részvénytársaság alkalmazottja.
7. A Kft jogi személy, mert minimális induló tőkéje a törvényben meghatározott.

8. Az Rt közgyűlését évente legalább egyszer kell összehívni, mert a kisrészvényesek csak képviselők útján érvényesíthetik akaratukat.
9. Minden részvény korlátlanul forgalomképes értékpapír, mert a tőzsdén kívül is van részvényeladás.
10. A gazdasági társaságok tagjai a társaságba bevitt vagyonukkal egyetemlegesen és korlátlanul felelnek a társaság működéséért, mert a betéti társaság beltagjának felelőssége személyes vagyonára is kiterjed.
11. A társaság vagyonát alapításkor a tagok által bevitt pénzbetét adja, mert a társasági törvény meghatározza az induló vagyon mértékét és összetételét.
12. Természetes személy csak egy társaság tagja lehet, mert a Kkt minden tagja korlátlanul és egyetemleges felelős a társaság kötelezettségeiért.
13. A közös vállalat tagjainak felelőssége korlátozott a bevitt vagyon erejéig, mert közös vállalatot csak természetes személyek hozhatnak létre.
14. A dolgozói részvény névre szóló, ezért csak korlátozottan forgalomképes.
15. Magyarországon létezik egyszemélyes Rt, mert létezik egyszemélyes Kft is.
16. Az egyéni vállalkozó személyes vagyonát szükség esetén végrehajtás alá lehet venni, mert felelőssége korlátlan.
17. Egy Bt kültagjának alaptőke befizetése lehet akár a társaság vagyonának fele, mert a törvény nem írja elő a mértékét.
18. A törvény nem minden társaság esetében írja elő a tagok minimális számát, ezért lehetséges egyszemélyes kkt alapítása.
19. Természetes személy egyidejűleg tagja lehet egyéni vállalkozásnak és Kft-nek, mert a Kft tagjainak felelőssége vagyoni betétjének erejéig terjed.
20. Az apport mértéke a Kft esetében minimálisan 50 %, mert a törvény tételesen meghatározza a Kft induló vagyonának minimális értékét.

Többszörös választás

1. A: Kkt C: mindkettő
 B: Kft D: egyik sem

___ jogi személyiséggel rendelkezik
___ tagja lehet természetes személy
___ tagja csak természetes személy lehet
___ a tagok felelőssége korlátlan és egyetemleges
___ az induló vagyon minimális nagyságát a törvény meghatározza
___ lehet jogi személyiséggel rendelkező tagja
___ legalább egy jogi személy és egy természetes személy alapíthatja
___ lehet egyszemélyes is
___ lehetővé teszi az üzleti és egzisztenciális kockázat elkülönítését

2. A: Rt C: mindkettő
 B: Kft D: egyik sem

___ jogi személyiséggel rendelkezik
___ csak természetes személy alapíthatja
___ a tagok felelőssége korlátozott
___ az induló vagyon minimális nagyságát a törvény meghatározza
___ értékpapírt bocsáthat ki
___ a tagok tulajdonjog-gyakorlása jellemzően közvetlen
___ a vállalkozás működtetésében a személyes közreműködés kötelező
___ tagjai lehetnek jogi személyek
___ ügyvezető szerve az igazgatóság

3. A: részvény C: mindkettő
 B: kötvény D: egyik sem

___ hitelviszonyt testesít meg
___ csak tőzsdén kerülhet forgalomba
___ lehet névre szóló
___ csak bemutatóra szóló lehet
___ kamatjövedelemre jogosít
___ korlátlanul forgalomképes értékpapír

I. Megoldások

I. Igaz-hamis kérdések

1/H , 2/H , 3/I, 4/I, 5/H, 6/I, 7/H, 8/I, 9/I, 10/I, 11/H, 12/H, 13/H, 14/I, 15/I, 16/H, 17/I, 18/H, 19/I, 20/I, 21/H, 22/H, 23/H, 24/I, 25/H, 26/H, 27/I, 28/I, 29/H, 30/I. 31/H, 32/I, 33/I, 34/I, 35/H, 36/H, 37/I, 38/I, 39/H, 40/I, 41/I, 42/H, 43/I, 44/I, 45/H, 46/I, 47/H, 48/H, 49/H, 50/H, 51/H, 52/H, 53/I, 54/I, 55/I, 56/H, 57/I, 58/I, 59/I, 60/I, 61/H, 62/I, 63/H, 64/H, 65/I, 66/H, 67/H, 68/H, 69/H, 70/I, 71/ I, 72/ I, 73/I, 74/I, 75/I, 76/H, 77/H, 78/H, 79/H, 80/H, 81/H, 82/H, 83/H, 84/H, 85/I, 86/H, 87/H, 88/H, 89/H, 90/H, 91/H, 92/H, 93/H, 94/I, 95/H, 96/H, 97/H, 98/H, 99/I, 100/H, 101/H, 102/H, 103/I, 104/H, 105/H, 106/H, 107/H, 108/H, 109/H, 110/H, 111/H, 112/H, 113/I, 114/I, 115/I, 116/H, 117/H, 118/H, 119/H, 120/I, 121/I.

I. Relációanalízis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	E	B	A	D	C	B	B	D	D
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	D	C	A	B	A	A	B	B	B

I. Többszörös választás

1. B	2. C	3. B
C	D	D
D	C	C
A	C	D
B	C	B
C	B	D
D	D	
B	C	
B	A	

II. A vállalat eszközei és ráfordításai

Feleletválasztás

1. A rövid táv egy olyan periódus, amelyben :
 - a./ minden input fix
 - b./ a munkaerő fix
 - c./ legalább egy, de nem minden input fix
 - d./ minden input változó

2. Ha a tőke határterméke elosztva a tőke árával nagyobb, mint a munka határterméke elosztva a munka árával, akkor a vállalat nem cselekszik ésszerűtlenül, ha
 - a./ több munkát és kevesebb tőkét használ
 - b./ elad néhány gépet, és több munkást vesz fel
 - c./ növeli a munkásoknak kifizetett bért
 - d./ elbocsát néhány munkást, és több gépet vesz

3. A csökkenő hozadék törvénye vonatkozhat
 - a./ csak a nehéziparra
 - b./ csak a halódó iparágakra
 - c./ csak az iparra /bármely ágazatra/
 - d./ mindenfajta termelésre

4. A csökkenő hozadék törvénye arra az esetre vonatkozik, ha
 - a./ minden input fix
 - b./ egy input változó, az összes többi fix
 - c./ minden input fix
 - d./ lehet akár a./, akár c./

5. A rövid távú határkölség mind a teljes kölség /TC/, mind a változó kölség /VC/ változását mutatja, mert
 - a./ a fix kölség változása nulla
 - b./ a TC rövid távon egyenlő a VC-vel
 - c./ a TC része a VC
 - d./ nem igaz a feladat állítása

6. Az output növelésével az átlagos fix kölség /AFC/
 - a./ nőhet
 - b./ konstans
 - c./ csökken
 - d./ nulla

7. Ha adott üzemméret mellett növeljük az outputokat, akkor a következő tényezők értéke közül melyik az, amelyik biztosan nem növekszik?

- a./ átlagköltség
- b./ átlagos változó költség
- c./ átlagos fix költség
- d./ határköltség

A következő három feladatban /8-10. példa/ feltételezzük, hogy:

Egy, a tiszta verseny feltételei között működő cég termelése 400 db, határköltsége pedig 40 Ft/db. 300 darabos termelésnél a határköltség 30 Ft/db lenne, és megegyezne az átlagköltséggel. A termék ára 50 Ft/db. A határköltség 250 darabtól kezdve szigorúan monoton nő.

8. Ha a cég maximálni akarja a profitját, akkor

- a./ növelnie kell outputját
- b./ továbbra is 400 darabot kell termelnie
- c./ csökkentenie kell az outputját
- d./ ennyi információ nem elég a döntéshez

9. A 400. termékegység hozzávetőlegesen-tal növeli az összes profitot.

- a./ 50 Ft
- b./ 20 Ft
- c./ 40 Ft
- d./ 10 Ft

10. Ha a cég annyit termelne, hogy az átlagos költsége minimális legyen, akkor a profitja Ft lenne.

- a./ 3000
- b./ 6000
- c./ 4000

11. Az árelfogadó piaci magatartás azt jelenti, hogy

- a./ a vállalatok egyéni keresleti görbéje adottság
- b./ az ár adottság
- c./ az a./ és a b./ együtt
- d./ a költségfüggvények adottak

12. Rövid távon a vállalat azért termel a fedezeti ponthoz tartozó értéknél kisebb /de az üzemszüneti ponthoz tartozónál nagyobb/ áron is, mert

- a./ bevételei még így is fedezik ráfordításait
- b./ gazdasági profitot ugyan nem realizál, de teljes normál-profitot igen
- c./ fix költségeinek egy része még megtérül
- d./ azért, mert nem ismeri fel saját érdekeit

13. A tökéletesen versenyző vállalat
- a./ árkereső
 - b./ egyéni keresleti görbéje negatív hajlású is lehet
 - c./ hosszú távon pozitív gazdasági profitot is realizálhat
 - d./ határbevétele egyenlő az árral
14. A határkölség
- a./ a termelés egységnyi pótlólagos növelése által okozott költségnövekmény
 - b./ a legmagasabb átlagos változó költség
 - c./ a legalacsonyabb átlagos változó költség
 - d./ a veszteséggel termelt termékek költsége
15. A vállalat által realizált profit akkor maximális, amikor
- a./ minden terméket nyereséggel adnak el
 - b./ egyetlen terméket sem termelnek veszteségesen
 - c./ az átlagos profitot felülmúlja a határprofit
 - d./ a határbevétel egyenlő a határkölséggel
16. A piaci egyensúlyi ár
- a./ a kereslet- és a kínálat pontos egybeesésekor érvényesülő ár
 - b./ a kereslet- és a kínálat ingadozása közben mérsékelten mozgó ár
 - c./ az állam valamely árhatósága által megállapított ár
 - d./ a hosszú időn keresztül változatlan ár
17. A tiszta monopólium a tökéletesen versenyző vállalattal szemben
- a./ hosszú távon is realizálhat gazdasági profitot
 - b./ termelési pontjában a határbevétel nem egyezik meg a határkölséggel
 - c./ rövid távon sem termel soha, ha nem térül meg a teljes költség
 - d./ az a./, b./ és c./ is igaz
18. Rövid távon a monopolista
- a./ a változó költségeit fedezi, de a fix költségeit nem mindig
 - b./ veszteségeket szenvedhet
 - c./ gazdasági profitot realizálhat
 - d./ bármelyik előfordulhat a fenti három állítás közül
19. A tiszta monopólium rövid távú profitmaximalizáló /veszteség-minimalizáló/ termelési pontjában
- a./ a határbevétel megegyezik a rövid távú határkölséggel
 - b./ az ár megegyezik a rövid távú határkölséggel
 - c./ az átlagkölség minimális szintű
 - d./ az a./ és a b./ válasz is helyes

20. Normál jószág esetén egy tiszta monopólium minden - tehát nemcsak a profit maximalizáló, illetve veszteség minimalizáló - termelési nagyságára vonatkozóan
- a./ a határbevétel egyenlő az árral
 - b./ a határbevétel egyenlő a határköltséggel
 - c./ a határköltség egyenlő az árral
 - d./ a határbevétel kisebb mint az ár
21. A tiszta monopólium soha nem fog termelni abban a pontban, ahol
- a./ a keresleti görbe árrugalmatlan
 - b./ a keresleti görbe árrugalmas
 - c./ a határköltsége pozitív
 - d./ a határköltsége növekvő
22. Ha a monopolista rövid távon veszteséges, akkor hosszú távon
- a./ elhagyhatja az iparágat
 - b./ az iparágban maradhat
 - c./ akár gazdasági profitot is realizálhat
 - d./ az a./, b./ és c./ esetek bármelyike előfordulhat
23. Egy többgyáras monopólium gyárainak minimális hosszú távú átlagköltségéhez - 20 Ft/termékegységhez - 10 egység termelés tartozik. A monopólium számára hosszú távon 100 egység áru átlagköltsége
- a./ 200
 - b./ 20
 - c./ 2 Ft/termékegység
 - d./ az adatokból nem állapítható meg
24. Természetes monopólium akkor van, ha
- a./ az iparág monopol-vállalata szabadalmi licenszek megvételével megakadályozza más vállaltok belépését az iparágba
 - b./ az iparág kereslete túl kicsi ahhoz, hogy egynél több vállalat optimális üzemméretben működjön
 - c./ az iparág műszakilag elmaradott
 - d./ az iparágba való belépés 100-szor olyan drága tőkeberuházást igényel, mint az éves változó költségek
- 25./ A következő adófajta megváltoztatja a monopólium profitmaximalizáló outputját
- a./ az átalányadó /egyösszegű adó/
 - b./ a termeléssel arányos adó /forgalmi adó/
 - c./ a profittal arányos adó /társasági adó/
 - d./ bármelyik a fentiek közül

Igaz-hamis kérdések

1. Az amortizáció a beruházások finanszírozásának fontos saját forrása.
2. A beruházás pénzforrásait hitel, illetve állami támogatás kiegészíthető.
3. A szűk keresztmetszet feloldása nem eredményez többletkibocsátást.
4. Az értékcsökkenési leírás egy bizonyos költségterhelési folyamat.
5. Az amortizációs költségelszámolás mindig állandó amortizációs kulccsal történik.
6. A degresszív leírás lényege, hogy a használat éveiben fokozatosan csökkenő értékcsökkenés számolható el.
7. A progresszív leírás időtartama alatt az évenként elszámolt amortizációs költség fokozatosan növekvő.
8. Az "évek száma" módszer degresszív és progresszív leírásra egyaránt alkalmas.
9. A tényleges elhasználódási folyamatot legjobban a lineáris leírási mód követi.
10. A kapacitáskihasználás a tényleges és a lehetséges kibocsátás aránya.
11. A vállalkozás vagyonának legkevésbé likvid része a tárgyi eszközállomány.
12. Az innováció jelentősen befolyásolja a vállalkozás eredményességét.
13. Az infláció miatt az amortizációs alap sosem elegendő az elhasználódott tárgyi eszközök pótlására.
14. A vállalkozás tárgyi eszközeinek értékét az egyes eszközök újra-beszerzési ára is meghatározhatja.
15. A tárgyi eszköz áfa-mentes vételárát nettó beruházásnak nevezzük.
16. A termék-innováció az érintett vállalkozás nyereségét rövid távon növeli.

17. A tárgyi eszközöket csak addig érdemes működtetni, amíg értéküket nullára nem írják (amortizálják).
18. Több beruházási változat közül mindig a legolcsóbbat kell választani.
19. Több beruházási változat közül mindig a legnagyobb bevételt hozót kell választani.
20. Több beruházási változat közül mindig a legnyereségesebbet kell választani.
21. A forgóeszközök elsősorban pénzeszközök és értékpapírok formájában jelennek meg a gazdálkodásban.
22. Az ABC-analízis az egyes anyagféleségeket a beszerzés gyakorisága alapján csoportosítja.
23. A készletezési napok száma azt mutatja, hogy értékesítésük előtt átlagosan hány napig vannak raktáron.
24. A forgóeszközök nagysága a likviditás fontos jelzőszáma.
25. Adott mennyiségű eladást különböző forgóeszköz-állománnyal is el lehet érni.
26. A FIFO (first in first out) rendszerű kiszolgálás lényege, hogy az elsőként vásárolt készleteket elsőként használják fel és számolják el költségként.
27. A beszerzési költségek a tárolási veszteség költségeit is tartalmazzák.
28. A bútorgyártásban a fűrészárú (faanyag) és a bútorvasalat függő keresletű készletet alkot.
29. A vendéglátásban az evőeszközök és az irodai géppapír függő keresletű készletet alkot.
30. Az áru fuvarozásban a járműalkatrészek és az üzemanyag független keresletű készletet alkot.
31. A vállalkozások beszerzési készletei jellemzően függő keresletű termékekből állnak.
32. A LIFO (last in first out) rendszerű kiszolgálás lényege, hogy a beérkező

igényeket mennyiségi sorrendben elégítik ki.

33. Amennyiben a megrendelt anyagok átvétele a vevő telephelyén történik, az átvételkor készpénzben kell kifizetni az árát.

34. A vállalatok egymás közötti szállítási költségei mindig a vevőt terhelik.

35. A biztonsági készlet az a készletmennyiség, amely alá a vállalati készletszint sosem süllyedhet.

36. A vállalkozás minden készlet(elem)ét beszerzési áron tartja nyilván.

37. A készletgazdálkodásban a termelési folyamathoz kapcsolódóan beszerzési, gyártásközi és késztermék készleteket különböztetünk meg.

38. A gyártásközi készlet nyilvántartása közvetlen önköltségen történik.

39. A készletek forgási sebességének csökkenése adott árbevétel mellett a vállalkozás hatékonyabb gazdálkodását jelzi.

40. A vállalkozás által kibocsátott termék értékében a hozzáadott érték az anyaghányad csökkentésével növelhető.

41. Az anyag-felhasználási norma azt határozza meg, hogy egységnyi anyagból hány terméket lehet előállítani.

42. A logisztikai költségek között jelentősek a beszerzési, szállítási és az információs költségek.

43. A termékhez szükséges anyagnak az ÁFA-t tartalmazó beszerzési ára a bruttó anyagnorma.

44. A félkész termék olyan termék a gyártási folyamatban, amelyen már legalább egy műveletet befejeztek.

45. A befejezetlen termék olyan termék a gyártási folyamatban, amelyen már legalább egy műveletet megkezdték.

46. A gyártásközi készlet megfelelő szintje szükséges a folyamatos kibocsátáshoz.

47. Rendelésre gyártás esetén alacsony, vagy éppen nulla a beszerzési készletek értéke.
48. A standard termékeket gyártó, kompetitív piacon működő vállalatok általában a készletre gyártás stratégiáját alkalmazzák.
49. A készletgazdálkodás fontos mutatója a készletek forgási sebessége.
50. A gazdasági hatékonyság javítható készletforgási mutató növelésével.
51. A készletgazdálkodás fontos jellemzője a kronologikus átlagkészlet.
52. A folyókészlet feladata a termelés esetenkénti többlet anyagigényének kielégítése.
53. A vállalkozások számára törvény írja elő, hogy a 180 napig nem használt anyagokat (mint felesleges anyagot) el kell adniuk.
54. A tárgyi eszközök esetében a forgási sebesség nem értelmezhető.
55. A fogyóeszközök olyan forgóeszközök, amelyek nem épülnek be a termékbe.
56. Az állóeszköz-gazdálkodás fontos eleme a karbantartás.
57. A TMK a "**T**ervszerű - **M**arketing - **K**öltségek" kifejezésből képzett betűszó.
58. A gyártásközi készletek fontos funkciója a termelési műveletek kapacitása közötti különbségek kiegyenlítése.
59. A késztermékek olyan termékek, amelyeken a vállalatnál további átalakításokat már nem végeznek.
60. A vállalkozások csak késztermékeket értékesítenek.
61. A közgazdászok rövid távon a 12 hónapnál rövidebb időtartamot értik.
62. Az implicit költségek a cég lekötött erőforrásainak alternatív költségei.
63. A számviteli költségek nem tartalmazzák az explicit költségeket.

64. Az átlagos fix költséget a határköltség annak minimumpontjában metszi.
65. A vállalat átlagos fix költsége független a vállalat outputjától.
66. A közgazdász mind a rövid távú, mind a hosszú távú költség elemzésekor foglalkozik az átlagos változó költséggel.
67. A hosszú távú határköltség függvény egybeesik a hosszú távú változó költség függvényével.
68. A hosszú távú átlagköltség-görbe a rövid távú átlagköltség-görbék minimumpontjait köti össze.
69. A vállalat számára az átlagköltség minimalizálása rövid távon egyenlő a profitmaximalizálással.
70. Rövid távon a vállalatnak soha nem érdemes a fedezeti pont alatt termelnie.
71. Egy vállalat üzemszüneti pontja az átlagos fix költség minimumánál lesz.
72. A fedezeti pont alatt a vállalat normálprofitja 0.
73. A monopóliumnak nincs kínálati görbéje.
74. Ha egy tökéletesen versenyző iparág tiszta monopóliummá alakul, akkor csökken az iparág termelése és növekszik termékének az ára.
75. A monopolista mindig pozitív gazdasági profitot realizál.
76. Az oligopólium termelési szintje társadalmilag hatékony. / Az ár megegyezik a határköltséggel./
77. Az alacsonyabb költségű vállalat árvezérlése kiszoríthatja a magasabb költségű vállalatokat az iparágból.
78. Az üzemszüneti pont a változó költségek és az árbevétel egybeesése.
79. A fedezeti pontnak megfelelő árbevétel nem tartalmaz profitot.
80. Rövid távon a termelés emelkedésével az állandó költségtöbblet: nulla.
81. A tőke eredeti, elsődleges termelési tényező.

82. A profit a saját tőke hozadéka.
83. A profit maximuma mindig a legkisebb átlagköltség mellett alakul ki.
84. Az egyes termékek költségarányai és árarányai rövid távon megegyeznek egymással.
85. Adott termék kereslete országon belül azonos időpontban is lehet egyszerre rugalmas és merev.
86. A termék önköltségének alakulását rövid távon a változó költségek alakulása határozza meg.
87. Az eleven munka vállalati költségeinek jelentős része bérköltség.
88. A vevőállomány a vállalat forgóeszközeinek jelentős eleme.
89. A tárgyidőszak átlagos forgóeszköz-állománya a bázisidőszak forgalma és a tárgyidőszak forgási ideje alapján állapítható meg.
90. A tárgyi eszközök és az immateriális javak egyaránt tartósan /egy éven túl/ szolgálják a vállalkozást.
91. A pótló beruházás nem okozhat a termelő berendezésekben szerkezeti összetétel-változásokat.
92. A félkész és befejezetlen termékek értékelése és nyilvántartása beszerzési áron történik.
93. A vállalat amortizációs rendszerének kialakításához okvetlenül szükséges a tárgyi eszközök induló bruttó értékének és hasznos működési idejének /gazdaságos élettartamának/ a megállapítása.
94. A beruházások értékbeni forrásai a gazdálkodási gyakorlatban nem különíthetők el mereven egymástól.
95. A vállalat rövid időközökben elért gazdasági sikere nem hozható közvetlen, szoros kapcsolatba az üzleti tervezés minőségével.
96. A csődeljárás alatt álló vállalat köteles a végelszámolást elvégezni.

97. A vállalat könyv-szerinti értéke egyenlő az eszközök leltárban szereplő értékével.

98. A vállalat nettó vagyona az aktívák és passzívák különbsége.

99. A munka-erőkereslet a vállalat munkapiacra megjelenő munka-erőfelvételi igénye.

100. A fordulatok száma és a forgási idő /átlagos lekötési napok száma/ egyaránt a forgóeszközök forgási sebességét kifejező mutatószám.

Relációanalízis

1. A stratégiai tervezés folyamatában az operatív tervezés a célkitűzésekkel egyidejűleg történhet, mert a funkcionális operatív terveket az üzleti egységek vezetői hagyják jóvá.

2. A vállalat környezeti adaptivitásának egyik megnyilvánulása lehet új vállalkozás indítása, mert a vállalat rövid távú céljai olyan előirányzatok, melyek mérhetőek.

3. A marketing csatornák egymással szoros kapcsolatban lévő szervezetek sora, mert a marketing-mix mind a négy elemének meg van a maga önálló stratégiája.

4. Azonos termék-mixhez tartozó különböző termékek árai kölcsönösen összefüggenek egymással, mert a termék-mix egészére nézve érvényesítik a nyereség-maximalizálást.

5. A kihívók stratégiáját követő vállalat a hozzá hasonló nagyságú, nem versenyképes vállalatot támadja meg, mert a meghúzó kisvállalatok stratégiája a nagyokkal való összeütközés elkerülése.

6. A termék ráállítása az induló stratégiára nem jelenti azt, hogy a termék ugyanazon stratégia szerint halad végig élete egész pályáján, mert az életciklus különböző szakaszain más-más stratégia jellemző.

7. A vállalkozói piac vevőinek /a vállalatoknak/ vásárlási módszerei azonosak, ezért e piacon a versenytársak megismerésének /ezen belül az őket ért hatásokra való reagálásaik ismeretének/ nincs jelentősége.

8. Az új termékek piacra vitelét megelőzően nincs szükség marketing-stratégiai döntésekre, mert az innováció kockázatmentes.

9. A vállalatok az alapárait nem szokták módosítani, mert inkább egyéb kedvezményeket alkalmaznak /pl.: részletfizetésre történő eladás/.

10. A tulajdonos bérminimalizálási és a munkavállaló bérmaximalizálási érdekkellentéte időről időre feloldódik, mert a munka termelékenységének növekvő tendenciája érvényesül.

11. A bérpótlék a le nem dolgozott munkaidőre /szabadság idejére, tanulmányi munkaidő kedvezmény idejére stb./ járó bérösszeg, mert a törzsbér a ténylegesen elvégzett.

12. A teljesítményhez kötött időbér alkalmazása esetén a normától bármely irányban eltérő teljesítmény a törzsbér ugyanilyen irányú progresszív változását vonja maga után, mert ebben a bérformában az előírt normát egyéenként állapítják meg.

13. A készletezés költségei az alacsonyabb árban is megfizethetők, mert a szélesebb választék biztosítása a racionális készletezéssel is összefügg.

14. A vevőállomány a vállalat forgóeszközeinek jelentős része, mert az eladott áruk beérkezett ellenértékét tartalmazza.

15. A leértékelt készletek értékesítése a készletgazdálkodás rugalmasságát mutatja, mert így elkerülhetők a készletezés veszteségei.

16. A pénzáram /cash-flow/ és az adózás utáni nyereség azonosak, mert mindkettő bevételek és kiadások különbsége.

17. A készletállomány tervezésének a saját termelésű készletekkel nem kell foglalkoznia, mert a félkész és befejezetlen termékek nyilvántartását az anyagkészletek és készárukészletek nyilvántartása helyettesíti.

18. A tárgyi eszközök és az immateriális javak közös tulajdonságokkal rendelkeznek, mert a befektetett eszközök a vállalkozást tartósan /egy éven túl/ szolgálják.

19. A pótló beruházás nem okozhat a termelő-berendezésben szerkezeti, összetétel-változásokat, mert az amortizációs alapból nem telik az elhasznált tárgyi eszköznel korszerűbbek beszerzésére.

20. Az azonos beruházási cél megvalósítására számba jöhető változatok közül a kisebb egyszeri ráfordítással teljesíthető beruházás a többi változatnál rendszerint nagyobb folyamatos üzemeltetési költséggel párosul, mert minél nagyobb előlegezett tőkebefektetés szükséges egy beruházáshoz, annál alacsonyabb annak folyó üzemeltetési ráfordítás-igénye.

21. A vállalatok által alkalmazott amortizációs módszer típusa, milyensége leginkább a tárgyi eszközök fizikai elhasználódásának ütemétől függ, mert az amortizációs rendszer kialakításához okvetlenül szükséges a tárgyi eszközök induló bruttó értékének és hasznos működési idejének, azaz gazdaságos élettartamának a megállapítása.

22. A csődeljárás alatt álló vállalat köteles a végelszámolást elvégezni, mert annak híján a bíróság végelszámolót rendel ki.

23. A gazdasági társaságok egymás közti átalakulása kétirányú lehet, ezért a részvénytársaság korlátolt felelősségű társasággá alakulhat.

24. A csődeljárás végződhet az adós-vállalat és a hitelezők megegyezésével, ezért a felszámolásnak soha nem lehet közvetlen előzménye a csődeljárás.

25. A vállalat pénzügyi elemzése átfogja: a vagyoni, a pénzügyi és a jövedelmezőségi helyzetet, mert a pénzügyi tervezés előzetesen felméri a vállalat termelési, értékesítési és más részlettervek pénzügyi kihatásait.

26. A vállalat könyv-szerinti értéke egyenlő az eszközök leltárban szereplő értékével, mert piaci értéke a mérlegben szereplő érték, plusz a cégérték együttes összegével azonos.

27. A vállalat nettó vagyona az aktívák és passzívák különbsége, azért, mert ha az eszközök értéke kisebb mértékben csökken, mint a források értéke, akkor a nettó vagyon növekszik.

28. A teljesítménybér egyik lehetséges formája a darabbér, mert a rendes szabadság idejére járó bér megfelel az átlagkeresetnek.

29. Nincs különbség a reklám és a propaganda között, mert a reklám és propaganda célja egyaránt a vevők közvetlen befolyásolása.

30. A nullára leírt, de még működő tárgyi eszköz értékcsökkenési leírása a legutolsó évi leírás összegének elszámolásával történik az eszköz működésének végéig, mert az amortizációs költség-elszámolás feltétele a tárgyi eszközök működőképessége.

Többszörös választás

1. A: monopol piac C: mindkettő
 B: kompetitív piac D: egyik sem

- _____ van olyan szereplője, amely képes befolyásolni a piaci feltételeket
- _____ az ár minden szereplő számára adottság
- _____ szereplője számára akkor maximális az elérhető profit, ha határköltsége éppen egyenlő a határbevétellel
- _____ például a koncesszió eredménye
- _____ a piaci kínálati görbe egyenlő a határköltség-függvények összegével
- _____ például a kartell által befolyásolt piac
- _____ az átlagköltség-görbe alatt is profitot realizálhat a piaci szereplő
- _____ az átlagköltség-görbe alatt veszteséges a piaci szereplő
- _____ a piaci szereplő határbevétele egyenlő a piaci árral
- _____ a piaci szereplő határbevétele nem fix, és nem egyezik meg egyetlen piaci árral

2. A: változó költség C: mindkettő
 B: fix költség D: egyik sem

- _____ a teljes költség része
- _____ például a közvetlen anyagköltség
- _____ általában a közvetett költségek
- _____ minimum-pontja a fedezeti pont
- _____ egyenlő lehet a határköltséggel
- _____ jellemzően explicit költség
- _____ függvényének képe rövid távon vízszintes egyenes
- _____ rövid távú átlagának függvénye mindig monoton csökkenő
- _____ átlagos nagyságának függvénye rövid távon lehet vízszintes egyenes
- _____ hosszú távon a kibocsátás függvényében változó

3. A: Eszközök C: mindkettő
 B: Források D: egyik sem

- ___ a vállalati vagyonmérleg része
- ___ például az ingatlanok
- ___ például a rövid lejáratú követelések
- ___ a goodwill
- ___ a gyártásközi készlet
- ___ a pénztári készpénzállomány
- ___ az adott évi eredmény
- ___ értékpapírok
- ___ hosszú lejáratú kötelezettségek
- ___ jegyzett tőke
- ___ immateriális javak
- ___ beszerzési készletek
- ___ eredménytartalék
- ___ cash-flow
- ___ beruházási költségek
- ___ állóeszköz fenntartási költségek

II. Megoldások

II. Feleletválasztás

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
c	d	d	b	a	c	c	a	d	b
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
c	c	d	a	d	b	a	d	a	d
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
a	d	b	b	b					

II. Igaz-hamis kérdések

1/I, 2/I, 3/H, 4/I, 5/H, 6/I, 7/I, 8/I, 9/H, 10/I, 11/I, 12/I, 13/H, 14/I, 15/H, 16/H, 17/H, 18/H, 19/H, 20/H, 21/H, 22/H, 23/I, 24/I, 25/I, 26/H, 27/H, 28/I, 29/H, 30/H, 31/I, 32/H, 33/H, 34/H, 35/H, 36/H, 37/I, 38/I, 39/I, 40/I, 41/H, 42/I, 43/H, 44/I, 45/I, 46/I, 47/I, 48/I, 49/I, 50/H, 51/I, 52/H, 53/H, 54/H, 55/I, 56/I, 57/H, 58/I, 59/I, 60/H, 61/H, 62/H, 63/H, 64/H, 65/H, 66/H, 67/H, 68/H, 69/H, 70/H, 71/H, 72/H, 73/I, 74/I, 75/H, 76/H, 77/I, 78/I, 79/H, 80/I, 81/H, 82/H, 83/H, 84/H, 85/I, 86/I, 87/I, 88/I, 89/H, 90/I, 91/H, 92/H, 93/I, 94/I, 95/I, 96/H, 97/H, 98/I, 99/I, 100/I.

II. Relációanalízis

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
D	B	B	A	B	A	E	E	D	A
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
D	E	B	C	E	D	E	A	E	C
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
D	E	A	C	B	E	A	B	E	E

II. Többszörös választás

1/1.	1/2.	1/3.	1/4.	1/5.	1/6.	1/7.	1/8.	1/9.	1/10.
A	B	C	A	B	D	A	B	B	A
2/1.	2/2.	2/3.	2/4.	2/5.	2/6.	2/7.	2/8.	2/9.	2/10.
C	A	B	D	A	A	B	B	A	C
3/1.	3/2.	3/3.	3/4.	3/5.	3/6.	3/7.	3/8.	3/9.	3/10.
C	A	A	D	A	A	B	A	B	B
3/11.	3/12.	3/13.	3/14.	3/15.	3/16.				
A	A	B	D	D	D				

III. Munkaerő-gazdálkodás

Igaz-hamis kérdések

1. A nomináljövedelem a piaci árakkal mindig együtt változik.
2. A reáljövedelem a piaci árakkal fordítottan arányosan alakul.
3. A kollektív szerződést a munkáltató a munkavállalók évente választott képviselőivel köti.
4. A munkaszerződés mindig határozott időre szól.
5. A vállalat részéről történő rendes felmondás esetén végkielégítés jár.
6. A vállalkozás minden új feladathoz új munkavállalót vesz fel a munkapiacról.
7. A fluktuáció a vállalkozás munkaerő cserélődésének mutatószáma.
8. A fluktuáció általában növeli a vállalkozás költségeit.
9. A vállalkozás számára mindig az az előnyös, ha egyáltalán nem változik az alkalmazottak köre, azaz nincs fluktuáció.
10. A munkaerő bizonyos mértékű cserélődése természetes okokra visszavezethető folyamat.
11. A vállalkozások munkaerőigényüket belső és külső forrásból is kielégíthetik.
12. Az új belépők alkalmazása gyakran többletköltséggel jár.
13. A megváltozott munkaképességű dolgozókat az állapotuknak megfelelő munkakörben kell foglalkoztatni.
14. A megváltozott munkaképességű dolgozókat csak a korábbi munkakörükben lehet tovább foglalkoztatni.
15. A határozott időre kötött munkaszerződés csak közös megegyezéssel bontható fel.
16. A vállalat részéről történő rendes felmondás esetén végkielégítés jár.

17. A munkavállaló alapvető célja a létfenntartásához szükséges jövedelem megszerzése.
18. A munkáltató rendkívüli felmondása esetén a rendes felmondás szabályai
19. A munka termelékenységének növekedése csökkenti a fajlagos bérköltséget.
20. A bérköltség aránya csökkenthető (ceteris paribus) a termelékenység növelésével.
21. A menedzseri munka egyik lényeges eleme a munkahelyi érdekek összehangolása.
22. A munkavállalók céljai mindig egy irányba mutatnak.
23. A vállalat egyes alrendszerei nem rendelkeznek önálló célokkal.
24. A vállalat egyidejűleg gazdasági és szociális rendszer.
25. A munkavállaló céljai csak anyagi (jövedelemszerzési) érdekein alapulnak.
26. A termékösszetétel változása mindig csökkenti a vállalat munkaerőigényét.
27. A rendelésállomány csökkenése mindig munkaerőhiányhoz vezet.
28. A termelésben jelentkező veszteségidők nagy része a munkástól független.
29. A termelésben megfigyelhető veszteségidő csak a munkástól függ.
30. Az ösztönző bérformák kialakítása költségcsökkenéssel járhat.
31. A munkahelyi fluktuáció sosem növeli a vállalat költségeit.
32. A munkahelyi fluktuáció növekedése mindig növeli a vállalat teljesítményét.
33. A vállalat munkaerő-keresletét közvetlenül az elvégzendő termelési feladat határozza meg.
34. A munkavállaló ösztönzése csak pénzügyi eszközökkel valósítható meg.

35. A munkavállalók ösztönzésének fontos elemei a nem anyagi ösztönzők.
36. A tanulmányi szabadság idejére fizetett munkabér alapbérnek számít.
37. A degresszív bérforma segíti az alkalmazottak teljesítményének növelését.
38. A teljesítménybér minden formája alkalmas a minőség javítására is.
39. Az egyenes darabbér alkalmazása a minőség romlásához vezethet.
40. A kombinált bérforma célja általában a mennyiségi és minőségi elvárások összehangolása.
41. Az időbérben foglalkoztatottakkal szemben nem fogalmaznak meg teljesítmény-elvárásokat.
42. A társadalombiztosítás csak a foglalkoztatottakra terjed ki.
43. Gyakran az érdekeltség hiánya okoz minőségi problémákat.
44. A munkaidőalap kihasználását befolyásolják a munkajogi előírások is.
45. A veszteségidők nagyságát jelentősen befolyásolja a belső folyamatok szervezettsége.
46. A munkakör a vállalaton belüli munkafolyamatok egyes munkavállalókra való bontása.
47. Munkaviszony a munkanélküli ellátásra való jogosultság megállapításakor nem állhat fenn.
48. A vállalkozói igazolvány kiváltása a munkanélküli-járadék folyósításának megszüntetését eredményezi.
49. A gazdaság növekedése megteremtheti a foglalkoztatás bővülésének feltételeit.
50. A kollektív szerződést a munkáltató az egyes munkavállalókkal köti.
51. A kollektív szerződést mindig a munkáltató és az üzemi tanács köti.

52. A kollektív szerződés csak a szakszervezeti tagokra vonatkozik.
53. A kollektív szerződést rendszerint a munkáltató és a szakszervezet(ek) képviselői kötik.
54. A kollektív szerződés hatálya a vállalat minden dolgozójára kiterjed.
55. A kollektív szerződés a foglalkoztatás vállalati feltételeit szabályozza.
56. A társadalombiztosítás csak a munkaviszonyban állókra terjed ki.
57. Társadalombiztosítási járulékot (az elszámolt munkajövedelem arányában) csak a munkáltatók fizetnek.
58. Jogszabály teszi lehetővé, hogy a munkanélküli-járadék folyósításának szüneteltetése mellett munkát végezzen a munkanélküli.
59. A gazdasági növekedés mindig növeli a foglalkoztatottságot.
60. A vállalkozói igazolvány kiváltása a munkanélküli-járadék folyósításának megszüntetésével jár.

III. Megoldások:

1/H, 2/I, 3/H, 4/H, 5/I, 6/H, 7/I, 8/I, 9/H, 10/I, 11/I, 12/I, 13/I, 14/H, 15/H, 16/H, 17/I, 18/I, 19/I, 20/I, 21/I, 22/H, 23/H, 24/I, 25/H, 26/H, 27/H, 28/H, 29/H, 30/I, 31/H, 32/H, 33/H, 34/H, 36/H, 37/H, 38/H, 39/I, 40/I, 41/H, 42/H, 43/I, 44/I, 45/I, 46/I, 47/I, 48/I, 49/I, 50/H, 51/H, 52/H, 53/I, 54/I, 55/I, 56/H, 57/H, 58/I, 59/H, 60/I.

IV. Pénzgazdálkodás

Igaz-hamis kérdések

1. A pénzügyi stratégia fontos részterülete a finanszírozás.
2. A vállalat piaci értéke jövőorientált.
3. A vállalat piaci értékét csak a tőzsdei árfolyam képes kifejezni.
4. A pénzügyi stratégia része a vállalat-értékelés elveinek és módszereinek meghatározása.
5. A vállalat vagyonának könyv szerinti értéke jól jellemzi a vállalat piaci értékét.
6. A befektetés tulajdonképpen pénz lekötése nyereség reményében.
7. A vállalat jó hírneve (goodwill) piaci értékkel bír.
8. A vállalat értékét (goodwillját) befolyásolja a vevők véleménye a vállalat termékeiről.
9. A goodwill fontos részét képezi a finanszírozók véleménye a vállalatról.
10. A pénzügyi menedzsment egyik fontos funkciója a hatékony forráselosztás.
11. A tulajdonosok és a menedzserek céljai mindig megegyeznek.
12. A tulajdonosok célja a vállalat (befektetésük) értékének hosszú távú növelése.
13. A vállalat vagyonának nyilvántartási értéke a vállalat múltbeli teljesítményét tükrözi.
14. A vállalat vagyonának könyv szerinti értéke a vállalat jövőbeni teljesítményét tükrözi.
15. A vállalat piaci értéke mérésének egyik feltétele, hogy legyen a gazdaságban pénz- és tőkepiac.

16. A pénz- és tőkepiac működését jelentősen befolyásolja a kormányzati gazdaságpolitika.
17. A tőkepiac tökéletesen független a mindenkori kormánytól.
18. A tőkepiac működését nem befolyásolják a befektetők várakozásai.
19. A vállalat piaci értékét nem befolyásolják a befektetők várakozásai.
20. A befektetési döntés tulajdonképpen választás a különböző befektetési lehetőségek közül.
21. Az egyes befektetési változatok jelentősen különbözhetnek megtérülési idejükben.
22. A cash flow egy adott időszak tényleges vállalati bevételeinek és kiadásainak kimutatása.
23. A befektetés által indukált cash flow-változások fontos eleme a befejezési cash flow.
24. A befektetés csak a megvalósítás során befolyásolja a vállalat pénzmozgásait.
25. A finanszírozási stratégia feladata a források biztosítása.
26. A finanszírozás egyik fontos elve a jövedelmezőség.
27. Likviditáson a vállalat folyamatos fizetőképességét értjük.
28. A saját forrás kizárólagos használata gyorsítja a vállalat beruházásainak megvalósítását.
29. A saját forrás használata segít megőrizni a vállalat pénzügyi függetlenségét.
30. A vállalatok sosem vesznek igénybe idegen forrást.
31. A saját forrás kizárólagos használata általában lassítja a vállalat fejlesztését.
32. Az amortizáció az egyik legfontosabb saját forrás.

33. A saját forrás legfontosabb előnye, hogy nem kell visszafizetni.
34. A rövid távú finanszírozás egyik formája a kereskedelmi hitel.
35. A faktoring a hosszú távú finanszírozás egyik fontos formája.
36. A lízing jellemzően rövid távú finanszírozási forma.
37. A beruházási hitelek futamideje általában hosszú.
38. A biztosítás fontos előnye, hogy a kockázattal járó költségeket tervezhetővé teszi.
39. A Risk Management (kockázat menedzsment) a vállalat valamennyi kockázatát egységes elvek és szemléletmód segítségével kezeli.
40. A biztosítás lényegében a (kár)kockázat átadása a biztosító társaságnak biztosítási díj ellenében.
41. A kockázat mindig egyenlő a lehetséges veszteséggel.
42. A kockázat a várt eredménytől való eltérés (akár pozitív, akár negatív) lehetősége.
43. A gazdasági kockázat vállalása magában hordozza a vártnál nagyobb nyereség lehetőségét is.
44. A pénznek legalább annyi felhasználási lehetősége van, mint ahány forrásból származhat.
45. A pénzügyi számvitel a külső informálást szolgáló számvitel.
46. A hitelfelvétel hatékonyságának egyetlen mutatója hitel gazdasági eredményének és a hitelösszegnek a hányadosa.
47. A számvitel egyik részterülete a könyvvitel.
48. A számvitel egyik részterülete a beszámoló készítés.
49. A kettős könyvvitel a teljesítmény elvén alapszik.

50. A könyvvitel a gazdasági események bizonylatainak kiállításával, számszerű adatainak gyűjtésével és nyilvántartásával foglalkozik.
51. Nem minden hitelező finanszíroz szívesen induló vállalkozásokat.
52. Vannak olyan hitelezők, akik a kezdő vállalkozások finanszírozására szakosodtak.
53. A működő tőke a rendelkezésre álló vállalati vagyonnak a kötelezettségekkel csökkentett része.
54. Az eredmény-kimutatás célja a vállalkozás vagyoni helyzetéről való tájékoztatás.
55. A likviditási mutatók az adósság relatív arányát mérik.
56. A tárgyi eszközök a vállalat mérlegében bruttó értéken szerepelnek.
57. A mérleg a vállalat vagyoni helyzetét mutatja egy adott időpontban.
58. A forgóeszközök állománya egyenlő a vállalat készleteinek értékével.
59. A vevők tartozása a vállalat követelés-állományának fontos része.
60. A befektetett eszközök elemei az immateriális javak, a tárgyi eszközök és a pénzeszközök.
61. A vállalati források része a mérleg szerinti eredmény.
62. A vállalati eredmény csak pozitív lehet.
63. A kötelezettségek olyan források, amelyeket visszafizetési kötelezettség terhel.
64. Az eredmény-kimutatás alapszerkezete: Árbevétel - Költségek = Eredmény.
65. Csak olyan kiadás minősül költségnek, amelyet az adott évi termék-előállításához ténylegesen felhasználtak.
66. Az amortizációs leírási módot általában az adótörvényben szabályozzák.

67. A cash flow tulajdonképpen megegyezik az eredmény kimutatással.
68. Egy adott időszak pénzkiadásai a költségek.
69. Egy vállalat bevételeinek része az adott időszakban felvett hitel.
70. A jövedelmezőségi ráták egyike az eszközmegtérülési mutató.
71. Fontos likviditási mutató a nettó haszonkulcs.
72. A tevékenységi ráták egyike a készletforgási mutató.
73. A likviditási ráták a vállalat fizetőképességének mérésére szolgálnak.
74. A jövedelmezőségi ráták a befektetett eszközök felhasználásának eredményességét mérik.
75. A jelenérték számítása kamatos-kamat számítással történik.
76. A jövedelmezőségi mutatók fejezik ki a befektetők várakozásait.
77. A vállalati tőke alapvetően hitel- vagy alaptőke jellegű.
78. A jövőérték számítása diszkontálással történik.
79. A házipénztárban tartható készpénz mennyiségét jogszabály határozza meg.
80. A vállalat általában készpénzzel fizet a szállítóinak.
81. A vállalat kiadásai és bevételei időben mindig egybeesnek.
82. Az eredmény elszámolása mindig a tényleges pénzmozgással esik egybe.
83. A személyi jövedelemadó a vállalkozásokat semmilyen módon nem érinti.
84. Amennyiben a vevő csekkel fizet az áruért a vállalatnak, a vállalat automatikusan hitelezővé válik.
85. A jövedelemadók jellemzően közvetlen adók.
86. Az áfa a forgalomhoz kapcsolódó közvetett adó.

87. A vállalat gazdálkodása szempontjából mindegy, hogy tevékenysége áfa adómentes vagy nulla kulcsos.

88. Minden terméket és szolgáltatást fogyasztási adó terhel.

89. Az idegenforgalmi adó közvetett, helyi adó.

90. Az illeték fontos jellemzője, hogy eseti jellegű.

IV. Megoldások:

1/I, 2/I, 3/H, 4/I, 5/H, 6/I, 7/I, 8/I, 9/I, 10/I, 11/H, 12/I, 13/I, 14/H, 15/I, 16/I, 17/H, 18/H, 19/H, 20/I, 21/I, 22/I, 23/I, 24/H, 25/I, 26/I, 27/I, 28/H, 29/I, 30/H, 31/I, 32/I, 33/I, 34/I, 35/H, 36/H, 37/I, 38/I, 39/I, 40/I, 41/H, 42/I, 43/I, 44/I, 45/I, 46/H, 47/I, 48/I, 49/I, 50/I, 51/I, 52/I, 53/H, 54/H, 55/H, 56/H, 57/I, 58/H, 59/I, 60/H, 61/I, 62/H, 63/I, 64/I, 65/I, 66/I, 67/H, 68/H, 69/I, 70/H, 71/H, 72/I, 73/I, 74/I, 75/H, 76/H, 77/I, 78/H, 79/H, 80/H, 81/H, 82/H, 83/H, 84/I, 85/I, 86/I, 87/H, 88/H, 89/I, 90/I.

V. Összefoglaló reláció-analízis feladatok

Kérjük, a megfelelő betűvel értékelje az alábbi állításokat és indoklásukat:

"A" mindkét állítás igaz, és helyes ok-okozati összefüggés van közöttük

"B" mindkét állítás igaz önmagában, de nincs közöttük ok-okozati összefüggés

"C" az első állítás igaz, de a második nem

"D" az első állítás nem igaz, de a második állítás önmagában igaz

"E" egyik állítás sem igaz

1. ____ A vállalati árpolitika a marketing-mix része, mert mozgásterét csak a piaci feltételek /vevők, versenytársak, stb./ határozzák meg.
2. ____ Valamely termék termelését a fedezeti pont elérésekor le kell állítani, mert ha az árbevétel a fedezeti pont alatti árszinten nincs profit.
3. ____ A logisztikai rendszer a vállalati anyagáramláshoz kapcsolódó információkkal is foglalkozik, mert a beszerzési készlet szintje alacsony lehet a rendelésre gyártási stratégiát folytató vállalatnál.
4. ____ A személyes megkérdezés egyik módszere az ad hoc interjú, mert ez a módszer jól alkalmazható a megfigyelés során.
5. ____ Nem hatékony a szegmentálás, ha a szegmentum könnyen elérhető és kiszolgálható, ezért a szervezeti piacon célszerű többlépcsős szegmentációt alkalmazni.
6. ____ A termékpolitika a termékkínálat piaci szempontok alapján végzett alakítása, mert a csomagolás megtévesztő hatást gyakorolhat a fogyasztóra.
7. ____ A vállalati árpolitika a marketing-mix része, mert mozgásterét csak a piaci feltételek /vevők, versenytársak, stb./ határozzák meg.
8. ____ A termékpolitika a marketing-mix egyik eszköze, mert minden olyan döntést magában foglal, amely a termékkel kapcsolatos.
9. ____ A termék-életgörbe bevezető szakaszában a termék forgalmának lassú növekedése jellemző, mert ebben a szakaszban nagy a promóciós költségek aránya.
10. ____ Minden vállalat csak nyereséges terméket termel, mert minden vállalat profitorientált.
11. ____ A termék-életciklus a termék forgalmát mutatja az idő függvényében, mert minden termék piaci élettartama egyforma hosszú.
12. ____ A vállalati árpolitika a marketing-mix része, mert mozgásterét csak a belső feltételek /technológia, költségek, stb./ határozzák meg.
13. ____ A termék-életgörbe érettség szakaszában a termék forgalmának gyors

növekedése jellemző, mert ebben a szakaszban nem növekszik a promóciós költségek aránya.

14. ____ A kockázat mindig a veszteség lehetősége, mert a döntés tulajdonképpen a lehetséges alternatívák közötti választás.
15. ____ A kockázat mindig a nyereség lehetősége, mert a döntés tulajdonképpen a lehetséges döntési változatok közötti választás.
16. ____ A delfi-módszer egy szóbeli, gyors döntés-előkészítési módszer, mert a gazdasági döntések mindig rutin jellegű döntések.
17. ____ A kockázat lényegében a remélt eredménytől való /pozitív vagy negatív/ eltérés lehetősége, mert a döntés tulajdonképpen a lehetséges alternatívák közötti választás.
18. ____ A delfi-módszer egy szóbeli, gyors döntés-előkészítési módszer, mert a gazdasági döntések között nincsenek rutin jellegű döntések.
19. ____ A brainstorming egy szóbeli, gyors döntés-előkészítési módszer, mert a gazdasági döntések gyakran rutin jellegű döntések.
20. ____ A brainstorming egy írásbeli döntés-előkészítési módszer, mert minden gazdasági döntést az összes információ birtokában (biztos döntési helyzet) hoznak.
21. ____ A kockázat lényegében a remélt eredménytől való /pozitív vagy negatív/ eltérés lehetősége, mert a döntések csak bizonyos valószínűséggel valósulnak meg.
22. ____ A kollektív szerződést a munkáltatók és munkavállalók kötik, mert a szerződés csak a szakszervezeti dolgozókra terjed ki.
23. ____ Az érdekegyeztetés az emberi erőforrás-gazdálkodás fontos része, mert az alkalmazottaknak nincsenek külön érdekei.
24. ____ A vagyonomléreg eszközök oldalának fontos elemei a forgóeszközök, mert minden vállalat csak saját forrásaiból finanszírozza eszközeit.
25. ____ Minden vállalat csak saját forrásból finanszírozza beruházásait, mert az idegen forrás használata csökkenti függetlenségét.
26. ____ A diverzifikáció növelheti a gazdálkodás biztonságát, mert minden vállalat egy termékre szakosodik.
27. ____ Az emberi erőforrás képes szabályozni önmaga teljesítményét, mert a munkaerő foglalkoztatása a vállalat számára költségekkel jár.
28. ____ A faktoring jellemzően hosszú távú finanszírozási forma, mert a lizing egyik formája a visszlizing.
29. ____ A vállalatok beszerzési készlete jellemzően függő keresletű termékekből áll, mert a félkész termékeket közvetlen önköltségen tartják nyilván.
30. ____ A csődeljárás célja mindig a vállalat felszámolása, mert a fizetéképtelen vállalat beszállítói kényszerhitelezővé válhatnak.
31. ____ A vállalat piaci értéke tükrözi jövedelem-termelő képességét, mert a vállalat értéke annyi, amennyit a tulajdonosok kérnek érte.

32. ____ A goodwill a vállalat piaci értékének és nyilvántartási értékének különbsége, mert fontos eleme a vállalat törzsvásárlói köre.
33. ____ A vállalatot meghatározott piaci igények kielégítésére hozzák létre, mert környezetével információs kapcsolatban áll.
34. ____ A társas vállalkozás több tulajdonos által alapított gazdasági társaság, mert az egyéni vállalkozó kötelezettségeiért teljes vagyonával felel.
35. ____ Az RT zárt körű alapításakor az alapítók megállapodnak az összes részvény megvásárlásáról, mert az RT rendelkezik jogi személyiséggel.
36. ____ A jogi személyiségű társaság jellemzője a korlátlan felelősség, mert a gazdasági társaság a társasági szerződés aláírásától számít jogalanynak.
37. ____ A menedzserek a társaság tartozásaiért korlátlanul felelnek, mert a KFT rendelkezik jogi személyiséggel.
38. ____ Az RT tartozásaiért a részvényesek tulajdonrészükkel felelnek, mert az egyszemélyes KFT jogi szempontból egyéni vállalkozásnak számít.
39. ____ Az RT irányító pakettje abszolút részvénytöbbséget jelent, mert a betéti társaság személyegyesülés típusú vállalkozási forma.
40. ____ A BT minimális taglétszáma kettő, mert legalább egy beltág és egy kültág szükséges.
41. ____ A közhasznú társaság nem számít gazdasági társaságnak, mert nonprofit jellegű.
42. ____ A felszámolási eljárást az adós is kezdeményezheti, mert a felszámoló kötelezettsége az összes hitelező összehívása.
43. ____ A kartellbe tömörült vállalatok a külvilág felé mint egységes monopólium lépnek fel, mert céljuk a verseny fokozása.
44. ____ A pénzügyi holding az irányított vállalatok fúziójára törekszik, mert a konszern több gazdasági területen is jelen van.
45. ____ A kompetitív piacon sok piaci szereplő van jelen, mert a szervezeti piacok szereplőit a derivált kereslet jellemzi.
46. ____ A helyettesítő termékek kereszt-árrugalmassága pozitív, mert az árrugalmasság = Δ kereslet %-a / Δ ár %-a.
47. ____ A kiegészítő áruk kereszt-árrugalmassága negatív, mert a rugalmas kereslet árrugalmassági együtthatója mindig nagyobb, mint 1.
48. ____ A behatoló ár alacsonyan indul, mert az árpolitika mozgásterének nincs alsó korlátja.
49. ____ Az üzleti tervet csak vállalaton belüli személyek olvassák, mert a gördülő tervezés során a több évet átfogó terveket minden évben aktualizálják.
50. ____ A reklám közvetlenül az áru eladására irányul, mert a cégreklám célja a vállalat tőkeerejének bizonyítása.

V. Megoldások:

1/C, 2/E, 3/B, 4/C, 5/D, 6/B, 7/C, 8/A, 9/B, 10/E, 11/C, 12/C, 13/D, 14/D, 15/D,
16/E, 17/B, 18/E, 19/B, 20/E, 21/B, 22/C, 23/C, 24/C, 25/D, 26/C, 27/B, 28/D,
29/B, 30/D, 31/C, 32/B, 33/B, 34/B, 35/B, 36/D, 37/D, 38/C, 39/D, 40/A, 41/D,
42/C, 43/C, 44/D, 45/B, 46/B, 47/C, 48/C, 49/D, 50/C,

VI. Számítási feladatok

A./ Anyag- és készlet-gazdálkodás

1. Egy vállalat készlet-gazdálkodásával kapcsolatban az alábbi adatok ismertek:

Időpont	Készlet /kg/
december 31.	8.000
január 31.	9.000
március 1.	10.000
március 31.	9.000
május 1.	12.000
május 31.	10.000
július 1.	12.000

A félév folyamán 100 tonna anyagot használt fel a vállalat.

Számítsa ki a készletek forgási sebességének mutatóit: a fordulatok számát és egy fordulat időtartamát!

Megoldás:

a./ készletek forgási sebessége = időszak anyagfelhasználása/átlagkészlet

$$s = Fh / \bar{K}$$

$$\text{átlagkészlet} = (\text{Nyitó készlet}/2 + k_1 + \dots + k_{n-1} + \text{Zárókészlet}/2)/n$$

$$\begin{aligned}\bar{K} &= (8.000/2 + 9.000 + 10.000 + 9.000 + 12.000 + 10.000 + 12.000/2)/6 = \\ &= 60.000/6 = \mathbf{10.000 \text{ kg}}\end{aligned}$$

$$s = 100.000/10.000 = \mathbf{10 \text{ fordulat/ félév}}$$

b./ átl. készlet. napok száma = forg.seb.reciproka · időszak napjai

$$N_T = 1/s \cdot T_t$$

$$N_T = 1/10 \cdot 180 = \mathbf{18 \text{ nap.}}$$

2. Egy vállalat készlet-gazdálkodásával kapcsolatban az alábbi adatok ismertek:

Időpont	Készlet /kg/
december 31.	7.000
március 31.	10. 000
június 30	10.000

október 1.	8.000
december 31.	9.000

A félév folyamán 900 tonna anyagot használt fel a vállalat.
Számítsa ki a készletek forgási sebességének mutatóit: a fordulatok számát és egy fordulat időtartamát, valamint az éves beszerzés mennyiségét!

Megoldás:

$$K = (7/2 + 10 + 10 + 8 + 9/2) / 4 = 9 \text{ t} ; s = Fh / K = 900 / 9 = \mathbf{100 \text{ f/év}};$$

$$N = T / s = 365 / 100 = \mathbf{3,65 \text{ nap}} ; \mathbf{Beszerzés} = \Delta K + Fh = (9 - 7) + 900 = \mathbf{902 \text{ t}}.$$

3. Egy vállalkozás számviteli nyilvántartásából az alábbi információk állnak rendelkezésre:

Időszak /n.év/	Beszerzés /eFt/	Felhasználás /eFt/
I.	5.000	6.200
II.	8.000	4.800
III.	9.600	10.000
IV.	4.400	12.600

A vállalkozás tárgyév január 1-jei nyitó készlete 20.000 eFt. A tárgyévi árbevétel 53.940 eFt.

Számítsa ki a tárgyévi forgási sebességet, valamint a zárókészlet értékét!
Értékelje röviden a vállalkozás anyag-gazdálkodását, ha ismert, hogy a bázis évben a forgási sebesség 2 volt!

Megoldás:

	Nyitókészlet		Készletváltozás szám.
Zárókészlet			
Jan. 1.	20		
Márc. 31.		20 + 5 - 6,2	18,8
Jún. 30		18,8 + 8 - 4,8	22
Szept. 30.		22 + 9,6 - 10	21,6
Dec. 31.		21,6 + 4,4 - 12,6	13,4

Átl.Készlet: $K = (N_y / 2 + k_2 + k_3 + k_4 + Z / 2) : 4 = (20 / 2 + 18,8 + 22 + 21,6 + 13,4 / 2) : 4 = \mathbf{19,775 \text{ eFt}}$

Forgási sebesség: $s_1 = \text{Árbevét.} / \text{Átl.készlet} = 53,940 / 19,775 = 2,727 \sim \mathbf{2,73}$

$s_0=2 < s_1=2,73$, tehát a forgási sebesség növekedett, ezért **javult** az anyaggazdálkodás!

4. Egy vállalat éves számviteli kimutatásából ismert, hogy

Időszak	Átlagos eszközáll.	Értékesítés
I. félév	25,0 Mft	27,5 Mft
II. félév	25,0 "	30,0 "

Számítsa ki, hogy az év során hogyan változott a forgási sebesség! Értelmezze a kapott eredményt, ha tudjuk, hogy a múlt évben a forgási sebesség mutatója 1,1 volt!

Megoldás:

$$S_I = \text{Értékesítés} / \text{Átl. eszk.áll.} = 27,5/25,0 = 1,1$$

$$S_{II} = 30,0/25,0 = 1,2$$

$$S_{\text{év}} = (27,5+30,0)/(25,0+25,0) = 57,5 / 50 = 1,15$$

Az év során a forgási sebesség nőtt, értéke jobb a múlt évinél, tehát javult az eszközgazdálkodás a vállalatnál.

5. Egy vállalkozás számviteli nyilvántartásából az alábbi információk állnak rendelkezésre:

Időszak /n.év/	Beszerezés /eFt/	Felhasználás /eFt/
I.	5.000	6.200
II.	8.000	4.800
III.	9.600	10.000
IV.	4.400	12.600

A vállalkozás tárgyév január 1-jei nyitó készlete 20.000 eFt. A tárgyévi árbevétel 53.940 eFt.

Számítsa ki a tárgyévi forgási sebességet, valamint a zárókészlet értékét! Értékelje röviden a vállalkozás anyag-gazdálkodását, ha ismert, hogy a bázis évben a forgási sebesség 2 volt!

Megoldás:

	Nyitókészlet	Készletváltozás szám.	
Zárókészlet			
Jan. 1.	20		
Márc. 31.		20+5-6,2	18,8
Jún. 30		18,8+8-4,8	22
Szept. 30.		22+9,6-10	21,6

Dec. 31.

21,6+4,4-12,6

13,4

Átl.Készlet: $K = (N_y/2 + k_2 + k_3 + k_4 + Z/2) : 4 = (20/2 + 18,8 + 22 + 21,6 + 13,4/2) : 4 = 19,775 \text{ eFt}$

Forgási sebesség: $s_1 = \text{Árbevét.} / \text{Átl.készlet} = 53,940 / 19,775 = 2,727 \sim 2,73$

$s_0 = 2 < s_1 = 2,73$, tehát a forgási sebesség növekedett, ezért **javult** az anyaggazdálkodás.

6. Valamely ipari vállalatra vonatkozó adatok a következők:

Időpont	Készlet /kg/
December 31.	7.500
Március 31.	8.500
Április 30.	10.000
Június 30.	8.950

A félév folyamán felhasznált anyag mennyisége 78.300 kg volt. A félév napjainak száma 180 nap.

Számítsa ki a készletek forgási sebességének mutatóit:

a./ a fordulatok száma

b./ az átlagos készletezési napok száma

7. Egy vállalat adatai a következők:

Átlagos anyagkészlet	I. negyedév	220 tonna
	II. negyedév	250 tonna

A vállalat anyag-felhasználása	I. negyedév	1.100 tonna
	II. negyedév	1.350 tonna

A vállalat készletnormája 17 napos. A negyedév napjainak száma 90 nap.

a./ Számítsa ki a forgási sebesség mutatószámait!

b./ Vizsgálja meg a forgási sebesség alakulását a normához képest!

8. Egy iparvállalat anyagkészlet-adatai közül ismertek a következők:

Időpont	kg
Január 1.	4.000
Február 1.	5.000
Március 1.	4.500
Április 1.	4.000
Május 1.	5.200
Június 1.	5.400
Július 1.	4.800

A vállalat anyagfelhasználása az I. negyedévben 20.000 kg, a második negyedévben 28.000 kg volt. A negyedévek időtartama 90 nap.

Számítsa ki az anyagkészlet forgási sebességének mutatószámait negyedévenként és az első félévre együttesen!

9. Egy vállalat anyag-gazdálkodásáról az alábbi adatok ismeretesek:

Hónapok	Beszerezés /kg/	Felhasználás /kg/
Január 1.	1.000 *	-
Január	6.000	5.000
Február	7.000	7.000
Március	6.000	5.000

* Nyitókészlet

Számítsa ki : a./ az I. negyedévi átlagkészletet
b./ a forgási sebesség mutatóit

10. Egy gépipari vállalat anyagfelhasználási és készletezési adatai egy adott évben az alábbiak szerint alakult, ezer Ft-ban:

Anyag- csoport	Felhasználás		Készlet	
	III. n.év	IV. n.év	Átlag III. n.év	IV. n.év
K	15.000	20.000	3.000	4.000
L	20.000	23.000	5.000	5.000
M	5.000	7.000	1.250	...

Az IV. negyedévben az "M" anyagról a következő leltári adatok állnak rendelkezésünkre:

Időpont	Készlet, ezer Ft-ban
Június 1.	3.000
Július 1.	2.200
Augusztus 1.	1.600
Szeptember 1.	1.400

Elemesse az anyagkészletek forgási sebességét anyagcsoportonként!

11. Egy vállalat anyaggazdálkodásáról az alábbi adatok ismeretesek:
Leltári készlet :

Január 1.	6.000 kg
Február 1.	5.400 kg
Március 1.	6.200 kg
Április 1.	6.800 kg
Május 1.	7.000 kg
Június 1.	8.000 kg
Július 1.	11.200 kg

Anyagfelhasználás:

I. negyedév	30.000 kg
II. negyedév	42.000 kg

Az egyes negyedévek időtartama 90. nap.

Számítsa ki a az anyagkészlet átlagos nagyságát, és a forgási sebesség mutatóit

a./ az I. negyedévre

b./ a II. negyedévre

c./ az első félévre vonatkozóan!

Elemesse a forgási sebesség alakulását!

12. Egy kohászati üzem adatai, tonnában:

Megnevezés	t_0	t_1
Nyersvas termelés	40.000	45.000
A termeléshez felhasznált:		
- kohókokszt	38.400	43.605
- "P" vasérc	18.000	18.225
- "R" vasérc	60.000	64.800

A nyersvas termelés anyagfelhasználási normái:

kohókoksztból	0,95 t/t
"P" vasércből	0,4 t/t
"R" vasércből	1,6 t/t

Vizsgálja meg a fajlagos anyagfelhasználás alakulását a normához viszonyítva!

13. Egy tröszt két vállalata azonos terméket állít elő. A termelési és anyagfelhasználási adatok a következők:

Vállalat	/db/		felhasználás	
	Termelés I. n.év	II. n.év	Alumínium I. n.év	II. n.év
"A"	4.000	8.000	24.800	48.000
"B"	9.000	6.000	67.500	42.000

- a./ Számítsa ki vállalatonként és a két vállalatra együttesen a fajlagos alumínium felhasználás indexét, valamint
 b./ az alumínium megtakarítás, vagy többletfelhasználás mennyiségét!
 c./ Elemezze a fajlagos alumínium felhasználás alakulását!

14. Egy iparvállalat ugyanazt a terméket "X" és "Y" gyáregységben is termeli. A termékek előállításához szükséges importanyag felhasználásáról és a termék gyártásáról ismert adatok:

Gyáregységek	/db/		felhaszn. /kg/	
	Termelés I. n.év	II. n.év	Importanyag I. n.év	II. n.év
"X"	800	600	32.000	23.400
"Y"	400	600	15.500	23.100
Vállalat	1.200	1.200	47.200	46.500

- a./ Elemezze a termék fajlagos importanyag-felhasználásának alakulását!
 b./ Számítsa ki a fajlagos anyagfelhasználás és a gyártás összetételének változásából eredő anyag-megtakarításokat!

B./ Kapacitás-kihasználás

1. Egy gépipari vállalat szűk termelési keresztmetszetét jelentő gépcsoportjára vonatkozóan a következő adatokat ismerjük:

Termék neve	Hasznos időalap	Termelés /db/	Kapacitás norma óra/db
A	400.000	3.000	20
B		8.000	10
C		6.000	8

Elemezze a kapacitáskihasználást különböző módszerekkel!

2. Egy vállalat I. negyedévi adatai a következők:

Termék	Mérték egység	Termelés	Saját felhasználás	Értékesítés
A	db	5.000	4.000	1.000
B	db	4.000	4.000	-
C	db	2.000	-	1.800
Egyéb	eFt	10.000	-	10.000

Termék	Egységár Ft/db	K-len önkgt. Ft/db	Technológiai munkaigényesség gép normaóra/egység
A	10.000	6.000	10
B	20.000	15.000	20
C	40.000	30.000	30
Egyéb	-	-	8

A vállalat 3 műszakban működik. A naptári napok száma 90 nap, a munkarend szerinti munkanapok száma 63 nap, a munkaidőalap kihasználása 80 %, az átlagos teljesítmény 105 % (normaóra/óra), a legjobb teljesítmény 110 % (n.ó./ó), rendelkezésre álló gépek száma 210 db, a dolgozó gépek átlagos száma 200 db, a TMK-idő átlagosan 0,5 óra/műszak/gép.

Számítsa ki: a./ a vállalat I. negyedévi termelési értékét
 b./ a kapacitást - "A" termékben
 - gép normaórában
 c./ a kapacitás kihasználását!

3. Egy iparág három vállalatának adatai:

Vállalatok	Állóeszközök értéke, bázis időszak	évi átlagos Mft tárgyidőszak	Átlagos fő bázis időszak	létszám tárgyidőszak
I.	600	1.050	3.000	3.500
II.	500	560	5.000	4.000
III.	300	300	2.000	1.500
Össz.	1.400	1.910	10.000	9.000

A három vállalat együttes nettó termelési értéke a bázis időszakban 600 MFt, a tárgyidőszakban pedig 810 MFt volt.

a./ Elemezze az eszközellátottság változását és a befolyásoló tényezők hatását!
 b./ Mutassa be a termelés változása és tényezői /eszközhatékonyság, eszköz-ellátottság, létszám/ közötti számszerű összefüggését!

C./ Munkaerő-gazdálkodás

1. Egy iparvállalat június havi létszámadatai:

1. dekád

Napok	Teljes munkaidőben statisztikai állományi létszáma	foglalkoztatottak tényleges dolgozó létszáma
1.	1.240	1.126
2.	...	-
3.	...	-
4.	1.237	1.100
5.	1.241	1.103
6.	1.242	1.132
7.	1.248	1.130
8.	1.242	1.131
9.	...	-
10.	...	-

Június 2. és 9. szombat, 3. és 10. pedig vasárnap.

2. dekád /június 11-től június 20-ig/ :

Átlagos statisztikai állományi létszám 1.242 fő

Átlagos dolgozó létszám 1.095 fő

Június 16-a szombat, 17-e vasárnap.

3. dekád /június 21-től június 30-ig/ :

Átlagos statisztikai állományi létszám 1.228 fő

Átlagos dolgozói létszám 1.070 fő

Június 24-e vasárnap, június 23, 30-a szombat.

Számítsa ki a teljes munkaidőben foglalkoztatottak június havi átlagos statisztikai állományi létszámát és átlagos dolgozói létszámát!

2. Egy iparvállalat havi munkaügyi adatai a következők:

Foglalkoztatottak állományi létszáma a hó elején	1.810 fő
A hónap folyamán belépők száma	120 fő
A hónap folyamán kilépettek száma	140 fő
Teljesített munkanapok száma	37.400 nap
Teljesített munkaórák száma	272.300 óra

Munkarend szerinti munkanapok száma	22 nap
Napi kötelező munkaidő	8 óra

Számítsa ki :

- a./ a foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszámát
- b./ a foglalkoztatottak átlagos dolgozó létszámát
- c./ a munkanap átlagos hosszát
- d./ a munkahónap átlagos hosszát
- e./ az egy főre jutó teljesített órák számát
- f./ a munkanap-kihasználás mutatóját
- g./ a munkahónap-kihasználás mutatóját
- h./ a munkaidő-kihasználás mutatóját!

3. Egy üzem munkaügyi adatai:

Foglalkoztatottak átlagos dolgozó létszáma	500 fő
Teljesített órák száma túlóra nélkül	937.500 óra
Munkarend szerinti munkanapok száma	250 nap
Munkanap munkarend szerinti hossza	8 óra
Egésznapos hiányzások száma összesen	25.000 nap

a./ Számítsa ki a foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszámát!

b./ Számítsa ki a munkaidő-kihasználás mutatószámait!

4. Egy iparvállalat dolgozóinak szeptember havi adatai:

Teljesített munkaórák száma	180.000	óra
ebből túlóra	11.250	óra
Az átlagos statisztikai állományi létszám által teljesíthető		
órák száma	200.000	óra
Munkarend szerinti munkanapok száma	25	nap
Napi kötelező munkaidő	8	óra
Az állományi létszám 1 főjére jutó törtnapi hiányzás	9,25	óra

Számítsa ki a foglalkoztatottak átlagos állományi és dolgozó létszámát, valamint a munkaidő-kihasználás mutatóit!

5. Egy iparvállalat május havi adatai:

Termelés	2.700	db
Fizikai foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma	600	fő
teljesített órái	105.000	óra

	ebből túlóra	23.750 óra
	teljesített munkanapjai	11.250 nap
Munkarend szerinti munkanapok száma		25 nap
Napi kötelező munkaidő		8 óra
100 fő fizikaira jutó nem fizikai foglalkoztatottak száma		25 fő

- a./ Számítsa ki a munkatermelékenység mutatóit!
b./ Határozza meg a munkaidő-kihasználás mutatószámait!

6. Egy iparvállalat szeptember havi munkaügyi adatai:

Foglalkoztatottak teljesített munkanapjai	16.368 nap
Munkarend szerinti munkanapok száma	2 nap
Munkahónap-kihasználás	93,0 %
Munkanap átlagos hossza	7,2 óra
Napi kötelező munkaidő hossza	8 óra

- a./ Számítsa ki a foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszámát!
b./ Számítsa ki a munkaidő-kihasználás mutatóját!

D./ Költségek vizsgálata

1. Számítsa ki a táblázat hiányzó adatait!

Q	TC	FC	VC	AFC	AVC	MC	AC
0	60						
1	88						
2	100						
3	132						
4	150						
5	180						

Megoldás:

Q	TC	FC	VC	AFC	AVC	MC	AC
0	60	60	0	-	-	-	-
1	88	60	28	60	28	28	88
2	100	60	40	30	20	12	50
3	132	60	72	20	24	32	44
4	150	60	90	15	22,5	18	37,5
5	180	60	120	12	24	30	36

2. Egy vállalkozás szőnyegek gyártásával foglalkozik. A megelőző évben 20.000 db szőnyeget készített és értékesített. A termék átlagköltsége 3.000 forint, míg az eladási ár 5.000 forint volt. A termelés határköltsége 3.100 forint. Határozza meg a vállalkozás által elérhető teljes profit ($T\pi$), az átlagprofit ($A\pi$) és a határprofit ($M\pi$) összegét!

Megoldás:

a./ Teljes profit ($T\pi$) = Teljes bevétel ($TR = q \cdot p$) - Teljes költség ($TC = AC \cdot q$) =
 $T\pi = TR - TC = (5.000 \cdot 20.000) - (3.000 \cdot 20.000) =$
 $= 100.000.000 - 60.000.000 = \underline{40.000.000 \text{ Ft}}$

b./ Átlagprofit = $T\pi / Q = 40.000.000 / 20.000 = \underline{2.000 \text{ Ft}}$

c./ Határprofit ($M\pi$) = $p - MC = 5.000 - 3.100 = \underline{1.900 \text{ Ft}}$

3. Egy vállalat a múlt évben százezer darab CD-t gyártott. A termelés állandó költsége 60 millió forint volt. A termelés határköltsége 1.200,- forint, míg átlagos változó költsége 400,- forint volt. A vállalat 30 %-os haszonkulccsal értékesíti termékeit. A terméket 25 %-os ÁFA terheli. Határozza meg a vállalat teljes profitját, az egy CD-re jutó profit nagyságát és piaci árát!

Megoldás:

Átlagköltség (AC) = $AFC + AVC = 60.000.000/100.000 + 400 =$
 $= 600 + 400 = 1.000,- \text{ Ft}$

Teljes költség (TC) = $AC \cdot Q = 1.000 \cdot 100.000 = 100.000.000 \text{ Ft}$

Termelői ár (p) = $AC \cdot (1+0,3) = 1.000 \cdot 1,3 = 1.300,- \text{ Ft}$

a./ Átlagprofit ($A\pi$) = $AC \cdot 0,3 = 1.000 \cdot 0,3 = \underline{300,- \text{ Ft/db}}$

–
 Teljes bevétel (TR) = $p \cdot Q = 1.300 \cdot 100.000 = 130.000.000 \text{ Ft}$

b./ Teljes profit ($T\pi$) = $TR - TC = 130.000.000 - 100.000.000 = \underline{30.000.000 \text{ Ft}}$

c./ Piaci ár (p') = $p + (AC \cdot 0,25) = 1.300 + (1.000 \cdot 0,25) = 1.300 + 250 =$
 $= \underline{1.550,- \text{ Ft}}$

4. Határozza meg a táblázat hiányzó adatait a költségfüggvényekre és a bevételi függvényekre vonatkozó ismert összefüggések segítségével! Mennyit termeljen a vállalat, ha a kompetitív piaci ár 3000 Ft/db?

Q	fix ktg.	vált.ktg.	teljes ktg.	átl. fix ktg.	átl. vált. ktg.	átl.ktg.	határktg.
0							
1	1400					4900	
2		5200					
3							900
4			8800				
5					1840		
6		11400					
7							2600
8			27900				

Megoldás:

Q	fix ktg.	vált.ktg.	teljes ktg.	átl. fix ktg.	átl. vált. ktg.	átl.ktg.	határktg.
0	1400	0	1400	-	-	-	-
1	1400	3500	4900	1400	3500	4900	3500
2	1400	5200	6600	700	2600	3300	1700
3	1400	6100	7500	466,6	2033,3	2500	900
4	1400	7400	8800	350	1850	2200	1400
5	1400	9200	10600	280	1840	2120	1800
6	1400	11400	12800	233,3	1900	2133,3	2200
7	1400	14000	15400	200	2000	2200	2600
8	1400	26500	27900	175	3312,5	3487,5	12500

A teljes profit = teljes árbevétel - teljes költség \Rightarrow **TII = TR - TC**

Q	TR	TC	TII
0	0	1400	- 1400
1	3000	4900	- 1900
2	6000	6600	- 600
3	9000	7500	+ 1500
4	12000	8800	+ 3200
5	15000	10600	+ 4400
6	18000	12800	+ 5200

7	21000	15400	+ 5600
8	24000	27900	- 3900

Tehát **7 darabot** érdemes a vállalatnak az adott piaci ár mellett termelni és értékesíteni.

5. Egy vállalat évente 12,1 millió forintot költ reklámra, eladásösztönzésre pedig 5,2 millió forintot. A gyártás állandó költsége 6,1 millió forint, az egységre jutó közvetlen költség 55 Ft. A termék eladási ára darabonként 85 forint.

Határozza meg a fedezeti mennyiséget és a fedezeti árbevételt!

Megoldás:

A fedezeti mennyiség = fix költség / átlag ár - átlagos változó költség

$$Q_F = FC / (\bar{p} - AVC)$$

$$FC = 12.100.000 + 5.200.000 + 6.100.000 = 23.400.000 \text{ Ft}$$

$$Q_F = 23.400.000 / 30 = \mathbf{780 \text{ edb}}$$

$$TR_F = \bar{p} \cdot Q_F = 85 \cdot 780.000 = 66.300.000 \text{ Ft} = \mathbf{66,3 \text{ MFt}}$$

6. Határozza meg a táblázat hiányzó adatait a költségfüggvényekre és a bevételi függvényekre vonatkozó ismert összefüggések segítségével!

Q	fix ktg.	változó ktg.	teljes ktg.	határ-költség	átlagos fix ktg.	átlagos vált. ktg.	átlag-költség
0							
1	60	30					
2			115				
3						25	
4							41,25
5		155					
6				70			
7							53,6
8						53,1	
9						61,7	
10							76,5

Megoldás:

Q	fix ktg.	változó ktg.	teljes ktg.	határ-költség	átlagos fix ktg.	átlagos vált. ktg.	átlag-költség
0	60	0	60	-	-	-	-
1	60	30	90	30	60	30	90
2	60	55	115	25	30	17,5	47,5
3	60	75	135	20	20	25	45
4	60	105	165	30	15	26,25	41,25
5	60	155	215	50	12	31	43
6	60	225	285	70	10	37,5	47,5
7	60	315,2	375,2	90,2	8,57	45,03	53,6
8	60	424,8	484,8	109,6	7,5	53,1	60,6
9	60	555,3	615,3	130,5	6,67	61,7	68,37
10	60	705	765	149,7	6	70,5	76,5

7. Egy KFT árbevétele a következőképpen alakul: $TR = -2Q^2 + 14Q$, összköltségfüggvénye pedig $TC = 2Q + 10$. Határozza meg a fedezeti mennyiséget!

Megoldás:

A fedezeti pontban $TR = TC$,
 azaz $-2Q^2 + 14Q = 2Q + 10$
 $2Q^2 - 12Q + 10 = 0$

$$Q_{1,2} = (12 \pm \sqrt{144 - 80}) / 4 = (12 \pm 8) / 4$$

$$Q_1 = (12 + 8) / 4 = 5$$

$$Q_2 = (12 - 8) / 4 = 1$$

9. Egy vállalat azonos rendeltetésű termékeket gyárt különféle méretben, vertikális munkamegosztásban. A termelés adatai:

Termék	Normaóra-igény (óra/db)	Termelés (db)
I.	20	4.000
II.	40	10.000
III.	50	2.000

IV.	80	500
Összesen	-	16.500

A Termelés számla egyenlege az elkészült termékek raktárra vétele előtt 4.650.000 Ft. Befejezetlen termelés nincs.

Állapítsa meg a termékek tényleges önköltségét és a termelési költség megoszlását a négy termék között!

10. Egy iparvállalat ugyanazt a terméket két üzemben (A és B) gyártja. Az üzemek, illetve termékek jellemző adatai a vizsgált t_0 időszakban a következők voltak:

Megnevezés	"A" üzem	"B" üzem
Termelés, értékesítés (db)	8.000	5.000
Eladási ár (Ft/db)	500	500
Közvetlen költség (Ft/db)	350	320
Fel nem osztott ktg. (eFt)	720	1.050

A piackutatók információi szerint a következő t_1 évben további 2.000 db termék eladására kínálkozik lehetőség.

Számítsa ki, hogy a termelési feladatot melyik üzemnek kell kiadni /szabad kapacitást és a fel nem osztott költségek változatlanóságát feltételezve/, hogy a vállalat eredménye a legkedvezőbb legyen?

11. Egy három féle terméket előállító üzem adott évi termelésének jellemző adatai a következők:

Termék	Termelés db	Eladási ár Ft/db	Költségek eFt-ban		Összesen	Termelés összes n. szükséglet
			közvetlen	közvetett		
A	5.000	2.000	4.500	6.300	10.800	120.000
B	3.000	5.000	6.000	8.400	14.400	180.000
C	2.000	7.500	4.500	6.300	10.800	280.000
Összesen	10.000	-	15.000	21.000	36.000	500.000

Az üzemi általános költségek 40 %-a proporcionálisnak tekinthető, a konvertálható kapacitás 500.000 normaóra.

- Határozza meg: a./ Mennyi volt az üzem adott évi eredménye?
 b./ Melyik gyártmány volt veszteséges?
 c./ Hogyan alakult volna az eredmény, ha a "veszteséges" gyártmányt nem gyártják, és más terméket sem gyártottak volna a szabad kapacitással?

12. Egy iparvállalat három termékére vonatkozóan a következő adatokat ismerjük:

Termék	Közvetlen költségek		Egységár Ft/db
	anyag ktg. /Ft/	bér ktg. /Ft/	
A	1.000	250	2.700
B	850	400	2.800
C	1.150	100	2.750
Összesen	3.000	750	-

A három termék közvetett költsége 3750 forint.

Határozza meg a termékrangsort!

13. Egy vállalat 30 millió Ft értékű beruházását aktiválja. A tervezett élettartam 5 év. Határozza meg az éves amortizáció összegét, valamint az eszköz nettó értékét a harmadik év végén, ha a leírási mód évek száma módszerrel történik, gyorsított leírási móddal.

Megoldás:

$1+2+3+4+5=15$;	t	C_{am}	N_E
	1.	$5/15 \cdot 30 = 10$ MFt/év	20 MFt
	2.	$4/15 \cdot 30 = 8$ "	12 "
	3.	$3/15 \cdot 30 = 6$ "	6 "
	4.	$2/15 \cdot 30 = 4$ "	2 "
	5.	$1/15 \cdot 30 = 2$ "	0 "

14. Egy vállalat aktiválta új üzemcsarnokát, melynek bekerülési összege 25 millió forint. Tervezett élettartama 50 év. A csarnok anyagmozgató berendezéseinek együttes értéke 20 millió forint. Tervezett élettartama 5 év. A csarnok és berendezéseinek amortizációs leírási módja lineáris.

Mennyi lesz az elszámolt éves amortizációs költség? Mennyi lesz a csarnok és a gépészeti berendezések együttes nettó értéke az ötödik év végén?

Megoldás:

a./ Az amortizációs kulcs lineáris elszámolási mód esetén:
100% : tervezett élettartam éveinek száma
az éves amortizációs költség = amortizációs kulcs · á.eszk bruttó értéke
Üzemcsarnok amortizációs kulcsa: $100/50 = 2\%$
Anyagmozgató berendezések amort. kulcsa: $100/5 = 20\%$
Éves amortizációs költség:
- üzemcsarnok: $25 \cdot 0,02 = 0,5$ Mft
- berendezések: $20 \cdot 0,2 = 4,0$ Mft
Éves amort. ktg. összesen 4,5 MFt

b./ Az állóeszközök nettó értéke = á.eszk. bruttó értéke - elszámolt amort. ktg.
- üzemcsarnok: $25 \text{ Mft} - (5 \cdot 0,5) = 25 - 2,5 = 22,5$ Mft
- berendezések: $20 \text{ Mft} - (5 \cdot 4,0) = 20 - 20 = 0,0$ Mft
Á.eszk. nettó értéke az ötödik év végén 22,5 MFt

15. Egy vállalat által vásárolt és üzembe helyezett nyomdagép értéke 150 millió forint. A tervezett élettartam 10 év. A gép terhelése várhatóan egyenletes. Határozza meg az éves amortizációs költség összegét, valamint a gép nettó értékét a 6. év végén!

16. Egy vállalat 30 millió Ft értékű beruházását aktiválja. A tervezett élettartam 5 év. Határozza meg az éves amortizáció összegét, valamint az eszköz nettó értékét a harmadik év végén, ha a leírási mód évek száma módszerrel történik, késleltetett leírási móddal.

17. Egy vállalat gépkocsijainak aktivált értéke összesen 30 millió forint. Az autók tervezett élettartama 5 év, éves tervezett futásteljesítménye pedig 100 ezer kilométer. Mennyi volt az elszámolt amortizációs költség a harmadik évben, ha az adott évi tényleges teljesítmény 80 ezer kilométer volt autónként?

18. Egy vállalat 16 millió forint értékű gépkocsit helyezett üzembe. A tervezett élettartam 5 év. A beszerzési költség egyenletes ütemben kerül elszámolásra. Mennyi lesz az éves amortizációs költség? Milyen áron értékesítsék az autót a harmadik év végén, ha el akarják kerülni a veszteséget?

E./ Befektetési számítások

1. Egy tökéletesen versenyző vállalat beruházása 7 évig, évi 100 eFt-os hozamot biztosít. A beruházás a 0. évben 500 eFt-ba kerül. 10 %-os kamatláb esetén érdemes-e megvalósítani a beruházást?

2. Gyakorlati gazdálkodási szempontból /a térfogat-növekedést, mint hozamot feltételezve/ mikor érdemes egy fát kivágni? Vegye figyelembe, hogy minél öregebb egy fa, annál lassabban nő a térfogata. /Tételezzük fel, hogy a fa homogén minőségű./

3. Egy főiskola egy volt hallgatója a jelenlegi hallgatók számára évi 100 eFt ösztöndíj biztosítása érdekében alapítványt kíván létrehozni. Milyen összeget helyezzen letétbe, ha az elkövetkező 10 évben szeretné így díjazni a legjobb hallgatót a tőke megőrzése mellett, és az éves kamatláb 20 % ?

4. Egy kereskedő 100.000 USD-t fizet egy rakomány gabonáért és biztos abban, hogy egy év múlva 132.000 USD-ért el tudja adni.

a./ Mekkora a befektetés hozama?

b./ Mekkora a hozam jelenértéke, ha a kamatláb 10 % ?

c./ NPV = ?

5. Rangsorolja az alábbi befektetési változatokat:

változat	Befektetési ktg /MFt/	Δ cash-flow		
		1. év	2. év	3. év
A	6	3	4	3
B	6	2	4	0
C	6	3	3	2

a./ A megtérülési idő alapján.

b./ Nettó jelenérték-számítás alapján, ha a banki kamatláb 20 %, és az egyes változatok megvalósulása /tervezett élettartama végén/ után az értékesíthető eszközérték rendre : A = 1,5 MFt , B = 2 MFt , C = 2 MFt . A jövedelemadó mértéke 20 %.

6. Egy vállalkozó 4 millió forintért gépet vásárolna. Az elvárt hozam évi 25 %. A gép várható élettartama 4 év, és működésével összefüggésben az alábbi adózott eredmények várhatók:

1. év	2. év	3. év	4. év
1.200 eFt	1.500 eFt	1.500 eFt	2.000 eFt

Érdemes-e a beruházást megvalósítani?

7. Rangsorolja az alábbi befektetési változatokat az alábbi adatok alapján! A kamat 12 %.

Bef.változat	Bef. ktg. (eFt)	Tervezett hozam (eFt)		
		1. év	2. év	3. év
A	2.000	2.500	1.500	0
B	2.000	1.000	2.000	1.000
C	2.000	1.200	1.600	1.000

VI. Megoldások

A./6. A havi átlagos készlet:

$$\frac{3 \cdot (7500 + 8500) + 8500 + 10000 + 2 \cdot (10000 + 8950)}{6}$$

$$K = 52200 : 6 = 8700 \text{ kg}$$

A forgási sebesség mutatói: a./ a fordulatok száma $78300 : 8700 = 9$ fordulat

b./ egy fordulat időtartama $180 \text{ nap} : 9 = 20 \text{ nap}$

A/7. a./ Fordulatok száma:

I. n.év $1100 : 220 = 5$ fordulat

II. n.év $1350 : 250 = 5,4$ fordulat

Fordulatok időtartama:

I. n.év $(220 \cdot 90) : 1100 = 18$ nap

II. n.év $(250 \cdot 90) : 1350 = 16,67$ nap

b./ Viszonyítás a normához:

I. n.év $18 : 17 = 1,059 \Rightarrow 105,9 \%$

II. n.év $16,67 : 17 = 0,98 \Rightarrow 98,0 \%$

A II. n.év az I. n.év százalékában: $16,67 : 18 = 0,926 \Rightarrow 92,6 \%$

A/8.

	I.n.év	II.n.év	III.n.év
Átlagos anyagkészlet	4500 kg	5000 kg	4750 kg
Fordulatok száma	4,44	5,6	10,1
Fordulatok időtartama	20,3 nap	16,1 nap	17,8 nap

A/9.

a./ Az I. negyedévi átlagkészlet megállapítása:

Hónap, nap		Leltári készlet
Január 1.		1000
Február 1.	$1000 + 6000 - 5000$	2000
Március 1.	$2000 + 7000 - 7000$	2000
Április 1.	$2000 + 6000 - 5000$	3000

Átlagkészlet : $X_k = (1000/2 + 2000 + 2000 + 3000/2) : 3 = 2000 \text{ kg}$

b./ A fordulatok száma : $17000 : 2000 = 8,5$

A fordulatok időtartama : $2000 \cdot 90 / 17000 = 10,59$, vagy
 $90 : 8,5 = 10,59$

A/10. A fordulatok számának indexei, %-ban:

K	100,0 %
L	115,0 %
M	87,5 %
Összesen	105,1 %

A/11. A fajlagos anyagfelhasználás indexei:

Vállalat	Termelés (db)		Alumínium-felhasználás (kg)		Fajlagos Al. felhasználás		Index (%)
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
"X"	4000	8000	24800	48000	6,2	6,0	96,8
"Y"	9000	6000	67500	42000	7,5	7,0	93,3
Összesen	13000	14000	92300	90000	7,1	6,4	90,1

Főátlag index : 90,1 %

Részátlag index : $6,4 : [(8000 \cdot 6,2 + 6000 \cdot 7,5) : 14000] = 6,4 : 6,8 \Rightarrow 94,1 \%$

Összetétel index : $0,901 : 0,941 = 0,957 \Rightarrow 95,7 \%$

Az alumínium-megtakarítás alakulása :

Vállalati szinten :
 I. vállalat $(6,0 - 6,2) \cdot 8000 = - 1600$ kg
 II. vállalat $(7,0 - 7,5) \cdot 6000 = - 3000$ kg
 Összesen $- 4600$ kg

Tröszt szinten : $(6,43 - 7,1) \cdot 14000 = - 9400$ kg

A két módon számított megtakarítás eltér egymástól. Az eltérést az magyarázza, hogy a tröszt szinten számított megtakarításban kifejezésre jut a vállalatok közötti termelési arányváltozás hatása is.

Az arányváltozás hatása: $(6,2 \cdot 8000 + 7,5 \cdot 6000) - (7,1 \cdot 14000) =$
 $94600 - 99400 = - 4800$ kg

Természetesen az összes megtakarítás : $- 9400 = (- 4600) + (- 4800)$

A/14. a./ 97,5 % , 101,3 % , I = 98,5 % , I' = 99,36 % , I'' 99,16 %

b./ Megtakarítások :

Vállalati szinten : $1200 (38,75 - 39,33) = 1200 (- 0,58) = - 696 \text{ kg}$

Gyáregységi szinten: $1200 (38,75 - 39) = 1200 (- 0,25) = - 300 \text{ kg}$

Összetétel-változás hatása: $1200 (39 - 39,33) = 1200 (- 0,33) = - 396 \text{ kg}$

B/1. Termelés gép-normaóraban /gépóra-igény a szűk keresztmetszetet jelentő gépcsoportban) :

"A" termék	$3000 \cdot 20 = 60000$	normaóra
"B" "	$8000 \cdot 10 = 80000$	"
"C" "	$6000 \cdot 8 = 48000$	"
Összesen		188000 normaóra

Kapacitás kihasználás : $188000 : 400000 = 0,47 \Rightarrow 47 \%$

B/2. a./ A vállalat termelési értékének meghatározása:

Értékesített késztermék : - "C" termékből	80000 eFt
- egyéb	10000 "
Értékesített félkész termék /"A"/	10000 "
Késztermék állomány-különbözet	
/közvetlen önköltségen/	6000 "
Félkész termékek állománykülönbözete	
/közvetlen önköltségen/ "A" termék	-
"B" termék	-
<u>Vállalati termelési érték</u>	<u>106000 eFt</u>

b./ Termelési kapacitás "A" termékben számolva:

$$\frac{210 \text{ gép} \cdot 90 \text{ nap} \cdot 3 \text{ műszak} \cdot (8 \text{ óra} - 0,5 \text{ óra TMK}) \cdot 1,1}{10 \text{ normaóra/db}} =$$

$(425250 \text{ normaóra}) : (10 \text{ normaóra/db}) = 42.525 \text{ db "A" termék}$

A termelési kapacitás gép-normaóraban : 425.250 normaóra

c./ Kapacitás-kihasználás számítása :

Teljesített gépórák száma :

$$200 \text{ gép} \cdot 63 \text{ nap} \cdot 3 \text{ műszak} \cdot 8 \text{ óra} \cdot 0,8 = 241920 \text{ óra}$$

Kapacitás-kihasználás :

$$(241920 \text{ óra} \cdot 1,05) : 425250 \text{ normaóra} =$$

$$254016 \text{ normaóra} : 425250 \text{ normaóra} = 0,597 \Rightarrow 59,7 \%$$

B/3. a./ Eszközellátottság változása

$$I = (1910000 \text{ eFt} : 9000 \text{ fő}) : (1400000 \text{ eFt} : 10000 \text{ fő})$$

$$I = 212,222 \text{ eFt/fő} : 140,000 \text{ eFt/fő} = 1,5159 \Rightarrow 151,59 \%$$

Az eszközellátottság átlagos változása az egyes vállalatoknál:

$$I' = 1910 : [(3500 \cdot 600 : 3000) + (4000 \cdot 500 : 5000) + (1500 \cdot 300 : 2000)]$$

$$I' = 1910 : 1325 = 1,4415 \Rightarrow 144,25 \%$$

A létszám-összetétel változás hatása :

$$I'' = (1325 : 9000) : (1400 : 10000) = 1,0516 \Rightarrow 105,16 \%$$

$$I = I' \cdot I'' \Rightarrow 1,5159 = 1,4415 \cdot 1,0516$$

b./ Termelés = Eszközhatékonyság · Eszközellátottság · Létszám

$Q = Q/E \cdot E/L \cdot L$, amely összefüggés dinamikusan is igaz

$$I_Q = I_{Q/E} \cdot I_{E/L} \cdot I_L$$

$$I_Q = 810/600 = 1,35 \Rightarrow 135 \%$$

$$I_{Q/E} = (810/1910) : (600/1400) = 0,9895 \Rightarrow 98,95 \%$$

$$I_{E/L} = 151,59 \%, \quad I_L = 90 \%$$

$$\text{Összefüggésük : } 1,35 = 0,9895 \cdot 1,5159 \cdot 0,9$$

C/1. 1. dekád: - Átlagos statisztikai állományi létszám

$$(1240+1240+1240+1237+1241+1242+1248+1242+1242+1242):10 = \\ = 1231,4 \text{ fő}$$

- Átlagos dolgozó létszám

$$(1126+1100+1103+1132+1130+1131) : 6 = 1120,3 \text{ fő}$$

- Június hó, átlagos statisztikai állományi létszám

$$(1241,4+1242+1228) : 3 = 1237,1 \text{ fő}$$

C/2. a./ $(1810 + 1790) : 2 = 1800 \text{ fő}$

b./ $37400 : 22 = 1700 \text{ fő}$

c./ 7,28 óra

d./ 20,77 nap

e./ 160,18 óra

f./ 91 %

g./ 94,44 %

h./ 85,94 %

C/3. a./ $500 \text{ fő} + (25000 : 250) = 600 \text{ fő}$

b./ Munkahó-kihasználás: $500 : 600 = 0,8333 \Rightarrow 83,33 \%$

Munkanap-kihasználás:

$$937500 : (500 \text{ fő} \cdot 250 \text{ nap} \cdot 8 \text{ óra}) = 0,9375 \Rightarrow 93,75 \%$$

Munkaidő-kihasználás: 78,12 %

C/4. Átlagos állományi létszám : $200000 \text{ óra} : (25 \text{ nap} \cdot 8 \text{ óra}) = 1000 \text{ fő}$

$$\text{Átlagos dolgozó létszám} : [(180000 - 11250) + (1000 \cdot 9,25)] : (25 \cdot 8) = \\ 178000 \text{ óra} : 200 \text{ óra/fő} = 890 \text{ fő}$$

Munkahó-kihasználás : 89 %

Munkanap-kihasználás : $168750 \text{ óra} : 178000 \text{ óra} = 0,948 \Rightarrow 94,8 \%$

Munkaidő-kihasználás : 84,375 %

- C/5. a./ A foglalkoztatottak
- állományi létszámának 1 főjére jutó termelés 4,5 db
 - dolgozó létszámának 1 főjére jutó termelés 6,0 db
 - egy teljesített órára jutó termelés 0,0257 db
 - egy teljesített munkanapra jutó termelés 0,24 db
 - egy főjére jutó termelés 3,6 db
- b./ Munkahó-kihasználás : 75 %
Munkanap-kihasználás : 90,28 %
Munkaidő-kihasználás: 67,7 %

C/6. a./ A foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszáma :

$$16368 \text{ nap} : (22 \text{ nap} \cdot 0,93) = 800 \text{ fő}$$

- b./ Munkanap-kihasználás : 90 %
Munkahó-kihasználás : $744 \text{ fő} : 800 \text{ fő} = 0,93 \Rightarrow 93 \%$
Munkaidő-kihasználás : 83,7 %

D/1. A termékek önköltsége és termelési költsége :

Termék	Termelés nő. szükséglete	Önktg. (Ft/db)	Termelési ktg. (Ft)
I.	80.000	150	600.000
II.	400.000	300	3.000.000
III.	100.000	375	750.000
IV.	40.000	600	300.000
Összesen	620.000	-	4.650.000

- 1 normaóra költsége : $4650000 : 620000 = 7,5 \text{ Ft/nóra}$
Az I. termék önköltsége : $20 \text{ nő} \cdot 7,5 \text{ Ft/nő} = 150 \text{ Ft/db}$
Az I. termék termelési költsége : $4000 \text{ db} \cdot 150 \text{ Ft/db} = 600000 \text{ Ft}$

D/2. Az önköltség üzemenként :

Megnevezés	"A" üzem		"B" üzem	
	t ₀ /8000 db/	t ₁ /10000 db/	t ₀ /8000 db/	t ₁ /7000 db/
Közvetlen ktg. (Ft/db)	350	350	320	320
Fel nem osztott ktg. (Ft/db)	90	72	210	150
Önköltség (Ft/db)	440	422	530	470
Eladási ár (Ft/db)	500	500	500	500
Eredmény (Ft/db)	+ 60	+ 78	- 30	+ 30

Az önköltség adatai alapján "A" üzem eredménye kedvezőbb mindkét évben.

A bruttó fedezet meghatározása üzemenként:

Megnevezés	"A" üzem	"B" üzem
Eladási ár (Ft/db)	500	500
Közvetlen költség (Ft/db)	350	320
Fedezeti összeg (Ft/db)	150	180
Fedezeti %	30	36

A bruttó fedezet alapján a "B" üzemben történő gyártás a kedvezőbb.

A döntés helyességének ellenőrzésére megvizsgálhatjuk, hogy hogyan alakult a vállalati eredmény :

ezer Ft-ban

Megnevezés	"A" üzem		"B" üzem	
	t ₀ /8000 db/	t ₁ /10000 db/	t ₀ /5000 db/	t ₁ /7000 db/
Árbevétel	4000	5000	2500	3500
Közvetlen költség	2800	3500	1600	2240
Fedezeti összeg	1200	1500	900	1260
Fel nem osztott költség	720	720	1050	1050
Eredmény	480	780	- 150	210
Eredmény-változás	-	+ 300	-	+ 360

A táblázat adatai alapján :

a./ A két üzem eredménye összesen a t_0 időszakban "A" üzemen	480 eFt
	<u>"B" üzemen</u> - 150 eFt
	Összesen 330 eFt

b./ A t_1 időszakban várható eredmény

- ha "A" üzemen gyártanak le a többletet	630 eFt
- ha "B" üzemen gyártanak le a többletet	690 eFt

Tehát a "B" üzemen történő gyártás a kedvezőbb.

D/3. a./ Árbevétel :	"A"	$5000 \text{ db} \cdot 2000 \text{ Ft/db} = 10000 \text{ eFt}$
	"B"	$3000 \text{ db} \cdot 5000 \text{ Ft/db} = 15000 \text{ eFt}$
	"C"	$2000 \text{ db} \cdot 7500 \text{ Ft/db} = 15000 \text{ eFt}$
		<hr/>
	Összesen	40000 eFt
	Költségek összesen	36000 eFt
	Nyereség	4000 eFt

b./ Az önköltség alapján az "A" termék veszteséges.

$10800 : 5000 = 2160 \text{ Ft}$, amely a 2000 Ft/db-os eladási ár mellett darabonként 160 forintos veszteséget okozott.

Az 5000 db-nál ez összesen : $5000 \cdot 160 = 800 \text{ eFt}$.

c./ Az általános költségek 40 %-a proporcionális költség, ez összességében

$21000 \text{ eFt} \cdot 0,4 = 8400 \text{ eFt}$ -nak felel meg ; a fennmaradó 60 %, azaz $21000 \text{ eFt} - 8400 \text{ eFt} = 12600 \text{ eFt}$ a fix költség.

Az általános költségek 8400 eFt-os proporcionális része az összes költségekre vetítve 56 %-nak felel meg ($8400 : 15000$), így az egyes termékekre jutó rész :

"A"	$4500 \cdot 0,56 = 2520 \text{ eFt}$
"B"	$6000 \cdot 0,56 = 3360 \text{ eFt}$
"C"	$4500 \cdot 0,56 = 2520 \text{ eFt}$
	<hr/>
Összesen	8400 eFt

Az üzemi eredmény alakulása az "A" termék nélkül :

- Árbevétel	"B"	$3000 \text{ db} \cdot 5000 \text{ Ft/db} = 15000 \text{ eFt}$
	"C"	$2000 \text{ db} \cdot 7500 \text{ Ft/db} = 15000 \text{ eFt}$
		Összesen 30000 eFt
- Költségek	"B"	$6000 \text{ eFt} + 3360 \text{ eFt} = 9360 \text{ eFt}$

"C"	4500 eFt + 2520 eFt = 12600 eFt
	Összesen 28980 eFt
- Eredmény	1020 eFt

A veszteséges gyártmány elhagyása esetén az üzemi eredmény 2980 eFt-tal csökken.

D/4. A számítás összefoglaló táblázata:

Termék	K-len ktg-k		K-tt ktg. (Ft)	Össz.ktg. (Ft)	Egys.ár (Ft/db)	Nyereség (Ft/db)	Nyereség (%)
	Anyag ktg. (Ft)	bér ktg. (Ft)					
"A"	1000	250	1250	2500	2700	200	7,4
"B"	850	400	2000	3250	2800	- 450	-
"C"	1150	100	500	1750	2750	1000	36,3
Összesen	3000	750	3750	7500	-	-	-

A termékrendszer : C , A , B

E/1. $FV_t = \sum C_0(1+r)^t$
 $FV_t = 0,1 \cdot 1,1^6 + 0,1 \cdot 1,1^5 + 0,1 \cdot 1,1^4 + 0,1 \cdot 1,1^3 + 0,1 \cdot 1,1^2 + 0,1 \cdot 1,1^1 + 0,1 \cdot 1,1^0$
 $FV_t = 0,8587 < \text{alternatív pénzüpi befektetés } FV_t = 0,5 \cdot 1,1^7 = 0,9744$
Tehát nem érdemes megvalósítani a beruházást.

E/2. Akkor, amikor a térfogatváltozás üteme egyenlővé válik az alternatív kamatlábbal /változatlan árat feltételezve!/.

E/3. Ha az éves kamat összege 100 eFt, 20 %-os kamatláb mellett, a szükséges tőke összege, $C_0 = 500$ eFt.

E/4. a./ Hozam = $(132 - 100) : 100 = 32 \%$
b./ $PV = 132000 (1/1,1) = 120000$ USD
c./ $NPV = - C_0 + PV = 120000 - 100000 = 20000$ USD

E/5. a./ Megtérülési idő "A" változat esetén < 2 év \Rightarrow I.
" B " " " = 2 év \Rightarrow II.
" C " " " = 2 év \Rightarrow II.

b./ $NPV_0 = -C_0 + PV_0$

"A" $\Rightarrow -6 + [(3 \cdot 1/1,2^1) + (4 \cdot 1/1,2^2) + (3 \cdot 1/1,2^3) + (1,5 \cdot 0,8 \cdot 1/1,2^3)] = 1,71$

"B" $\Rightarrow -6 + [(2 \cdot 1/1,2) + (4 \cdot 1/1,2^2) + (2 \cdot 0,8 \cdot 1/1,2^2)] = -0,44$

"C" $\Rightarrow -6 + [(3 \cdot 1/1,2) + (3 \cdot 1/1,2^2) + (2 \cdot 1/1,2^3) + (2 \cdot 0,8 \cdot 1/1,2^3)] = 0,67$

Sorrend : I. \Rightarrow "A" változat

II. \Rightarrow "B" változat

III. \Rightarrow "C" változat

Fogalmak

ABC analízis /ABC classification/: a készletek egyes tételeinek rangsorolása pénzürtékben számított éves felhasználás alapján. A biztonságos készletezési mechanizmus viszonylag egyszerű módszere, amelyben az "A" csoportba sorolják a legnagyobb értékben és mennyiségben felhasznált beszerzési készletelemeket /alapanyagok, néhány segédanyag, legfeljebb néhány tucat anyagféleség, de az összes anyagfelhasználás értékének legalább kétharmada/, melyek hiánya azonnali leállást eredményez, a "B" csoportba tartoznak mindazok a készletelemek, melyek utánpótlása viszonylag egyszerű, illetve könnyebben helyettesíthetők /általában néhány száz anyagféleség, a teljes anyagfelhasználás értékének mintegy negyedét képviselik/, a "C" csoportba az összes többi /gyakran több ezer/ anyagféleség tartozik, melyek hiánya általában nem okoz komolyabb fennakadásokat.

Adóalap /basis of accounting/: az adókimvetés alapja. Az adó tárgyának /jövedelem, vagyon, forgalom/ nagysága, vagy értéke, amely esetenként az adótarozás megállapítására szolgál.

Adósság, tartozás, kölcsöntőke /debt/: pénzeszközök kölcsönzése, illetve áruk és szolgáltatások "hitelbe" történő /azaz a fizetést későbbre halasztó/ vásárlása esetén keletkező kötelezettség, illetve felelősség. Az ügylet természetétől függően az adósságok legtöbb formájánál egy meghatározott időszakra vonatkozó kamat is fizetendő, valamint a lejárat napját /illetve napjait, ha a visszafizetés részletekben történik/ is rögzítik. Az adósságok egyes fontosabb fajtái /például az államadósságok/ piackepések, vagyis bizonyos piacokon - mint például az értéktőzsdén - forgathatók.

Adózatlan nyereség /earnings before interest and tax, EBIT/: a kamatok és adók befizetése előtti nettó nyereség.

Adózott nyereség /earnings before interest and after tax, EBIAT/: a befizetett jövedelemadóval csökkentett nyereség, a kamatok és az elsőbbségi részvénytulajdonosoknak járó osztalék kifizetése előtt.

AIDA / Attention, Interest, Desire, Action/: Figyelem, érdeklődés, óhaj, cselekvés. A vásárlási döntés folyamatának leírására használt betűszó.

Aktiválás /activate/: eszközök aktiválása, működésbe hozása, az eszközök aktívák közé felvétele.

Alapanyaggyártó /basic producer/: olyan üzem, vállalat, amely természetes erő-forrásokat használ fel más gyárak számára készülő anyagok előállítására. Ilyen például az üveg, a gumi, a kohászati üzem, vagy a fonoda.

Alaptőke-csökkentés /capital reduction/: célja az, hogy a./ a vállalat alaptőkéjét - jogi és könyvviteli értelemben is - a tényleges vagyoni helyzethez igazítsák, b./ az alaptőke egy részét visszafizessék, vagy tartalékba helyezték. Részvénytársaságok tekintetében az alaptőke-csökkentésnek három formája létezik: 1. mi-nősített közgyűlési többséggel elfogadott rendes csökkentés, 2. csak

könyvelésileg végrehajtott egyszerűsített csökkentés, 3. részvények bevonásával végrehajtott csökkentés.

Alaptőke-részvények, törzsrészvények /equities/: a részvénytársaság azon ki-bocsátott részvénytőkéje, amely a társaság "tagjává" teszi a birtokosát, feljogosítva őt az évi közgyűlésen a szavazásra, igazgatóválasztásra, és az osztalék révén a társasági profitból való részesedésre. A törzsrészvények birtokosai a vállalkozás kockázatából is részt vállalnak, az osztalék kifizetésénél a járadék-kötvények és az elsőbbségi részvények tulajdonosai mögé rangsorolják őket, valamint ők vállalnak felelősséget a veszteséget is, igaz, a korlátozott felelősségű társaságnál csak a részvényeik értékéig. Nyilvános részvénytársaság esetén, ha a vállalatot a tőzsdén jegyzik, a részvények forgalmazhatók.

Állami vállalat /state enterprise, public company/: olyan vállalat, ahol az állam /illetve annak meghatározott intézménye/ kizárólagos, vagy többségi tulajdonnal rendelkezik.

Állóeszköz-bérlés /finance lease/: az állóeszköz-finanszírozás eszköze, amellyel valaki megszerzi magának valamely vagyontárgy használati jogát. A bérbeadó nettó bérlési díjat kap; a karbantartásért, az adóért és a biztosításért a használó felelős, illetve ennek terhét a bérlési díjon felül a bérlő viseli. A bérlési díj elegendő arra, hogy a bérbeadónak a beszerzés költsége kamataival együtt megtérüljön. Ez a bérlésforma lehet valóságos bérlés, vagy feltételes eladás.

Állóeszközök /basic stock, principal means/: a vállalati vagyon természetes formában megtestesülő elemei, amelyek több termelési cikluson át szolgálják a működését.

Állóeszközök bérbévétele, lízingje /capital lease/: valamely bérlés akkor tekintendő állóeszközlízingnek, ha megfelel a következő ismérveknek: 1. az eszköz a bérlési időszak végén átmegegy a bérlő tulajdonába, 2. a szerződés tartalmaz elővételi jogot az eszköz kedvező áron való megvásárlására, 3. a bérlési időtartam az eszköz becsült gazdasági élettartamának legalább 75 %-a /kivéve a használt eszközöket, amelyek esetében a hasznos élettartam teljes egésze/, vagy 4. a minimális bérlési díjak összegének jelenlegi értéke legalább 90 %-a a bérelt eszköz reális forgalmi értékének /levonva belőle a megfelelő adót/.

Alternatív közgazdaságtan /alternative economics/: azon törekvések elvi alátámasztása, amelyek az átfogó ökológiai katasztrófa elkerülésére a gazdálkodás teljes rendszerét /ökoszisztémák, szervezetek, emberek/ figyelembe vevő, ember-léptékű és konstruktív /azaz változtatásra és cselekvésre orientált/ megközelítést sürget. Az irányzat alapvető munkája Schumacher: A kicsi szép /KJK, 1991./ Az alternatív közgazdaságtannak a szervezetre vonatkozó alapelvei:

- az ökológizáció /a szervezetek természetbe való beágyazódása és a környezet megőrzésére való törekvés/,

- a humanizáció / az az elv, hogy a szervezetek azért vannak, hogy az embert szolgálják, elősegítsék testi és lelki fejlődését/.

Anyagi folyamatok /material flow/: a különböző készültségi fokú termékeknek vállalaton belüli és vállalatok közötti áramlása.

Anyagjegyzék /bill of materials/: egy adott végtermék előállításához szükséges valamennyi elemet /anyag, vásárolt alkatrész, segédanyag, stb./ tartalmazó lista.

Anyagmozgatás /material handling/: a termékek vállalaton belüli mozgatása. Három fő szakasza van: az átvétel, a raktári és a termelési fázisok közötti anyag-mozgatás és a kiszállítás előkészítése.

Árkalkuláció (pricing, price calculation): a várható eladási ár megtervezése (áránajánlat, ajánlati ár), illetve a tényleges értékesítési ár megállapítása.

Árpolitika /price policy/: a vállalat által kínált termékek árának meghatározása és a piaci áreseményekre való reagálásra vonatkozó elvek és módszerek összessége.

Autokratikus vezetési stílus /authoritarian leadership/: tekintélyelvű vezetési stílus, amelyben a vezetőnek határozott utasítási szerepe van a célok kitűzésében, a tevékenység tervezésében és irányításában. Az ilyen vezető a vezetés munkájából csak igen keveset ruház át beosztottjaira.

Autokratikus vezető /autocrat/: olyan vezető, aki túlzott mértékű hangsúlyt helyez a feladat-irányultságra a munkahelyi kapcsolatok helyett. Az autokrata nem bíz másokban, kellemetlenkedő, és csak a közvetlen feladat érdekli.

Autonóm munkacsoportok /autonomous work groups/: olyan munkaszervezési módszer, amely a munkások csoportjainak széles körű önállóságot ad a termelés megtervezésére és végrehajtására.

Befejezetlen beruházások, folyamatban lévő beruházások /assets in course of construction, construction work in progress/: megkezdett, de még nem aktivált beruházási állomány, a vállalati mérlegben a dologi állóeszközök között szerepelnek.

Befejezetlen termelés /work in progresse/: a termelési folyamatba bekerült min-den olyan termék, amelyen már legalább egy megmunkálási művelet elkezdődött.

Befektetés /investment/: pénz lekötése egy vállalkozás céljainak megvalósítására, nyereségszerzés reményében.

Behajthatatlan számlakövetelés /bad debt/: oka lehet, hogy az adós nem tud, vagy nem akar fizetni. A könyvelésben kétféle módon szerepeltethető: vagy csak akkor írják le, amikor már nyilvánvalóan nem hajtható be /addig nem teljes értéken tartják nyilván a követelések között/, vagy - ez a gyakoribb - évente elkönyvelik egy részét költségként.

Belépési korlátok(piaci) /barriers to entry/: mindazok az akadályok, melyek korlátozzák, esetleg lehetetlenné teszik egy-egy új piaci szereplő megjelenését. E korlátok közül rendszerint egyszerre több is érvényesül, behatárolva a belépni szándékozó vállalatok mozgásterét és jövedelmezőségi várakozásait.

Főbb csoportjaik:

- állami szabályozás / egészségügyi előírások; technológiai, minőségi követelmények, szabványok; szabadalmaztatási eljárás; vámok, állami támogatások stb./;
- méretgazdaságosság /vállalatméret, üzemméret/;
- termékdifferenciálás;
- tőkekorlátok;
- partnerváltás költségei;
- elosztási csatornákhöz való hozzáférés lehetősége;
- egyéb korlátok / kedvező földrajzi elhelyezkedés, felhalmozott tapasztalatok költségelőnye, piacon lévők piaci stratégiája, nem konvertálható kapacitások, nagy fix költségek, stb./.

Belső megtérülési kamatláb, belső megtérülési ráta /internal rate of return, rate of return, IRR/: ez a fogalom explicit módon figyelembe veszi a projekt pénzáramlásának időbeliségét. A belső megtérülési ráta az a diszkontláb, amely mellett a projekt nettó jelenértéke zérus. Ez szokásosan az alábbi egyenlet "r"-re történő megoldását jelenti: $C = \sum V_t / (1+r)^t$, /ahol $t = 0, 1, 2, \dots, T$ /, ahol C az induló tőkekiadás az első periódusban /a beruházási költség/, míg V a projekt nettó pénzáramlása az egyes években. Ha például megoldásként azt kapjuk, hogy $r = 10\%$, akkor ez azt jelenti, hogy a kiinduló tőkebefektetés megtérül, és ezen felül a tőke-kinnlétvőségen átlag 10 %-os hozamot lehet realizálni. A belső megtérülési rátát vetik össze a vállalat tőkeköltségével, annak érdekében, hogy eldöntsék, elfogadják-e a projektet, vagy sem. A projektek ily módon történő értékelésének van hátrányos oldala is. Nem ad semmiféle információt arra vonatkozóan, hogy mekkora többletvagyont generál a projekt. Ennek a megfelelő indikátora a nettó jelenérték módszer. Másrészt, néhány esetben nem csak egy belső megtérülési ráta létezik. Ez olyankor fordulhat elő, ha a projekt élettartama alatt a cash flow több, mint egyszer előjelet vált. A belső megtérülési rátát, mint a diszkontált pénzáramlás hozamát, illetve a befektetők hozamát ismerik. A számított hozamráta nem pontos mértéke a tőkehozamnak, mivel valójában nem lehet elkülöníteni az egyes termelési tényezők hozamát.

Bér- és jövedelemgazdálkodás /wages management (vállalati), wages administration (állami)/: a vállalatvezetésnek a munkavállalók pénzbeni juttatásaival kapcsolatos tevékenysége.

Beruházás /investment/: pénzügyileg az állóeszközök bővítésébe történő befektetés, szervezését tekintve állóeszköz-létesítési projekt.

Beruházási költségterv /capital budget/: tartós vagyontárgyak /épület, berendezés, stb./ megszerzésének terve, amely tételenként és időbeli beosztásban mutatja a tervezett kiadásokat. A költségvetésnek az a része, /vagy önálló költségvetés/, amelyet az állóeszközök bővítésére, illetve finanszírozására fordítanak.

Beszámolási időszak /accounting period/: az az időszak, amelyre vonatkozóan általában beszámolót készítenek. Ez lehet egy hónap, négy hét, egy negyedév, egy félév, egy naptári, vagy pénzügyi év.

Beszerzés /purchasing, procurement/: a folyó termeléshez szükséges anyagi inputok /anyagok, alkatrészek/ biztosítása.

Beszerzési norma : egységnyi termék előállításához beszerzendő anyagmennyiség (bruttó norma + szállítási, tárolási veszteség).

Bizomány /consignment/: áru szállítása későbbi eladásra /vagy más célból/ anélkül, hogy a bizományba adó megbízó a tulajdonjogot átruházná a bizományosra. A bizományi idő tartama alatt a bizományos felelős az áruért, noha az a bizományba adó /megbízó/ készletében szerepel mindaddig, amíg a bizományos el nem adta és a tulajdonjog át nem száll a vevőre. A bizományos is lehet vevő, vagy a megbízó ügynökeként járhat el a vevővel szemben.

Bizományos /commission merchant/: ügynök, vagy bizományos, akin keresztül árut értékesítenek, vagy továbbeladás céljából bizományba adnak, és ezért jutalékot fizetnek.

Bizonytalanság /uncertainty/: olyan helyzet, amelyben egy esemény előfordulásának valószínűsége egyáltalán nem ismert. Azaz a kimenetekhez nem kapcsolható valószínűségi eloszlás. Ha az adott esemény egy beruházás, a bizonytalan megtérülés azt jelenti, hogy az elképzelhető megtérülések ismertek, de bekövetkezésük valószínűsége nem. Ilyen körülmények között valamilyen szabályhoz kell fordulnunk, ami a befektetőnek a nyereség és a veszteség egyensúlyával kapcsolatos attitűdjére alapul abban az esetben, ha egy bizonyos választás született és bizonyos körülmények fennállnak.

Biztonsági, vagy ütköző készlet /buffer inventory, safety stock, reserve stock, protective inventory/: az ütköző készletet a megrendelt anyagok szállításának késedelmé, sztrájkok, vagy bármilyen okból bekövetkező lassulás, vagy a kereslet hirtelen, előre nem látható emelkedésének az esetére biztosítékként tartják. A készleteknek ezt a szintjét meg lehet határozni tudományos modellek alapján, vagy a múlt tapasztalataiból kiindulva.

Bruttó (anyag)norma: az egységnyi termék előállításához szükséges anyag (a nettó norma + gyártási hulladék, megmunkálási veszteség).

CAD, Számítógéppel támogatott tervezés /Computer Aided Design, CAD/: a számítógép interaktív felhasználása termékek tervének kialakítására, rajzok és adatok tárolására.

CAM, Számítógéppel támogatott gyártás /Computer Aided Manufacturing, CAM/: a számítógép felhasználása a termék előállítására szolgáló gépek és berendezések programozására, irányítására és ellenőrzésére.

Cash Flow: pénzáram

CIM, Számítógéppel integrált termelés /computer integrated manufacturing, CIM/: a termelés-szervezés olyan módja, amely a termék tervezését, a termelés

tervezését és irányítását, az anyagmozgatást és a gyártást egységes, számítógépes vezérlésre épülő rendszerbe foglalja.

Csőd /bankruptcy/: egy olyan jogi eljárás, amelynek során a fizetésképtelenné vált adós és a hitelezők megoldást keresnek az adósság rendezésére. A csődeljárás megindítása lehet önkéntes /öncsőd, amikor az adós kéri maga ellen/, vagy nem önkéntes /amikor a hitelezők követelik/. A csődeljárás előnye, hogy alkalmat ad a hitelezőkkel való megegyezésre /hitel átütemezés, tulajdon átruházás, stb./, illetve az adós számára lehetővé teszi az adósságoktól való megszabadulást és a tehermentes újraindulást.

Demokratikus /vezetési/ stílus /democratic leadership/: a vezetésnek az a stílusa, amelyben a vezető megosztja vezetői teendőit a csoport tagjaival, arra buzdítva őket, hogy vegyenek részt a célok kitűzésében, a tervezésben és a csoport tevékenységének szervezésében és irányításában. Ellentéte az autokratikus vezetési stílus.

Diszkontált pénzáramlás, diszkontált cash flow /discounted cash flow, DCF/: projektek értékelésére kidolgozott technika, amely a jövőbeli költségek és bevételek jelenértékre diszkontálásán alapul. A módszer arra az elvre épül, hogy a jövőbeni pénzáramok - a be- és a kiáramlás egyaránt - ma kevesebbet érnek, mert az egyének időpreferencia-hányadosa pozitív. A most szerzett jövedelem újabb jövedelmet hozó tevékenységbe fektethető. A diszkontálási eljárást alkalmazó két legismertebb módszer a nettó jelenérték és a belső megtérülési kamatláb számítása. Mindkét mutató kiszámításánál diszkontáljuk az összes jövőbeli nettó pénzáramot, és vesszük az összegüket. Ezeknek a módszereknek a projekt értékeléséhez történő felhasználása jobb eredményt ad, mint azok a hagyományos számbavételi módszerek, ahol nem alkalmaznak diszkontálást. A minden be- és kiáramlást tartalmazó nettó cash flow az adókat és a kamatokat is tartalmazza. Az amortizáció nem jelenik meg a nettó pénzáramlás értékében.

Diszkontláb, leszámítolási kamatláb /discount rate/: az a ráta, amelyet az időpreferencia, vagy a pozitív kamatláb létezése miatt a jövőbeli bevételek és költségek leszámítolására használnak. Ha valakinek minden évben jár 100 forint, akkor az év végén kapott pénz /100/ számára kevesebbet ér, mintha az év elején kapta volna. Ennek az az oka, hogy az egyének előnyben részesítik a jelenben megkapott bevételeket a jövőbeliekhez képest, hiszen a most meglévő 100 forintnyi jövedelem az érvényes "r" kamatláb mellett az év végére $100(1+r)$ nagyságúra nő. Az egyének tehát mindegy az, hogy most kap 100 forintot, vagy az év végén $100(1+r)$ forintot. Ebből az is következik, hogy közömbös számára az, $100/(1+r)$ forintot kap ma, vagy 100 forintot egy év elteltével. Tehát a $100 + [100/(1+r)]$ összeg a nettó jelenérték, és az "r" a diszkontláb.

Diverzifikálás /diversification/: 1. a termékválaszték bővítése, új profilkok létesítése a várható értékesítési lehetőségek jobb kihasználása végett. 2. a befektetések megosztása különféle vállalatok, iparágak között a jövedelmezőség növelése érdekében.

Dolgozva tanulni /action learning/: vezetőképzési módszer, melynek lényege, hogy a menedzserek valóságos feladatokon dolgoznak, például átmenetileg idegen munkakörben jutnak új tapasztalatokhoz és látásmódhoz

Döntés /decision/: a lehetséges cselekvési változatok közötti választás.

Döntéselmélet /decision theory/: adott célok és meghatározott körülmények között végrehajtandó tevékenységek megfelelő kivitelének megalapozását szolgáló elmélet, amely képes lehet a bizonytalanság figyelembevételére is. A döntéselemzés kiválasztja a különböző kritériumokat, matematikai módszerek /például játék-elmélet, kockázatelemzés, stb./ alkalmazásával lehetővé teszi a különféle döntési változatokból eredő, feltételezhető következmények megvizsgálását.

Döntéselméleti modellek /models of decision/: a döntéshozói magatartás elemzésére szolgáló modellek a döntéselméletben.

Néhány széles körben használt modell a következő:

- a racionális döntéshozó modellje,
- az adminisztratív modell,
- a szigorú megerősítés modellje,
- a fokozatos hozadék modellje.

Racionális választás modellje / model of rational decision of choice/: a gazdálkodó ember magatartására épül, alapjai a következők:

1. Egy adott változat választása esetén valamennyi eredmény valószínűsége egy, azaz a kimenetel biztos.
2. A változatokra és az eredményekre vonatkozó információk teljesek, azaz a döntéshozó rendelkezik minden szükséges információval.
3. Az eredmények egy érték- /hasznosság/ skálán legalábbis rendezhetők. Tehát a döntéshozó megkülönböztető képessége végtelenül érzékeny.
4. A döntéshozó azt a változatot választja, amelyik az értéket /hasznosságot/ maximalizálja. /Taylor/

Adminisztratív döntési modell /model of administrative decision of choice/: arra a feltételezésre épül, hogy a döntéshozó magatartását nem egy eredmény be-következési valószínűsége, vagy értéke, hanem az befolyásolja, hogy ezt a valószínűséget mekkorának észleli. Lényegét tekintve a modell szerint a döntéshozót a jövőben bekövetkező kimenetellekkel kapcsolatos, az észleleteire alapozott el-várásai irányítják. Ennek eredményeként nem maximalizálásra, hanem olyan megoldásokra törekszik, amelyek kielégítő eredménnyel járnak, melyek könnyen kvantifikálhatók és rövid időn belül bekövetkeznek. /Vroom és Simon/

Szigorú megerősítés modellje /model of ratification decision of choice/: a megerősítés modellje szerint a döntések magyarázatához fel kell tárunk azokat a pozitív eredményeket /pszichológiai értelemben vett jutalmakat/, amelyek a múltban bizonyos döntések megerősítéséhez vezettek. A döntések megerősítést nyernek, ha ezek olyan eredménnyel járnak, amelyeket a döntéshozó nagyra

értékel. Az el-gondolás alapja a Thorndike-effektus, mely szerint "azt a viselkedést vagy maga-tartást, amely jutalomhoz vezet /vagy úgy látszik, hogy jutalomhoz vezet/ az emberek megismétlik, míg azt, amely nem vezet jutalomhoz, sőt büntetést von maga után, nem ismétlik meg". /Skinner/

Fokozatos hozadék modellje /model of gradual proceeds/: e modell szerint az egyedüli reális lehetőség az egyes cselekvési változatok egyenkénti összehasonlítása azokkal a tényleges eredményekkel, amelyek a múltban az adott változatokhoz nagyon hasonló cselekvések megvalósításából származtak. Azt feltételezi, hogy a cselekvési változatok csak egy csekély hozadékban különböznek a múltban tapasztaltaktól, melyek eredményei már ismertek. A döntéshozó hajlamos arra, hogy a fokozatos hozadék elvének megfelelően döntsön, mert úgy véli, ezzel a nagy hiba elkövetésének /vagyis a nagy negatív eredmény bekövetkezésének/ kockázatát minimalizálja, és így lehetővé válik számára, hogy a tény-leges megismerés számára túlságosan komplex környezet problémáival megbirkózzék.

Döntési fa /decision tree, probability tree/: az elemzés olyan módszere, amely a döntéseket az alternatívák, azok értéke és lehetséges eredményeinek valószínűsége alapján értékeli. Az egyes alternatívák várható értéke a különféle lehetséges eredmények összege, előfordulásuk valószínűségével súlyozva.

Döntőbírótság, választott bírótság /arbitration/: vitás kérdések és nézeteltérések rendezése pártatlan harmadik személy igénybevételével /ez az arbitrator/, akit mindkét fél elfogad, akinek a döntése kötelező a felekre és jogilag kikényszeríthető. Döntését a felek közti szerződés szövegének értelmezésére alapozza.

Döntéshozói attitűd /attitude of decision making/: a döntéshozó viszonya a döntéshez a döntési folyamat egésze alatt.

Egyszeres könyvvitel: a pénzforgalom elvén alapul, a könyvekben akkor rögzítik a gazdasági eseményeket, amikor az pénzmozgással jár.

ELÁBÉ: az eladott áruk beszerzési értéke.

Egyenleg, egyensúly /balance/: a könyvelési számlán a tartozások és követelések különbsége, egyenlege.

Eladásösztönzés /sales promotion/: olyan módszerek alkalmazása az értékesítésben, a vevők kiszolgálásában, amelyek a vevőt további vásárlásra serkentik.

Emberi erőforrás /human resource /: a vállalatnál alkalmazott munkavállalóknak a munkavégzéshez szükséges képességeik, szakismeretük és a munkamegosztásban elfoglalt helyük szerint strukturált összessége. A munkaerővel azonos értelemben használják.

Érdekegyeztetés /reconciliation of interest/: a vállalatvezetés és a munkavállalók szempontjait kölcsönösen figyelembe vevő, a munkavégzés körülményeire és díjazására vonatkozó megállapodások kötését célzó folyamat.

Érdekeltségi rendszer /incentive system/: a munkavállalók teljesítményének fokozására szolgáló, főleg pénzübeni juttatásokra épülő ösztönzési eljárások rendszere.

Értékesítés /sale/: a vevői igény-kielégítés tényleges technikai lebonyolítása.

Eredménykimutatás /income statement, earnings report /: a vállalat adott időszakban (általában egy üzleti évre) elszámolt bevételeinek és kiadásainak egybevetése.

Az eredménykimutatás előírt tagolása:

- I. Értékesítés nettó árbevétele
 - II. Egyéb bevételek
 - III. Aktivált saját teljesítmények értéke
 - IV. Anyagjellegű ráfordítások
 - V. Személyi jellegű ráfordítások
 - VI. Értékcsökkenési leírások
 - VII. Egyéb költségek
 - VIII. Egyéb ráfordítások
 - A./ Üzemi /üzleti/ tevékenység eredménye /I+II+III-IV-V-VI-VII-VIII/
 - IX. Pénzügyi műveletek bevételei
 - X. Pénzügyi műveletek ráfordításai
 - B./ Pénzügyi műveletek eredménye /IX-X/
 - C./ Szokásos vállalati eredmény /A+B/
 - XI. Rendkívüli bevételek
 - XII. Rendkívüli ráfordítások
 - D./ Rendkívüli eredmény /XI+XII/
 - E./ Adózás előtti eredmény /C+D/
 - XIII. Adófizetési kötelezettség
 - F./ Adózott eredmény /E-XIII/
 - eredménytartalék igénybevétele osztalékra, részesedésre
 - fizetett /jövőre hátrahagyott/ osztalék és részesedés
 - G./ Mérleg szerinti eredmény
- /forrás: az 1991. évi XVIII. törvény 2. számú melléklete/

Értékesítési utak politikája /distribution channels policy/: a marketingcsatornák kiválasztására és alkalmazására vonatkozó elvek és módszerek összessége.

Értéklánc /value chain/: a vállalati működés különböző tevékenységi területeinek a vállalat értékteremtéséhez való hozzájárulás szerinti összekapcsolódása.

Eszközök /assets/: a vállalat által birtokolt, piaci értékkel rendelkező vagyoni értékek.

Eszközhatékonysági ráta /activity ratio, efficiency ratio/: az eszközkhasználás hatékonyságát mutató arány. Például az értékesítés árbevételének és az állóeszközök értékének aránya, a készletek fordulata, azaz az értékesítés osztva a készletek értékével, az értékesítés árbevétele és az összes eszköz értékének hányadosa.

Éves jelentés, beszámoló /annual report/: a vállalat által évente kiadott összeállítás, amely tartalmazza a mérleget. A tipikus éves jelentés a következőkből áll: a csúcsvezető levele, amely összefoglalja az év tevékenységét, a pénzügyi jelentés, amely tartalmazza a mérleget, az eredmény-kimutatást és a pénzügyi helyzetben bekövetkezett változásokat, egy független könyvvizsgáló véleménye a mérlegről, kiegészítésként gyakran általános ismertetést a vállalatról és termékeiről.

Éves közgyűlés /annual general meeting, AGM/: a részvényesek évente összehívott gyűlése, amelyre az igazgató tanács éves jelentést állít össze. A legfontosabb döntések fóruma.

Éves vizsgálat, auditálás /annual audit/: hivatalos könyvvizsgáló által végzett, egy éves időszak ügyleteit áttekintő vizsgálat.

Éves zárlat /annual closing/: az év végi záró tételek elkönyvelése.

Fedezeti diagram /break-even point/: az ár - költség - fedezet - nyereség /ÁKFN/ összefüggéseit elemző grafikon, amely megmutatja a tevékenységek fedezeti pontját.

Fedezeti hányad /contribution margin/: a bevételnek a változó költségeken felüli része /a változó költségek közé számítva a gyártási, az értékesítési és az igazgatási változó költségeket is/ egy termékre, részlegre, vagy más nyereségközpontokra vonatkoztatva.

Fedezetszámítás /contribution analysis/: a számvitelben és az üzemgazdaságtanban használatos elemzési eljárás annak meghatározására, hogy valamely cég egyes termékei, vagy szolgáltatásai milyen mértékben járultak hozzá a cég teljes jövedelméhez.

Felelős vállalat koncepció /responsible firm.../: a vállalat társadalmi felelősséggel is bír, és ennek jegyében működése során mintegy szűrőt alkalmazva racionálisan dönt a morálisan elfogadható alternatívák között.

Félkész termék /semi-finished product/: a termelési folyamatba bekerült minden olyan termék, amelyen már legalább egy megmunkálási művelet befejeződött.

Felvásárlás /acquisition, takeover/: egy vállalat részleges vagy teljes tulajdonba vétele.

FIFO-módszer /first in first out/: olyan kereskedelmi készletgazdálkodási módszer, amely szerint először az elsőnek beérkezett készletet adják el. Készletcsökkenésként csak annyi költséget számolnak el a legelső beszerzési áron, amekkora készletnövekedés ezen az áron történt.

Fogyasztói igény /consumer need/: olyan szükséglet, amelyet a gazdaság szereplői nem saját szervezetükön belüli munkával, és nem is közösségi intézmények útján kívánnak kielégíteni.

Folyamatban lévő beruházások, befejezetlen beruházások /assets in course of construction, construction work in progress/: megkezdett, de még nem aktivált beruházási állomány, a vállalati mérlegben a dologi állóeszközök között szerepel-nek.

Folyamatos megújulás /continous inprovement/: innováció kis lépéseken keresztül, azaz folyamatos, egymással összhangban lévő fejlesztési akciók sorozata.

Forgási idő, készletezési napok száma: azt mutatja, hogy adott időszakban a készlet átlagosan hány nap alatt térül meg, azaz az adott időszakban átlagosan hány napig volt készletben lekötve a vállalat pénzeszközeinek egy része.

$$N_T = \text{időszak napjainak száma/fordulatok száma}$$

Forgási sebesség, fordulatok száma: megmutatja, hogy egy adott időszakban a készlet hányszor fordul meg, azaz hányszorosan térül meg az árbevételből

$$s = \text{árbevétel/átlagkészlet}$$

Forgóeszköz: az eszközöknek az a része, amely jellemzően egy termelési periódusban elhasználódik, illetve megtérül.

Formális stratégia /formal strategy/: a vállalati stratégia tudatosan kialakított, meghatározott körben közreadott normatív megfogalmazása.

Források /liabilites/: a vállalat saját tőkéjének és külső tartozásainak összege, együttesen az eszközök finanszírozását szolgálják.

Fúzió: két vállalat egyesülése új vállalat létrehozására.

Gazdasági év, vagy "természetes üzleti év" /natural business year/: az üzleti tevékenység mélypontjával, vagy az üzleti idény befejeződésével végződik. Gyakran azért alkalmazzák ezt a zárásidőt, mert ebben az időszakban jár a legkevesebb költséggel a leltározás, az üzleti könyvek lezárása és a mérleg elkészítése.

Gazdasági hatékonyság: a legkisebb ráfordítás mellett biztosítani az adott kibocsátást, illetve adott ráfordítás mellett a legnagyobb kibocsátás.

$$\text{Gazdasági hatékonyság} = H = \text{Eredmény/Ráfordítás}$$

Gazdasági mechanizmus /economic mechanism/: a gazdasági szereplők kapcsolatainak, a gazdasági folyamatoknak jogi-intézményi kerete.

Gazdaságos sorozatnagyság /economic order quantity/: olyan gyártási, vagy megrendelési sorozatnagyság, amely a legkisebb fajlagos költséggel jár.

Gazdaságpolitika /economic policy/: az államnak a gazdasági jogi-intézményi rendszerét alakító, illetve a gazdasági folyamatokat közvetlenül befolyásoló tevékenysége.

Goodwill: a vállalat piaci értékének és könyv szerinti értékének különbsége. Fontos részét képezi a vállalat ismertsége, elismertsége a piacon, törzsvásárlói

köre, megbízhatósága, szakmai múltja, alkalmazottainak felkészültsége, a finanszírozók általi megítélése (pénzügyi magatartása), stb.

Görgetett pénzügyi tervezés /continuous budget, rolling forecast, rolling budget/: a közvetlenül következő elszámolási időszakok pénzügyi műveleteinek mozgó előrejelzése. Az egyes időszakok végén a már teljesült előrejelzéseket tárgytalannak tekintik és ugyanolyan hosszúságú időszakra új előrejelzést készítenek.

Gyártmány /product/: a termelés végső eredménye, a létrejött új termék.

Gyártási rendszerek:

1. folyamatrendszerű: valamilyen termék vagy termékreszezség előállítására specializáltak; technológiai műveletek sorrendjében elhelyezett munkahelyek;
2. csoportos gyártási rendszer: univerzális berendezések egy műhelybe, amelyek a gyártási folyamat egy technológiailag körülhatárolt szakaszához szükségesek;
3. műhelyrendszerű gyártás: a termék előállításának csupán egy szakaszát végzi el;
4. projektrendszerű gyártás: egyedi, egyszeri előállítás;
5. számítógéppel integrált:
 - termelésstervezés és –irányítás,
 - számítógéppel támogatott műszaki tervezés - CAD
 - számítógéppel támogatott gyártás – CAM
 - csoportos technológia
 - automatizált anyagmozgatás
 - robotizálás

GYELV-mátrix, illetve elemzés – **SWOT-analízis**: stratégiai tervezési módszer, amely a vállalat, illetve egy adott vállalkozás vagy termék **Gyengeségeit** (Strengths), **Erősségeit** (Weaknesses), piaci **Lehetőségeit** (Opportunities) és a piaci **Veszélyeket** (Threats) veszi számba.

Hasznos időalap /attended time/: egy gép kihasználásának mértéke, amelyet úgy számítanak ki, hogy a gép állásidejét /amikor kezelője nem használja, illetve nem folyik rajta karbantartás/ levonják a gép teljes időalapjából.

Hatékony piac /effective market/: az a piac, ahol a befektetett tőkék megtérülési rátái gyorsan kiegyenlítődnek.

Helyi közösségek /local society/: lakóhelyhez kapcsolódó, nem állami szerveződések. A helyi közösségek /és képviselőikben a helyi önkormányzatok/ hármass feladatot látnak el. Meg kell teremteniük, illetve biztosítaniuk kell:

- gazdasági biztonságot: a munkahelyek és vállalkozások biztonságát, a tartalmas, sikeres és egészséges munka lehetőségét, az alapvető szükségletek kielégítését,

- a helyi demokráciát: az érintettek minél teljesebb körű részvételét az életterüket érintő döntésekben, a demokratikus ellenőrzés lehetőségét a helyi kormányzatban,
- a kulturális örökség és a természeti környezet megőrzését.

HIFO-eljárás: a felhasználást (értékesítést) mindig a legmagasabb beszerzési áron veszi figyelembe.

Hitelbiztosítás /credit insurance/: célja, hogy fedezze azokat a veszteségeket, amelyek a hitelbe vásárló vevő fizetéseképtelenségéből származnak, de évente csak annak az összegnek az erejéig, amely meghaladja a normális évi veszteség összegét.

Hitelbiztosíték, jelzálog /collateral security/: tágan értelmezve bármiféle olyan biztosítékot jelenthet /a személyi garanciától eltérően/, amit a bank elfogad akkor, amikor egy kölcsönigénylőnek kölcsönt nyújt, és amelyet nem-teljesítés esetén jogosan követelhet. Szűkebb értelemben azt a nem személyi biztosítékot jelenti, amelyet egy harmadik fél /tehát nem a kölcsön felvevője/ tesz le, és amely a teljesítés elmaradása esetén bizonyos törvényes előnyöket biztosít a banknak.

Hitelgarancia /credit guarantee/: a biztosítás egy fajtája, ahol egy hitelgarantáló intézmény nyújt garanciát a kötelezettség megszegése ellen. Ha kölcsönvevőnek nincs hitelbiztosítéka /jelzáloga/, de egyébként fizetőképes, és csak ezért nem képes kölcsönt felvenni, akkor a hitelszavatossági társaság, vagy egyéb garanciális intézmény nyújthat biztosítékot ahhoz, hogy a kölcsönt a banktól megkaphassa.

Hites könyvvizsgáló /auditor/: a vállalatok pénzügyi feljegyzéseinek vizsgálatával foglalkozó személy, aki megállapításairól jelentést készít. Lehet a vállalat alkalmazottja /belső ellenőr/, vagy kívülálló személy /külső ellenőr, revizor/, aki lehet ellenőrzéssel foglalkozó cég alkalmazottja.

Holding vállalat /holding/: vagyonkezelő intézmény, amely más részvénytársaságok részvényeit birtokolja. Olyan érdekcsoport, amely a érdekkörébe tartozó vállalatok tevékenységének ellenőrzésére és irányítására jött létre. A szavazati jogok többségével rendelkezik, s ennek alapján a vezetői testület többségének kinevezési és leváltási jogával rendelkezik. Egyes holding vállalatok tevékenysége kimerül abban, hogy más vállalatok részvényeit, értékpapírjait kézben tartja (pl. az anyavállalatok).

Hosszútávú átlagköltség függvény (LAC, long-run average cost): megmutatja, hogy hogyan változik a termékegységre jutó költség, ha minden termelési tényező felhasználását azonos mértékben növelve bővítjük a termelést. A rövidtávú átlagköltséggörbék burkoló görbéje. Optimális üzemméret: az az üzemméret, amely mellett a termék átlagos előállítási költsége a legalacsonyabb.

Hozadékráta (rate of return): a tőkebefektetésből származó jövedelem általános megnevezése, ahol is a jövedelmet a kiadás arányában fejezik ki. A fogalmat

számos gazdasági helyzetben alkalmazzák, amely vonatkozhat a fizikai tőkébe, a pénzügyi tőkébe történő befektetés hozamára egyaránt. A fogalmat leggyakrabban a vállalkozások által megvalósított tőkekiadások bevételeire vonatkoztatják. Tradicionális megközelítésben a fogalom megegyezik a nyereség és a felhasznált tőke hányadosával. A nyereséget többféleképpen határozzák meg, de a leggyakoribb meghatározás az adózás és amortizáció utáni profit. A nyereséértéket a tőkeérték százalékában kifejezve kapjuk az alkalmazott tőke hozadékrátáját.

Idegen és saját tőke aránya /debt-equity ratio/: a piacelemzés szempontjából: a vállalat összes /vagy ritkábban: hosszú lejáratú/ kötelezettségének összege osztva a saját tőke /alaptőke = tartalékba helyezett nyereség/ értékével. Azt mutatja, hogy a vállalat eszközeinek forrása milyen mértékben a befektetők, illetve a hitelezők pénze.

Időbeli elhatárolások, átmenő tételek /accrued and deferred items, accruals and deferrals/: a mérleg mindkét oldalán megjelenő tételsor az olyan bevételek, illetve kiadások kimutatására, amelyeket véglegesen csak a mérlegzárást követően fog-nak átvezetni a megfelelő számlákra.

Immateriális javak: a vállalati vagyonmérlegben feltüntetett nem fizikai és nem pénzügyi jellegű eszközök. Pl. a vállalat hírneve, márkanev, licencek, stb.

Implicit (rejtett) költségek: azok az összegek, amelyek az adott időszak ráfordításai, bár tényleges pénzkifizetésekben, (számlákon), az adott időszakban nem jelentek meg.

Megkülönböztetünk:

1. elszámolható implicit költséget (amortizáció)
2. el nem számolható implicit költségeket (alternatív költségek)

Információ /information/: a bizonytalanságot csökkentő új ismeret, a vállalatok működését integráló folyamatok egyik összetevője.

Információs rendszer /information system/: a vállalat környezetére, belső működésére és a vállalat-környezet tranzakciókra vonatkozó információk begyűjtését, feldolgozását, tárolását és szolgáltatását végző személyek, tevékenységek és technikai eszközök összessége.

Innováció /innovation= megújulás/: újítás, megújulás, új termékek, új eljárások kifejlesztése, új szervezeti forma, a vállalat folyamatos megújuló készsége és képessége. A fogyasztói igények új, magasabb minőségű kielégítése, illetve mindazok a belső, fejlesztő folyamatok és gondolkodásmód, amely ezt lehetővé teszi.

Főleg J. Schumpeter nevéhez kapcsolódó kifejezés, aki a következőket értette alatta:

1. új és lényegesen különböző termék piacra hozása
2. új termelési eljárás bevezetése
3. új piac feltárása
4. új beszerzési források megnyitása

5. új szervezet létrehozása

Innovációs folyamat /process of innovation/ : az innovációval összefüggő vállalati tevékenységek logikai rendje, a lehetőségek feltárásától a piaci bevezetésig.

Innovációs lánc /innovation chain/: a vállalati tevékenységrendszer különböző elemeinek az innováció folyamata szerinti összekapcsolása /marketing - (K+F) - beruházás - termelés - értékesítés/.

Irányítási döntések /decisions of guidance/: a vállalat működését a stratégia keretei között konkrétan szabályozó döntések.

JIT- elv /Just in Time/: mindennemű veszteség kiküszöbölését célzó termelés-szervezési módszer. Elnevezése abból származik, hogy csak a rövid távú keresletnek megfelelő mennyiségű termék áramoltatását engedi meg a vállalatok közötti forgalomban és a vállalaton belüli anyagáramoltatásban egyaránt, amelynek "éppen időben" kell megérkeznie a felhasználás helyére. A JIT-elv alkalmazása tehát csökkenti a beszerzési, a gyártásközi és a késztermék készleteket, így a vállalat eszközlekkötését.

Jogi személy /artificial person, persona ficta/: olyan vállalat, vagy szervezet, amelyet a törvény, vagy a szokásjog a természetes személyhez hasonló (bár azoknál több szempontból korlátozottabb) jogokkal ruház fel.

Jól strukturált probléma /well-structured problem/: a célok és a cselekvési változatok ismertek és megfelelő algoritmus áll rendelkezésre a kedvező változat kiválasztásához.

Kalkuláció (costing, computation): a tevékenységek folyamatok, termékek vagy szolgáltatások költségeinek, illetve árának megállapítása, kiszámítása. Attól függően, hogy a kalkuláció a termelési tevékenységet megelőzi vagy követi, elő- és utókalkulációról beszélünk, a kalkuláció célját tekintve ár-, illetve költségkalkulációról beszélhetünk.

Előkalkuláció (preliminary calculation): célja tervezett, illetve várható költség vagy ár megállapítása. Alapadatai a különböző ráfordítási (erőforrás és költség) normák.

Utókalkuláció (supplementary calculation): célja a termelés során tényleges (felmerült) költség vagy ár megállapítása.

Költségkalkuláció (costing, cost calculation): a várható költségek megtervezése, illetve a valós, ténylegesen felmerült ráfordítások értékének megállapítása.

Kamatleszámítolás /deduction of unaccrued interest/: számítási módszer, amely segítségével egy jövőben várható tőkeösszeg induló tőkéje, készpénzértéke, vagy jelenlegi értéke - adott kamatlábat figyelembe véve - meghatározható.

Kamatos kamat /compound interest/: olyan kamatszámítás, amely időszakonként hozzáadja a kamatot a tőkéhez /tőkésíti a kamatot/ és a következő időszak kamatát már az így megnövelt összeg után számítja.

Kamatrés /interest margin/: a bankok által követelt /aktív ügyleti, azaz hitel/ kamatok és az általuk fizetett /passzív ügyleti, azaz betéti/ kamatok közötti különbség. Ez a kamatrés nyújt fedezetet a bank működési költségeire és nyereségére.

Kanban: a japán vállalati gyakorlatban kialakult minőségbiztosítási rendszer, amelyben a terméket a termelés fázisain végigkísérő kártya tartalmazza a termék megmunkálására vonatkozó információkat. E kártya japán neve a "kanban".

Kapacitás /capacity/: a tárgyi eszközök teljesítőképessége. A tárgyi eszközökkel való gazdálkodás része. Egy adott vállalat adott időpontban értelmezett maximális teljesítőképessége.

Karriertervezés /career path/: a vállalat munkavállalóinak jövőbeli tevékenységére, beosztására, képzésére vonatkozó tervezés.

Két dimenziója van:

- az egyes munkakörökben meg kell tervezni a munkakör betöltésének belső utánpótlási lehetőségét és ezt folyamatosan „naprakészen” kell tartani.
- Meg kell tervezni az egyes munkavállalók karrierpályáját: egyéniségük, tulajdonságaik, képességeik, képzettségük, ambíciójuk ismeretében előrejelzési útvonalat vagy útvonalakat kell meghatározni számukra, lehetőleg velük egyetértésben.

Kartell: vállalatok megegyezése a verseny korlátozására. A megegyezés általában átmeneti jelleggel vonatkozhat a piacra, a termelésre vagy az árra.

Képviseleti probléma /agency problem/: a megbízó-ügynök viszonyban fellépő jelenség. Lényege az ügynök részéről jelentkező opportunisták cselekvés, amelynek alapja az információs aszimmetria, azaz a megbízó és az ügynök eltérő informáltsága. Tehát az ügynök, kihasználva információs előnyét, képes a maga javára befolyásolni a megbízó magatartását, illetve döntéseit.

Kereset /earnings, earned income/: a munkavállalónak az adott vállalatnál képződő, munkavégzésből származó jövedelme.

Kereseti struktúra /income structure/: a vállalatnál a különböző munkaköröket betöltő munkavállalók keresetének egymáshoz viszonyított arányai.

Kereslet árrugalmassága /price elasticity of demand/: annak mércéje, hogy a vásárlók által keresett mennyiség milyen mértékben reagál az árváltozásra.

Azt fejezi ki, hogyan változik egy áru kereslete, ha ára egy százalékkal változik.

$$E_p = \text{Kereslet \% -os változása} / \text{Ár \% -os változása}$$

Lehet:

1. rugalmas: 1 %-os árváltozás több mint 1 %-os keresletváltozást indukál
2. rugalmatlan: 1 %-os árváltozás 1 %-nál kisebb keresletváltozást indukál.

Az árrugalmasságot befolyásoló tényezők:

- a. a jószág természeti, használati tulajdonságai

- b. helyettesítő termékek
- c. helyettesítő termékek árának közelsége
- d. a termék árának és a fogyasztó jövedelmének viszonya

A kereslet árrugalmassága általában negatív.

Keresletmenedzsment /management of demand/: a keresletre vonatkozó előzetes információk begyűjtését, a kereslet befolyásolását és a vállalat szállítási kötelezettségeinek kezelését összekapcsoló tevékenységrendszer.

Keresletrugalmasság (elasticity demand): megmutatja a kereslet változását az árak vagy a jövedelem változásának hatására. Beszélhetünk a kereslet árrugalmasságáról, vagy a kereslet jövedelemrugalmasságáról.

A kereslet rugalmasságának mérésére az „E” együtthatót használják gyakran.

Rugalmas kereslet, ha $E_D > 1$

Rugalmatlan kereslet, ha $E_D < 1$

A kínálatrugalmasság számítása hasonlóan történik.

Kereszt-árrugalmasság: azt mutatja meg, hogy egy termék árának 1 százalékos változása hány százalékkal változtatja meg egy másik termék keresletét. A kereszt árrugalmasság vizsgálatához a termékeket a felhasználásban vagy fogyasztásban betöltött szerepük alapján csoportosíthatjuk:

1. helyettesítő termékek: ugyanazt a szükségletet elégítik ki
2. kiegészítő termékek: a szükséglet kielégítése csak együttes fogyasztással történhet pl. autó és benzin
3. független termékek: olyan szükségleteket elégítenek ki, amelyek semmiféle kapcsolatban nincsenek egymással

"A"-termék ΔQ_D %-ban / "B"-termék Δp %-os változása

A kereszt-árrugalmasság értéke pozitív és negatív is lehet:

- a. helyettesítő termékeknél pozitív
- b. kiegészítő termékeknél negatív
- c. független termékeknél zérus

Készfizető-képességi ráta /acid test ratio, quick ratio/: a készletek értékével csökkentett forgóeszközök értékének aránya a folyó kötelezettségekhez. Egyike azoknak a tényezőknek, amelyeket a hitelezés során és a hitelelemzés alkalmával a vállalat pénzügyi helyzetének megítélése céljából vizsgálnak.

Készlet /inventory, stock/: a vállaltnál adott időpontban rendelkezésre álló termékek állománya. Főbb elemei: beszerzési készlet, befejezetlen termék készlet, félkész-termék készlet, késztermék készlet, árukészlet.

Készlet- és anyag-felhasználási mutatók:

1. kronologikus átlagkészlet: adott időszak tényleges átlagkészletének a számbavétele (kezdő és zárónapok 50 %-a, a közbülső mérési időpontok 100 %-a alapján számtani átlag számítása)
2. fajlagos anyagfelhasználás: az anyagfelhasználás és a termelt termékmennyiség természetes mértékegységben megadott hányadosa
3. anyag-ellátottsági mutató: az időszak kronologikus átlagkészletének és az átlagos napi felhasználásnak a hányadosa
4. termelés anyagigényessége: az anyagköltség és az összes termelési költség hányadosa egy adott időszakban
5. anyaghányad-mutató: az anyagköltség és a termelési érték hányadosa

Készletfogalmak:

1. Biztonsági készlet (törzskészlet, minimális készlet)
2. Jelzőkészlet: a készletek azon szintje, amelynek elérésekor az utánpótlásról gondoskodni kell
3. Átlagkészlet: a folyókészlet felének és a biztonsági készletnek az összege
4. Folyókészlet: az anyagellátást két utánpótlási időpont között biztosító készlet
5. Maximális készlet: a minimális készlet és a folyókészlet összege
6. Normán felüli készlet

Készletkategóriák:

1. a készletekre vonatkozó igények egymáshoz való viszonya alapján:
 - a. függő keresetűek (komplementer inputok)
 - b. független keresetűek
2. hasznosság illetve keresettségük szerint:
 - a. inkurrencia: régóta nem volt kereslet a készlet iránt
 - b. immobília: régóta nem mozgott készlet
 - c. felesleges: belátható jövőben nem tud hasznosítani
 - d. slack: a vállalat komplementer-input átmeneti hiánya miatt nem tud hasznosítani

Készletezési mechanizmus /ordering rule/: a készletek szintjét szabályozó eljárások rendje, meghatározója a "mikor és mennyit rendeljünk" kérdésre adott válasz. A lehetséges válaszok két-két fő típusba sorolhatók. A rendelés időpontjára /mikor?/ vonatkozó alapválaszok a következők:

- a rendeléseket rögzített időközönként (t) kell feladni,
- a készlet utánpótlásáról akkor döntünk, amikor a készlet szint valamilyen meghatározott minimális szint (s) alá csökken.

A rendelési tétel nagyságára /mennyi?/ vonatkozó két lehetőség:

- a rendelési tétel (q) nagysága rögzített,

- a rendelés olyan mennyiségre szól, hogy a beérkezés után a készlet egy előre meghatározott maximális szintet (S) érjen el.

A készletgazdálkodási mechanizmusok alapesetei tehát az említett változók lehetséges kombinációi. Ily módon elvileg beszélhetünk (t,q), (t,S), (s,q),(s,S) készletezési mechanizmusról. A (t,q) mechanizmus gyakorlati alkalmazását kizárja, hogy igen merev.

Készletgazdálkodás /inventory management/: az a vállalati tevékenység, melynek célja, hogy az anyagi folyamatok zavartalanságát a gazdaságosság követelményeit is figyelembe véve biztosítsa.

Készletre gyártás /production to stock/: a termelés egy előre jelzett, becsült kereslet kielégítése érdekében folyik, a vevők nem ismertek.

Készpénz /pénztári/ terv /cash budget/: a készpénzbevételek és -kiadások terve egy adott időszakban.

Késztermék /finished goods, end item, end product/: az a termék, amely készen áll a vevőhöz való kiszállításra, további megmunkálási műveletre az adott vállalatnál már nem kerül sor. A gyakorlatban nem csak végtermékek, hanem értékesítésre kerülő alkatrészek és részegységek is lehetnek. Amíg kiszállítására nem kerül sor, addig a vállalat készleteinek része, nyilvántartása (értékelése) közvetlen önköltségen történik.

Kettős könyvelés, kettős könyvvitel /double-entry bookkeeping/: zárt könyvelési rendszer, amelyben minden tételt egyidejűleg kétszer /tartozik és követel összegként/ könyvelnek el. A teljesítmény elvén alapul, a gazdasági eseményt annak bekövetkezésekor rögzítik, függetlenül attól, hogy pénzmozgással jár-e együtt vagy nem.

Kibocsátott részvénytőke /issued capital/: a részvénykibocsátással alapított vállalatnak joga van ahhoz, hogy tőkéjét újabb részvénykibocsátások révén egy előre meghatározott összegig létrehozza. A kibocsátott részvénytőke ennek a jegyzett összegnek a részvényekben ténylegesen testet öltő része. A vállalat rendszerint nem bocsátja ki a felhatalmazása szerint kibocsátható összes részvényt, hanem egy részét a később felmerülő tőkeszükséglet fedezésére tartalékolja.

Kilépési korlátok /barriers to exit/: a vállalatnak a piacról történő kilépést akadályozó, vagy nehezítő tényezők, gazdasági, jogi korlátok. A legegyszerűbb kilépési korlátot a vállalat meglévő eszközállománya jelenti /csak adott termékcsoporthoz előállítására alkalmas, nehezen értékesíthető, az értékesítés lassú és költséges/, az emberi erőforrások konvertálhatóságának hiánya /szakmai ismeretek, tapasztalatok/. Megjegyzendő, hogy a kilépési korlátok egyben a belépési korlátokkal szorosan összefüggő rendszert alkotnak, hiszen az új belépők döntő többsége a belépéshez szükséges tőkét egy korábbi üzleti vállalkozásból való kivonással tudja biztosítani.

Kibocsátott részvénytőke /issued capital/: a részvénykibocsátással alapított vállalatnak joga van ahhoz, hogy tőkéjét újabb részvénykibocsátások révén egy

előre meghatározott összegig létrehozza. A kibocsátott részvénytőke ennek a jegyzett összegnek a részvényekben ténylegesen testet öltő része. A vállalat rendszerint nem bocsátja ki a felhatalmazása szerint kibocsátható összes részvényt, hanem egy részét a később felmerülő tőkeszükséglet fedezésére tartalékolja.

Kínálatrugalmasság (elasticity of supply): a keresletrugalmassághoz hasonló fogalom, azzal az eltéréssel, hogy ez a kínálatnak az árváltozásra való reagáló képességét méri.

Kisegítő, vagy melléktevékenységek /auxiliary activities/: az intézmények számvitelében azok az üzleti műveletek, amelyeket alkalmazottaik és az ügyfelek jobb ellátása érdekében végeznek, noha nincsenek közvetlen kapcsolatban az intézmény elsődleges feladataival, céljaival. Ilyen például az étkezdé.

Kiszolgálás: a jelentkező igények kielégítése a készletgazdálkodási rendszerben. Másképpen sorban-állási rendszernek is nevezik.

1. FIFO-rendszer: a beérkező igényeket érkezési sorrendben elégítik ki
2. LIFO-rendszer: a beérkezett igényeket a beérkezés fordított sorrendjében elégítik ki
3. PRI-rendszer: elsőbbség a beérkező igényeket fontossági sorrendben elégítik ki
4. RND-rendszer: az igényeket véletlenszerűen elégítik ki

Kiszolgálási idő /service time/: a rendelés beérkezésétől annak teljesítéséig terjedő idő.

Kockázat /risk/: egy cselekvési változatnak a várttól eltérő (pozitívan vagy negatívan értékelt) lehetséges következményeinek teljes leírása, beleértve a következmények súlyának és bekövetkezésük valószínűségének megmutatását is.

Kollektív szerződés /collective bargaining agreement/: a vállalatvezetés és a munkavállalók képviselőitében a szakszervezetek hosszú távra szóló megállapodásait rögzítő keretszerződés.

Kommunikációs politika /communication policy/: a vállalat és a fogyasztók közötti információáramlás elveit és módszereit a vállalt oldaláról összefoglaló rendszer.

Konglomerátum: a konszernfejlődés új szakaszára jellemző forma. Sajátossága a diverzifikált (szerteágazó) struktúra. Számos, egymással össze nem függő jószágot előállító és eladó nagy részvénytársaság. Egymással össze nem függő üzleti tevékenységben érdekelt cégek fuzionálnak.

Kooperáció /cooperation/: két vagy több szereplő összehangolt tevékenysége együttes nyereségük növelése érdekében. Két alapformáját különböztetjük meg:

- pozitív, gazdaságszervező lépések /jogilag érvényesíthető kapcsolatok, pl.: koordinált fejlesztés, műszaki-, gazdasági-, minőségi standardizálás/

- negatív, a verseny korlátozását célzó lépések /mások rovására kötött kölcsönösen előnyös megállapodások, melyek eredménye a manipulált piac/.

Korlátolt felelősség /limited liability/: a tagok felelőssége az üzletrészek értékére illetve a megadott garancia értékére korlátozzák.

Korlátolt felelősségű társaság (KFT – limited-liability company): olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott törzsbetétekből álló törzstőkével alakul. A korlátolt felelősség azt jelenti, hogy Kft és Rt esetén a tulajdonosok csak részvényeik és törzstőkéjük nagysága mértékéig vállalnak felelősséget. A törzstőke minimális összegét jogszabály határozza meg. Jelenleg 3 millió ft. A törzsbetét az a vagyonrész, amivel a tagok hozzájárulnak a társaság induló vagyonához. Személy és tőkeegyesítő forma.

Költség (cost): a ráfordítások pénzben kifejezett összegének értéke.

Kumulált költségek a kibocsátás függvényében:

1. állandó (fix) költségek (FC): azok a költségek, amelyek a termelés nagyságától nem függenek
2. változó költségek (VC): azok a költségek, amelyek a kibocsátás nagyságától függenek, azzal együtt változnak

Átlagköltségek:

1. átlagos fix költségek (AFC): a termék egységére jutó fix költség
 FC / Q
2. átlagos változó költség (AVC): a termék egységére jutó változó költség
 VC / Q
3. átlagos költség (AC): az összköltség termékegységre jutó nagysága
 TC / Q

Határköltség: az a pénzben kifejezett összeg, amely megmutatja, mennyivel változik a költség ha a termelés változása egységnyi.

$$MC = dTC / dq \text{ ill. } MC = dVC / dq$$

Számviteli költség: explicit (kifejezett) költségek. Elszámolható implicit költségek (amortizáció).

Költségelszámolás, üzemi könyvelés, önköltségszámítás /cost accounting/: a számvitelnek az az ága, amely a tervezés és a működés során a termékkel kapcsolatban felmerült költségek csoportosításával, feljegyzésével, elosztásával és összesítésével foglalkozik.

Költségfelosztás /allocation of costs/: valamely költség felosztása több időszakra, tárgyra, tevékenységre, folyamatra, műveletre vagy termékre.

Költséghányad (cost ratio): az egyes költség-nemeknek a termelés vagy termék összköltségnek értékéhez viszonyított %-os aránya.

Költségnekem (type of costs) anyag, bér ktg, TB járulék, amortizáció, egyéb.

Költségnorma (cost standard, / rate): az előkalkuláció során használt mutató, a fajlagos ráfordítás (egy művelet tervezett anyag, vagy bér/költsége, azaz

segítségével kiszámítható, mekkora költség mellett állítható elő egy termékegység.

Költségrugalmassági együttható /coefficient of cost-elasticity/: annak mutatója, hogy miként reagálnak a költségek a kibocsátás változására.

$$R_E = \Delta Q / \Delta VC$$

Könyv szerinti érték /book value/: az a nettó összeg, amelyen valamely vagyon-tárgy, vagy a vagyontárgyak egy csoportja megjelenik a könyvelésben és szerepel a mérlegben. Meg kell különböztetni a piaci értéktől, vagy a belső értéktől. Az állóeszközök könyv szerinti értéke: a beszerzési érték csökkentve a felhalmozott értékcsökkenéssel. A rendes részvények egyenkénti könyvértéke: az összes eszközök, levonva az összes kötelezettségeket és az elsőbbségi részvényekre eső összeget, osztva a rendes rész. Ennek azonban csak a múltira vonatkozóan van jelentősége, a jövőre vonatkozóan semmit sem mond a vállalat teljesítményét, illetve piaci értékét illetően.

Könyv szerinti leltár /book inventory/: a készletek könyv szerinti értéke, ami tehát nem tényleges megszámláláson és mérésen alapul. Úgy állapítják meg, hogy a nyitókészlet értékéhez hozzáadják a beérkezett áruk értékét és levonják a kiment áruk értékét.

Körülményekkel történő vezetés: a vezetésnek olyan módszere, amely a vezetőknek a munkavállalókkal való intenzív, mindennapos kapcsolatára épül.

Közkereseti társaság (KKT – unlimited/general partnership): olyan társulási forma, ahol a tagok közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett. Legalább két természetes személy alapíthatja. A társaság nem jogi személy. A tagok felelőssége korlátlan és egyetemleges. A törvény nem határozza meg az alapítási társaság vagyon minimumot. Személyegyesítő jellegű társasági forma.

Közönségkapcsolatok /public relations, PR/: a vállalatról alkotott kedvező kép kialakítását célzó magatartás, illetve az ezt céltudatosan segítő módszerek alkalmazása.

Közös vállalat: olyan gazdasági társaság, amely a tagok által rendelkezésre bocsátott tőkével közös gazdasági tevékenység folytatására jön létre. Közös vállalatot kizárólag jogi személyek hozhatnak létre, felelősségük korlátlan és egyetemleges. A közös vállalat minimális indulótőkéjének összegét a törvény nem határozza meg.

Közvetett költségek, fel nem osztott költségek, vagy általános költségek /indirect costs/: olyan költség, amely szokásos módon, vagy gazdasági szempontból nem osztható fel valamely termékre, termékcsoportra, műveletre, vagy szolgáltatásra. A vállalati gyakorlatban gyakran általános (üzemi, vállalati), vagy fel nem osztott (rezsi) költségek néven szerepelnek a nyilvántartásban, illetve kalkulációban.

Közvetlen anyagköltség /direct material/: azok a nyersanyagok, alkatrészek, amelyek közvetlen kapcsolatban vannak a végtermék előállításával, beleértve a

leforgácsolt, vagy a gyártási folyamatban más módon elvesztett anyagrészeket /hulladék, illetve selejt/ is.

Közvetlen költségek /direct costs/: azok a költségek, amelyekről könnyen megállapítható és nyomon követhető, hogy mely termékegység gyártásával, vagy mely szervezeti egység működésével, illetve tevékenységével kapcsolatban merültek fel. A közvetlen költségek két alapvető összetevője a közvetlenül felhasznált anyag és élőmunka költsége. Ezek a költségek általában a termelés mennyiségével arányosan változnak, ezért ebből a szempontból a változó költségek csoportjába tartoznak.

Közvetlen rezsiköltség /direct overhead/: olyan általános költségek, amelyek közvetlenül elszámolhatók valamely meghatározott termék, vagy szolgáltatás előállítására /például valamely alapanyag rendelési, információs, vagy készletezési költségei/.

Kutatás-fejlesztés, (K+F) /research and development/: az innováció határtevékenységeinek összefoglaló elnevezése: a fejlesztési ötletek szakmai megalapozásának és az új termék /technológia, szervezeti megoldás/ konkrét létrehozásának folyamata.

LIFO-eljárás: a legutoljára beszerezett készletet értékesítik először. A számítás a FIFO-módszer fordítottja.

Likviditás, (folyamatos) fizetőképesség /liquidity/: 1. Az aktíváknak /eszközöknek/ az a tulajdonsága, hogy "majdnem" elkölthetők. A pénz definíció szerint likvid. Minden más eszköz osztályozható likviditás szerint két - nem teljesen konzisztens - kritérium alapján. Egy eszköz likvidebb, mint egy másik, ha gyorsabban és/vagy alacsonyabb tranzakciós költséggel váltható át pénzre. A likviditás másik /az utóbbi időben gyakrabban hangoztatott jellemzője/, hogy mennyiben független egy adott eszköz a tőkeérték nominális árfolyam-ingadozásának kockázatától. Az átválthatósági kritérium szerint a rövid lekötésű, lehívható bankbetét csak részlegesen likvidebb az öt év lejáratú államkötvénynél, amely bármikor értékesíthető a jól szervezett másodlagos értékpapírpiacra. Azonban a tőkeérték megőrzési kritérium szerint a részvény kétségtelenül kevésbé likvid, mint a bankbetét, vagy mint a rövid lejáratú kincstárjegy. 2. Annak mértéke, hogy valamely szervezetnek mennyi olyan vagyontárgya van, amely könnyen felhasználható tartozásai kiegyenlítésére. A likviditási ráta széles körben használt mércéje a likviditásnak.

Likviditási arány, likviditási ráta /current ratio/: az összes forgóeszköz értéke osztva az összes rövid lejáratú kötelezettség összegével. Nagyjából jelzi, hogy a vállalat mennyire fizetőképes, mennyire tud megfelelni rövid lejáratú kötelezettségeinek.

Likviditási gyorsráta: a készletek értékével csökkentett forgóeszköz állomány értéke osztva a rövid lejáratú kötelezettségek összegével.

Lineárisan változó költségek /lineally variable costs/: azok a változó költségek, melyek költségrugalmassági együtthatója éppen egy, tehát amelyek egységnyi kibocsátás-változás hatására egységnyivel változnak.

LOFO-eljárás: a felhasználást (értékesítést) mindig a legalacsonyabb beszerzési áron számítja, így a zárókészletet a legmagasabb áron értékeli.

Logisztika /logistics/: az a vállalati tevékenység, mely biztosítja, hogy a vállalati folyamatok zavartalan lebonyolításához szükséges termékek a megfelelő helyen és időpontban, a szükségleteknek megfelelő mennyiségben, minőségben és választékban rendelkezésre álljanak.

Logisztikai rendszer /system of logistics/: az anyagi áramlások és készletek, valamint a rájuk vonatkozó információk és irányítási struktúrák rendszere.

Márkahűség /brand fidelity, brand loyalty, consumer insistence/: az a fogyasztói magatartás, amely előnyben részesít valamely vállalatot, egy márkát és ragaszkodik annak termékéhez.

Márkaimázs (brand image, brand personality, brand profile): a fogyasztóban a márkacikkről kialakult kép, amely marketing eszközökkel befolyásolható, adott esetben módosítható.

Márkajel (brand, brand name, trade name, distinctive name): olyan árumegjelölés (természetes vagy kitalált jelzés, ábra, név, szóképek, embléma vagy az előbbieket kombinációja), amellyel a gyártó, forgalmazó vagy szolgáltató látja el az árut, hogy más áruktól megkülönböztesse. Nem azonos a védjeggyel, mert a márka-jel csak bejegyzés után válik védjeggyé.

Márkás termékek, márkaáru, márkacikk (brand, brand(ed) goods, brand product): piaci kategória, amely azt jelenti, hogy a gyártó (forgalmazó) márka-jelével ellátott termék a fogyasztó tudatában az állandó minőség képzetét (márka-imázs) rögzíti. Egyfajta, a piacon megszerzett tekintély. A fogyasztás-felhasználás során szerzett tapasztalat egyfajta garanciát nyújt a felhasználónak. A vevő számára megkülönböztethetővé teszi a terméket más hasonló, versenytárs termékektől.

Marketing: olyan szemléletmód, módszer és tevékenység, amely a vállalat fogyasztóorientáltságát fejezi ki, tartalma a vállalat piaci kapcsolatait fejlesztő és megvalósító funkciók összessége és megvalósítása. Lényegében a vállalat környezethez való alkalmazkodásának eszköze.

Marketingcsatorna /distribution channel=értékesítési csatorna/: az az út, amelyen a termék a termelőtől /szállítótól/ a fogyasztóhoz eljut.

Marketingkommunikáció: a vállalat célpiacain megjelenő fogyasztók tájékoztatása és meggyőzése termékeinek és szolgáltatásainak értékéről, előnyeiről.

Részei:

1. reklámozás: célfogyasztók és a közönség tájékoztatása
2. vásárlásösztönzés: áruminták, árubemutatók, árupróbák, kuponok, törzsvásárlói jutalmak, pénzvisszatérítés, reklámajándékok

3. public relations (PR): a közvéleményben, a fogyasztókban kedvező vélemény kialakítása a vállalatról, a termékeiről, az alkalmazottairól

4. személyes eladás: értékesítési ajánlattétel személyes találkozás során

Marketing-mix: egyrészt azoknak az elveknek és tevékenységeknek a rendszere, amelyek a vállalkozásnál a marketingszemlélet érvényesülését szolgálják, másrészt azoknak az eszközöknek az összessége, amelyeket a vállalkozás a gyakorlati marketingtevékenysége keretében felhasznál.

Elemi: 1. Product – termékpolitika

2. Price – árpolitika

3. Place – értékesítési, piacpolitika

4. Promotion - értékesítésösztönzési, kommunikációs politika

Marketing stratégia: a marketing célok meghatározása érdekében a vállalkozás szegmentálja a piacot és elvégzi a pozicionálást.

A megfelelő stratégia kiválasztásánál a vállalkozások versenyképességét és piaci pozícióját veszik alapul. A cégek piaci pozíciójához más-más marketing-versenysztratégia illeszkedik.

Piaci vezető cég → diktálja az árakat; széles áruterítés és reklámozás

Piaci kihívó vállalkozás → felfutóban lévő, de még nem piaci vezető; agresszív törekvés a piaci részesedés növelésére

Piaci követő vállalkozás → meglévő pozíciójuk megtartásában érdekeltek.

Meghúzó cégek → általában kisebb vállalatok, amelyek az üzleti élet kisebb réseire specializálódtak.

Marketingterv: azon módszerek kidolgozása, melyek segítségével a javak és szolgáltatások értékesítése és forgalmazása során sikerül megvalósítani a nyereségre vonatkozó célokat.

Mérleg /balance sheet/: a vagyonra ható gazdasági műveletek hatásait rögzítő kimutatás, amely adott időpontra vonatkozóan pénzürtékben tartalmazza a vállalat eszközeinek összetételét és azok forrásait /eredetét/, valamint a nyitó és záró időpont között elért vállalati eredményt is. A mérleg előírt tagolása:

Eszközök /aktívák/:

A./ Befektetett eszközök

- immateriális javak
- tárgyi eszközök
- befektetett pénzügyi eszközök

B./ Forgóeszközök

- készletek
- követelések
- értékpapírok
- pénzeszközök

C./ Aktív időbeli elhatárolások

Források /passzívák/:

D./ Saját tőke

- jegyzett tőke
- tőketartalék
- eredménytartalék
- előző évek áthozott vesztesége
- mérleg szerinti eredmény

E./ Céltartalékok

F./ Kötelezettségek

- hosszú lejáratú kötelezettségek
- rövid lejáratú kötelezettségek

G./ Passzív időbeli elhatárolások

/forrás: az 1991. évi XVIII. törvény 1. számú melléklete/

Minimális készlet /base stock/: a raktárkészlet minimális szintje, amelyet többé-kevésbé állandó eszközleköltésnek tekintenek.

Minőségi kör /quality circle/: egy adott munkahely dolgozóinak a minőség javítására létrejött, elsősorban munkaidőn kívül működő társulása.

Motiváció /motivation/: az emberi szükséglet kielégítésére irányuló ösztönzés, amelynek hatására az ember a cél érdekében kifejtett tevékenységbe hajlandó kezdeni.

Munkaerő fluktuáció /labour force fluctuation/: a vállalatnál adott időszakban lezajló munkaerő-forgalom, az adott időszakban /pl. egy évben/ az összes belépések és összes kilépések számának összege.

Munkaerő-kereslet /demand for labour/: a vállalati munkaerő-szükségletnek a külső munkaerőpiacon megjelenő része.

Munkaerő-szükséglet /labour/manpower demand/: a vállalatnál adott időszakban elvégzendő feladatok ellátásához a vállalatvezetés megítélése szerint szükséges munkaerő létszáma, munkakörök szerint strukturálva.

Munkapcsolatok /labour relations/: a vállalati belső működés belső érintettjei között a munkavégzéssel, annak körülményeivel és díjazásával összefüggésben létrejövő kapcsolatok.

Munkakör /line/sphere of activity/: a vállalati munkafeladatok egy személyre lebontott része, amely meghatározható ismeretek és képességek alkalmazását igényli.

Munkavállaló /employee/: a vállalattal díjazás ellenében történő munkavégzésre megállapodást kötött természetes személy.

Műszaki norma (engineering standard): az a mutató, amely adott technikai feltételek, paraméterek és adott technológiai feltételei között meghatározza (számítja) az egy termék előállításához, vagy egy művelet elvégzéséhez szükséges műveleti időt, illetve anyagmennyiséget.

Nem pénzbéli juttatás /non-pecuniary grant, allowances in kind/: olyan természetbeni járandóság, amelyet a vállalat a munkavállaló számára az alkalmaztatás jogán nyújt. A fontosabb juttatáscsoportok a következők:

- biztosítások /kötelező társadalombiztosítás, beteg-, munkanélküli- és rokkantbiztosítás stb./,
- nyugdíjhoz kapcsolódó juttatások,
- fizetett szabadságok, ünnepek stb.,
- szociális szolgáltatások /egészségügyi ellátás, óvoda, étterem, üdülő stb./
- hitelgaranciák, kedvezmények stb.

Nettó beruházás /net investment/: egy adott időszak alatt megvalósult tőkeállomány-növekedés, vagyis az egy év alatt nem fogyasztási célra beszerzett új gépek, épületek, szerszámok, stb. A nettó beruházás tehát a bruttó beruházás és az értékcsökkenés (amortizáció) közötti különbség.

Nettó bevétel /avail/: a költségek levonása után megmaradó összeg, például a váltó beváltásánál kapott pénz, vagy egy ingatlan értéke a költségek és az adósságok kifizetése után.

Nettó jelenérték /net present value/: ha a beruházás várható költségének diszkontált értékéből levonjuk a várható hozam diszkontált értékéből, a beruházás nettó jelenértékét kapjuk. Azaz, ha a kamatláb = r /tehát a diszkontláb = $1/(1+r)$ /, a hozam : R_t /ahol $t= 0, 1, 2, \dots, T$ /, a költség : C_t /ahol $t= 0, 1, \dots, T$ /, akkor a nettó jelenértéket /NPV/ a következő képlet adja meg: $NPV = \sum (R_t - C_t)/(1+r)^t$. Ha az NPV pozitív, akkor a kérdéses beruházást érdemes megvalósítani. Az elfogadás, illetve elutasítás pontos szabálya azonban valamennyi, pozitív nettó jelenértékkel rendelkező lehetőség rangsorolásának módjától függ, és ez már programozási eljárások alkalmazását követelheti meg.

Nettó (anyag)norma: egységnyi termék előállításához elméletileg szükséges anyagmennyiség. A termékbe tényleges beépülő anyagmennyiség.

Nyitó készlet /beginning inventory/: a beszámolási időszak kezdetén meglévő készlet értéke.

Operatív döntések /operative decisions/: a tevékenységek konkrét végrehajtására irányuló döntések.

Önkéntes nem-állami csoportosulások /organizations of the civil society, non-governmental organizations (NGO)= nem költségvetési szervezetek/: önkéntes emberi szerveződések a résztvevők által meghatározott célok megvalósítása érdekében. A modern társadalmakban egyre nő a szerepük. Ezek az alapítványok, egyesületek, társadalmi mozgalmak egyrészt átvesznek bizonyos társadalmi funkciókat az államtól, illetve az állampolgároktól /gondoljunk pl. a családvédelemre az egyik, az állampolgári jogokért síkraszálló önkéntes jogász szervezetekre a másik oldalon/, másrészt felügyelik a piac működését és az állami beavatkozást /környezetvédelmi és fogyasztói érdekvédelmi csoportosulások/.

Önköltség (net/prime costs, cost of production): valamely szolgáltatás, termék előállítása érdekében felmerült költség. A kalkuláció készülhet egy adott időszaktermelésének egészére, vagy egy termék-, vagy szolgáltatás egységére vonatkozóan

- szűkített önköltség: közvetlen önköltség + üzemi általános költség
- közvetlen önköltség: a termékre közvetlenül elszámolható költségek összege
- teljes költség: szűkített önköltség + vállalati általános költség + egyéb költségek

A vállalat által gyártott termékek fizikai jellegéből adódó, a termék mennyiségének mérésére alkalmas kibocsátási egység (db, kg, t, stb.).

Összköltség: a változó költségek és az állandó költségek összege. $TC=FC+VC$
Rövid távú összköltség: adottan veszi a meglévő üzemi és egyéb állandó költségeket.

Hosszú távú összköltség: az a költség, amely ismét csak adott technológiai és ráfordítások mellett akkor merül fel, ha a cég az összes ráfordítás és döntés tekintetében teljesen rugalmas.

Pénzáram /cash flow/: a vállalat adott időszakon belüli tényleges pénzbevételeinek és kiadásainak egybevetése. A vállalat ebből rendeltetésszerűen törlesztheti adósságait, osztalékot fizethet, tartalékot képezhet, finanszírozhatja jövőbeni fejlesztéseit és forgótőkének növekedését. A pénzáramot a következőképpen számíthatjuk ki:

az adózás utáni nyereség
+ értékcsökkenési leírás
- készletváltozás
- vevőállomány-változás
+ tartópasszíva-változás
+ szállítóállomány-változás
= pénzáram a működésből
+ értékesített tárgyi eszközök
+ tartós befektetések /pl. részvények/ értékesítése
- vásárolt tárgyi eszközök
- új befektetések
= pénzáram befektetésekből
+ felvett hosszú lejáratú hitelek
+ részvény- /kötvény/ kibocsátás
- hosszú lejáratú hitelek törlesztése
- saját értékpapír visszavásárlása
= pénzáram pénzügyi tevékenységből
Teljes pénzáram

Pénztárállomány, pénztárkészlet /cash in hand/: a vállalat pénztárában őrzött készpénzállomány.

Pénztárkönyv, bevételi napló /cash book, cash journal, ledger journal/: egyszerűsített /nem kettős/ könyvelés esetén a készpénzbevételek és -kiadások első feljegyzésére szolgáló könyv.

Pénzügyi év /fiscal year, fiscal period/: az az időszak /12 egymást követő hónap/, amelyre vonatkozóan valamely szervezet elkészíti költségvetését, elszámolását és a tevékenységről szóló jelentést. A legtöbb cég december 31-ével zárja pénzügyi évét, noha sokan a gazdasági /"természetes üzleti évet"/ alkalmazzák.

Piac /market/: valamely jószágnak vagy szolgáltatásnak azokból a tényleges és potenciális vevőiből és eladóiból tevődik össze, akik csere céljából kerülnek egymással kapcsolatba.

Piaci részesedés (market share, share of market): a piaci teljesítmény egy mutatója, amely a piaci eladásokból a vállalatra jutó hányadot mutatja – a vállalat értékesítésének az adott piac összes eladásához viszonyított aránya.

Gyakran a viszonylagos (relatív) részesedés (a legnagyobb versenytárrsal összevetve) jobb képet mutat a piaci szerkezetről.

Piaci szegmentáció: valamely piac marketing szempontból való tagolása (a fogyasztói piacok esetében pl. földrajzi, demográfiai, szociológiai, pszichológiai vagy jövedelmi jellemzők, illetve szervezeti piacokon a szervezeti jellemzők /méret, cél, profil, stb./ szerint). Az így kialakított csoportok (szegmensek) marketing szempontból homogénnek tekinthetők, illetve kialakításuk során törekedni kell a minél nagyobb homogenitás elérésére (a marketing eszközök hatékony alkalmazása érdekében).

Piaci szerkezet: a szereplők számából és relatív nagyságukból származó piaci viszonyrendszer.

Kompetitív piac: sok kis szereplő, homogén termék, árelfogadó magatartás, hatásuk a piaci árra elenyésző

Oligopol piac: néhány, az összpiaci kereslettel összemérhető, de azért jelentősen kisebb méretű szereplő van jelen, akik a verseny csak korlátozni tudják, megakadályozni nem, viszont egyenként is jelentős hatással vannak piac működésére és a piaci árra.

Monopol piac: ahol legalább az egyik oldalon csak egy, a piaci össz-kereslettel azonos nagyságrendű szereplő van, amelyik akarva-akaratlanul tevékenységével alapvetően befolyásolja a piac működését és a piaci árat, kizárja a versenyt.

Piackutatás-piacelemzés /market investigation/ research, market analysis/: a piacról szóló információk begyűjtésének, rendszerezésének és értékelésének folyamata.

Piacméret (measurement of market): egy adott piacon a termékekből, vagy szolgáltatásokból egy adott időszakban ténylegesen eladható áru mennyisége, illetve értéke. A piac felvevőképességének mérőszáma.

Piacpotenciál (market potential – market capacity): az adott piac felvevőképessége, egy adott termékből az elméletileg lehetséges eladások összessége.

PR (public relations): közönségkapcsolati munka, kapcsolatszervezés. A vállalat, vagy intézmény tudatos tevékenysége, amelynek célja, hogy a szervezeten belül, a környezetében, valamint külső kapcsolatai és a közvélemény körében rokonszenvet, bizalmat keltsen, azt fenntartsa, ápolja.

Eszközei: a megfelelő tájékoztatás, kapcsolatok szervezésének és ápolásának különböző formái.

Primer piackutatás (primary research, primary survey): olyan piackutatási vizsgálat, amely adatait konkrét piaci problémákra vonatkozóan, közvetlen megkérdezés, illetve adatgyűjtés útján szerzi be. Az információk lehetnek tények, vélemények, szokások, szándékok, motívumok.

Problémamegoldás /problem solution/ : egy nem megfelelő helyzet feloldására irányuló kreatív folyamat.

Progresszíven változó költségek /progressively variable costs/: azok a változó költségek, amelyek egységnyi kibocsátás-változás hatására egységnyinél nagyobb mértékben változik. Költségrugalmassági együtthatójuk egynél nagyobb.

Profit: a vállalkozás által elért jövedelem, amely az árbevétel és költség különbözete.

Fajtái:

1. számviteli profit: árbevétel – számviteli költség
(normálprofit + gazdasági profit)
2. normálprofit: az iparágban bárki által szokásosan elérhető jövedelem
3. gazdasági profit: árbevétel – teljes gazdasági költségek
4. összprofit: az összbevétel és az összes gazdasági költség különbsége, ami tartalmát tekintve azonos a gazdasági profittal.
5. határprofit: a határbevétel és határköltség különbsége, vagyis a pótlólagos termékegység eladásából származó profitnövekmény

A tökéletesen versenyző vállalat gazdasági profitja:

1. összprofit: $T\pi = TR - TC = \text{összbevétel} - \text{összköltség}$
2. átlagos profit $A\pi = T\pi / Q$
3. határprofit $M\pi$: az összprofit változásának az az összege, amely a termelés egységnyi változásának eredménye

Profitmaximum: $MC = MR$ termelési szintnél található.

Profit maximalizálás: a vállalat kínálati függvényének az a pontja, amely mellett a vállalat a legnagyobb profitot realizálja.

Kompetitív piac esetén: $MC = MR = P$

Monopolista piac esetén: $MC = MR$

Reklám /advertisement, commercial/: olyan, szélesebb körre ható, nem személyes befolyásolás, amelyet egy meghatározott szervezet, vagy személy fizet. Felhívja a fogyasztók figyelmét az áruk és szolgáltatások igénybevételére, illetve őt ebből a célból befolyásolni kívánja, vagy pedig a fogyasztóval az áru tulajdonságait és használati módját ismerteti. Reklámnak tekintendők azok a hirdetések, fizetett közlemények, amelyek valamely gazdálkodó szervezet nevét, vagy tevékenységét népszerűsítik.

Reklámeredmény /advertising result/: a reklám hatásának komplex vizsgálata alapján kimutatható eredmény.

Reklámköltségvetés /advertising budget/: a reklámra előirányzott éves költségkeret, vagy valamely reklámkampány /advertising drive, advertising campaign/ tervezett költségkerete.

Reklámkutatás /advertising research/: reklámeszközök, illetve valamely reklám-kampány hatékonysági vizsgálata.

Releváns piac /relevant market/: azon részpiacok összessége, amelyek egy adott vállalat igény-kielégítési törekvései szempontjából reálisan szóba jöhetnek.

Rendelésre gyártás /production to order/: a termelési folyamat elkezdésekor ismert a vevő személye.

Rendelkezésre állás /availability/: a logisztikai rendszernek az a képessége, hogy kielégítse a vele szemben jelentkező keresletet.

Részstratégia /partial strategy/: a vállalati működés meghatározott részterületeire vonatkozó, önállóan is stratégia jellegű állítások rendszere.

Részvényhozam /earnings per share, EPS/: az egy részvényre jutó nyereség. A törzsrészvényekre vonatkoztatva: adott időszakban elért nyereség, csökkentve az elsőbbségi részvényeket megillető összeggel, osztva a forgalomban lévő részvények számával.

Részvénytőke /capital stock/: a vállalat tulajdonát megtestesítő részvények összessége, a törzs- és az elsőbbségi részvények összesen.

Részvénytársaság (RT) /joint-stock company, company limited by shares/: tisztán tőkeegyesülés jellegű társaság, ahol a tulajdonosok felelőssége korlátozott, a társaság működéséért a részvénytulajdonukon túl semmilyen felelősséggel nem bírnak. Jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakul. Tagjai természetes vagy jogi személyek. A minimális tőke nagyságát és abban az arányt törvény határozza meg. A magyar társasági jog ismeri az egyszemélyes RT-t. A társaság adatközlésre kötelezett.

Döntési szintek a részvénytársaságban:

1. Fizetett menedzserek a napi (operatív) döntései: beszerzés, értékesítés, számvitel, egyszerű pénzügyek
2. Igazgatótanács döntései: beruházások, hitelfelvételek, piaci akciók
3. Közgyűlés döntései: a társaság éves tevékenységének értékelése, döntés a mérleg szerinti eredmény felosztásáról, részvénykibocsátás, menedzserek beszámoltatása, visszahívása, kinevezése, vállalat összevonás.

Rövid lejáratú kötelezettségek /current liabilities/: a vállalati adósságoknak olyan elszámolása, amelyet egy éven belül kell rendezni. A vállalat teljes rövid távú adósságának mértéke. Az adósságok származhatnak megvásárolt áruk, vagy kapott szolgáltatások ellenértékéből. Hitelkötelezettségeket és kamatfizetést is tartalmazhatnak. Összegük, különösen más pénzügyi jelzőszámokkal összekapcsolva, a vállalat likviditási helyzetéről ad képet.

Rövid lejáratú követelések /accounts receivable/: ki nem egyenlített, 12 hónapon belül esedékes követelések. Általában csak a vevők tartozásaira vonatkoztatják.

Rövid lejáratú tartozások /accounts payable/: ki nem fizetett, 12 hónapon belül esedékes tartozások. Gyakran csak a szállítókkal szemben fennálló tartozásokra vonatkoztatják.

Rugalmas gyártási rendszer /flexible manufacturing system/: a termelési program gyors módosítását lehetővé tevő berendezések alkalmazása és ezek optimális, folyamatos termékáramlást biztosító elrendezése.

Saját tőke: az a tőkebetét, melyet a vállalkozás tulajdonosai fektettek a vállalatba, az előző évek során felhalmozódott, osztalékként ki nem fizetett eredményekkel együtt. Vagyon, mint saját tőke a vállalat nettó értéke, azaz az eszközök értékének és a tartozások értékének a különbsége.

Elemi:

1. jegyzett tőke: az induló tőkevagyon, amely szükséges ahhoz, hogy a vállalkozás egyáltalán elkezdődhessen
2. tőketartalék: a részvények kibocsátási értéke és névértékének a különbözete
3. eredménytartalék: az előző évek mérleg szerinti eredményéből fel nem használt rész
4. értékelési tartalék: a könyvszerinti és piaci érték különbözete
5. mérleg szerinti eredmény: az adózott eredmény korrigált értéke

Stratégia /strategy/: olyan koncepció, amely rögzíti a vállalkozás egészét, vagy meghatározó részét (pl. üzletág), illetve hosszú távú célkitűzéseit, meghatározza a célok megvalósulásához szükséges erőforrásokat, valamint a lényegesebb fejlesztési akciókat.

Típusai:

1. tervezői típusú stratégia: módszeres tervezési tevékenység keretében alakul ki. Elsősorban nagyvállalatok alkalmazzák.
2. Vállalkozói típusú stratégia: a stratégiai fontosságú döntések sorozata nyomán alakul ki. Elsősorban a működési kör alakítását és a versenyképesség javítását célzó döntésekre terjed ki.
3. Adaptív típusú stratégia: egyedi döntések sorozata, valamint azok a vállalati szabályok, amelyek megszabják az egyes fontosabb döntési helyzetekben követhető magatartást.

A vállalati stratégia arra ad választ, hogyan valósítsa meg a vállalat alapvető célját.

Formális stratégia /formal strategy/: a vállalati stratégia tudatosan kialakított, meghatározott körben közreadott normatív megfogalmazása.

Részstratégia /partial strategy/: a vállalati működés meghatározott részterületeire vonatkozó, önállóan is stratégia jellegű állítások rendszere.

Stratégiai tervezés (strategic planning): a stratégia tartalmi elemeinek rendszerbe foglalása, a szükséges elemzések elvégzése, a vállalat számára lényeges és hosszabb távra is kiható kérdések eldöntésére, a döntések tartós hatásainak sokoldalú elemzésére.

Stratégiai döntések /strategic decisions/: a vállalat működésének főbb irányait megszabó, a célokat és eszközöket egymáshoz rendelő, hosszabb távú döntések.

Stratégiai újdonság /strategic innovation/: különleges jelentőségű, a piac és a vállalat számára egyaránt magas újdonságértékű fejlemény /termék, technológia vagy szervezeti megoldás/.

SWOT-analízis, illetve GYELV-mátrix : stratégiai tervezési módszer, amely a vállalat, illetve egy adott vállalkozás vagy termék Strengths (Gyengeségeit), Weaknesses (Erősségeit), piaci Opportunities (Lehetőségeit) és a piaci Threats (Veszélyeket) veszi számba.

Számítógéppel integrált termelés /computer integrated manufacturing, CIM/: a termelésszervezés olyan módja, amely a termék tervezését, a termelés tervezését és irányítását, az anyagmozgatást és a gyártást egységes, számítógépes vezérlésre épülő rendszerbe foglalja.

Számítógéppel támogatott tervezés /Computer Aided Design, CAD/: a számítógép interaktív felhasználása termékek tervének kialakítására, rajzok és adatok tárolására.

Számítógéppel támogatott gyártás /Computer Aided Manufacturing, CAM/: a számítógép felhasználása a termék előállítására szolgáló gépek és berendezések programozására, irányítására és ellenőrzésére.

Számviteli információs rendszer /information system of accountancy/: pénzügyi információkat biztosít a vállalati tevékenységek irányításához és végrehajtásához, valamint a pénzügyi kimutatások elkészítéséhez. Összetevői, három folyamatcsoportban összefoglalva:

1. A bevételi ciklus az áru értékesítését és a belőle származó bevételhez való hozzájutást foglalja össze. Főbb elmei: rendelésfogadás- és nyilvántartás, teljesítés, számlázás, vevőállomány-nyilvántartás, elszámolás, jelentés. _ _
2. A kiadási ciklus az árubeszerezéstől a fizetési kötelezettség teljesítéséig terjedő folyamatokat fogja át. Főbb elemei: rendelésfeladás, szállítói rendelés-nyilvántartás, beérkeztetés, számlafogadás, kiegyenlítés elszámolás, jelentés.
3. Az erőforrás-menedzsment ciklus a vállalat működéséhez szükséges erőforrások /állóeszközök, emberi erőforrás, alapanyagok, készpénz/ beszerzéséhez, tárolásához és felhasználásához kapcsolódik.

Szekunder piackutatás (secondary data research, desk researc): olyan piac, vagy marketing kutatás, amely már melévő adatokra támaszkodik. Olyan adatokat, információkat használnak fel a piac megismerése céljából, amelyeket valamely más cél érdekében gyűjtöttek.

Személyes eladás /personal selling/: a promóciós politika része, amely a reménybeli vevővel /vevőkkel/ való személyes találkozás során lehetővé teszi a marketing eszközeinek széleskörű alkalmazását.

Szervezetfejlesztés /organisational development/: a stratégiai követelményeknek megfelelő szervezeti struktúra (ki)alakításának folyamata

Szervezeti struktúra /organisational structure/: egy adott szervezet elemeinek belső elrendezése, főbb dimenziói a szervezeten belüli munkamegosztás, hatáskörmegosztás, koordináció és konfiguráció /szervezeti felépítés/.

Szindikátus: közös kereskedelmi tevékenység.

Szinergia: a stratégia harmadik alapvető eleme, amely nem más, mint az együttes hatás mértéke.

Szolgáltatás /service/: erőforrások felhasználása vevői igényeket kielégítő, nem-termelő tevékenységre, amelynek eredménye nem tárgyasult, nem készletezhető, de adásvétel tárgyát képezi, miközben nem a csere nem eredményez tulajdonos-váltást.

Szövetkezet /cooperative society/: a közös vállalkozás sajátos formája, ahol a tagok rendszerint a vezetésben is részt vesznek, oly módon, hogy az egy tag-egy szavazat elv érvényesül.

Szuperordinált cél: a szervezet valamennyi tagjának közös célja;
eléréséhez szükséges a tagok kooperációja;
kellően átfogó az alárendelt célok felöleléséhez

Szükséglettervezési rendszer /system of requirements planning/: a teljes anyagszükséglet lebontása a termelési vezérprogram által adott termelési mennyiségnek és időzítésnek megfelelően.

Tárgyi eszközök: a vállalkozás anyagi eszközei, amelyek közvetlenül vagy közvetett módon tartósan, több termelési cikluson keresztül szolgálják az üzleti tevékenységet. Megjelenési formái:

1. ingatlanok
2. műszaki berendezések (gép, jármű, berendezés, stb.)
3. beruházások

Társaság /corporation, company/: általában két, vagy több tulajdonos által alapított (személy és/vagy tőkeegyesülés jellegű) üzleti vállalkozás, ahol a partnerek osztoznak az eredményen és a vezetés felelősségén.

Társasági formák: közkereseti társaság (KKT), betéti társaság (BT), korlátolt felelősségű társaság (KFT), részvénytársaság (RT), közös vállalat (KV)

Társadalombiztosítási járulék, TB járulék (social security / national insurance contribution): az az összeg, amit a gazdálkodó szervezetek, valamint a munkavállalók az általuk kifizetett munkabérek után, azok meghatározott %-ban fizetnek be a társadalombiztosítási alapokba (egészség- és nyugdíjbiztosítás)

a társadalmi juttatások fedezéséhez való hozzájárulásként.

Teljes költségszámítás /absorption costing/: számviteli módszer, amely mind a változó, mind az állandó költségeket felosztja a gyártott termékekre. Ellentéte a változó költségszámítás, amely csak a változó költségeket tekinti termelési költségnek, és az állandó költségeket /fel nem osztott költségként/ teljes egészében az adott időszak nyereségéből vonja le.

Teljes v. felhalmozott amortizáció /accumulated depreciation/: az állóeszközök beszerzésétől kezdődően elszámolt és összegyűlt értékcsökkenés összege. Ennek levonása az állóeszköz aktiválási értékéből adja az állóeszköz könyv szerinti értékét.

Tényleges adókulcs /effective tax rate/: az összes kifizetett adó aránya a teljes jövedelemhez képest.

Tényleges költség /actual cost/: a befejezett ügyletekkel kapcsolatos költség-adatok, az utókalkuláció során használt adatok.

Termék-életciklus /product life cycle/: a szükségletek és technológiák ciklusaiból levezetett időtartam, ami a termék piacra történő bevezetésétől az onnan való kivonásig terjed.

Szakaszai: - bevezetés
- növekedés
- érettség
- hanyatlás

Termékéletgörbe (product carrier, product life cycle): valamely termék fejlődésének és élettartamának grafikus ábrázolása, a piacra történő bevezetéstől a piacról történő kivonásáig. Rendszerint jobbra nyomódott haranggörbe alakú, de a terméktől függően ettől eltérő is lehet. Pl. rövid felfutás, gyors visszaesés.

Termékpolitika /product policy/: a fogyasztói igények kielégítésére szolgáló termékek körének, tulajdonságainak meghatározására, valamint a fogyasztónak való bemutatására és a termék piaci elhelyezésére vonatkozó elvek, módszerek, valamint stratégiai és taktikai intézkedések összessége.

Termelés /production/: a rendelkezésre álló erőforrások egy részének felhasználása arra, hogy más erőforrásokon tartós változásokat végrehajtva új javakat hozzunk létre.

Termelési ág /branch/line of production/: a termelési tevékenységnek az input és az output jellemzőitől függő csoportja.

Termelési költség /cost of goods manufactured/: az adott időszakban befejezett termékek költsége, beleértve az időszak kezdetén meglévő befejezetlen termékek költségeit, levonva az időszak végi befejezetlen termékek költségeit.

Termelésstervezés /planning of production/: az erőforrások szükséges mennyiségének és termelésbe való bevonásuk rendjének a kereslet-kielégítés igényeinek megfelelő meghatározása.

Tőkeáttétel /capital leverage/gearing/: a vállalatnak az a lehetősége, hogy kölcsönt vesz fel abból a célból, hogy részvényeseinek nagyobb juttatást nyújtson. A kölcsön felhasználásával bővíti tevékenységét, így nagyobb jövedelemhez jut, és ez a többlet a részvényeseké. A jövedelem-többletet csökkenti a felvett kölcsönért fizetendő kamat. Ez a pozitív leverage. Negatív leverage esetében a fizetett kamat több, mint a kölcsönrel elért többletjövedelem.

Tőkeberuházás /capital expenditur, capital outly/: állóeszközök létesítésére, bővítésére, vagy értékének növelésre fordított összeg. Az ilyen kiadások előnyei a jövőbeli beszámolási időszakokban realizálódnak. _

Tőkehatékonyság: az egységnyi tőke ráfordításával létrehozott kibocsátás (Y/K), reciproka a tőkeigényesség mutatója.

Tőkehozam-ráta (return of capital employed – ROCE) egy üzlet pénzügyi nyeresége, a befektetett tőke százalékában kifejezve.

Tőkeigényességi mutató, tőke/hozam arány / capital/output ratio/: 1. a "teljes" tőke/hozam arány: a gazdaság teljes tőkeértéke osztva a jövedelem, vagy hozam összegével. 2. a "marginális" tőke/hozam aránya a gazdaság jövedelmében, vagy hozamában bekövetkezett változás, ami a tőke egységnyi változásának az eredménye. Például a 3/1 arány azt jelenti, hogy minden három egységnyi újabb tőke-befektetés egy egységnyi újabb hozamot eredményez.

Tőkejelzálog /capital mortgage/: meghatározott követelés biztosítása telekkönyvi bejegyzéssel. Az ingatlan zálogul szolgál a tőkekövetelésért, a behajtás költségeiért és a csődeljárás elején, vagy a jelzálog érvényesítési igény felvetésének időpontjában esedékes éves kamatokért, és végül az utolsó kamatesedékességi naptól számított kamatokért.

Tőkeköltség /cost of capital/: a tőkekiadások finanszírozásához szükséges, különböző forrásokból származó tőke százalékban mért költsége. Minden tőkeforrásnak van költsége, amely lehet közvetlen, például egy kölcsönnél, vagy csak egy használdozati költség, mint például a vállalati tiszta nyereség /visszatartott profit/. A vállalat bármely időpillanatban számított tőkeköltsége a különböző típusú tőkék költségeinek súlyozott átlaga. A súly az egyes tőketípusoknak az összes kötelezettség és a vállalat által kibocsátott összes értékpapír együttes értékéhez viszonyított aránya.

Tőkeköltségvetés /capital budgeting/: a vállalat hosszú távú befektetési lehetőségeinek elemzése és a köztük való választás, a befektetett pénzeszközök szétosztása a tőkeprojektek között. Erre a célra sokféle technikát javasolnak. A hagyományos elszámolási módszerek közé tartozik például a felhasznált tőke visszafizetési futamidejének vagy a hozamrátának a használata, de ezeket a közgazdászok nem tartják megfelelőeknek, és inkább a diszkontált /pénz/hozamáram elemzésen alapuló nettó jelenérték és belső megtérülési kamatláb számítások alkalmazását javasolják.

Tőkésítés /capitalization/: egy vállalat részvénytőkéjének teljes mennyisége és összetétele. Minden vállalatnál kell lennie olyan tulajdonosoknak, akik az alaptőke-részvényekkel, illetve törzsrészvényekkel rendelkeznek. Azokat a vállalatokat, amelyeknél a részvényeknek csak egyetlen csoportja létezik, közvetlen tőkésítésűnek nevezik. A legtöbb vállalat sokféle, különböző típusú részvényt bocsát ki, ezeket differenciált, vagy strukturált tőkésítésűnek nevezik. A vállalat által kibocsátott részvények tőkepiaci értéke a piaci tőkésített érték. A tőkésítés fogalma arra tevékenységre is vonatkozhat, amikor az adó utáni tiszta nyereséget, vagy a tartalékokat részvénytőkévé konvertálják.

TQM, Teljeskörű minőségellenőrzés /Total Quality Control, TQC/: a magas minőségű, hibátlan termék előállításának garanciáit magába a termelési folyamatba beépítő működési elv.

Utánpótlási, pótlási költség /replacement cost/: valamely tétel, vagyontárgy utánpótlásának költsége, figyelembe véve a vásárolt mennyiséget, a vevő telephelyét, a lehetséges engedményeket, a szállítási költségeket, stb.

Ütköző, vagy biztonsági készlet /buffer inventory, safety stock, reserve stock, protective inventory/: az ütköző készletet a megrendelt anyagok szállításának késedelmére, sztrájkokra, vagy bármilyen okból bekövetkező lassulásra, vagy a kereslet hirtelen, előre nem látható emelkedésének az esetére biztosítékként tartják. A készleteknek ezt a szintjét meg lehet határozni tudományos modellek alapján, vagy a múlt tapasztalataiból kiindulva.

Üzemi tanács /company council/: a vállalat tevékenységét illető kérdésekben tanácsadói joggal rendelkező, a vezetés és a munkavállalók képviselőiből álló fórum.

Üzleti vállalkozás /business enterprise/: olyan emberi tevékenység, amelynek alapvető célja fogyasztói igények kielégítése nyereség elérésével.

Vállalat (company): a jogi személyiséggel rendelkező üzleti vállalkozás szervezeti kerete. A gazdaság azon egysége, amely fő feladata a javak és szolgáltatások üzletszerű előállítása. Olyan jövedelemszerzésre törekvő önálló gazdasági szervezet, amely a gazdasági erőforrások felhasználásával és kombinálásával termékeket vagy szolgáltatásokat állít elő és partnereivel a piacon kerül kapcsolatba.

Vállalat értéke /market value/: az az ár, amelyet a vállalatért a befektetők hajlandóak fizetni a tulajdonból származó jövőbeni előny birtoklásáért. Fejlett tőkepiacon a részvények összértékével egyenlő.

Vállalati környezet (environment corporation): a vállalat környezetét mindazok a természeti, gazdasági és társadalmi tényezők alkotják, melyek közvetve, vagy közvetlenül befolyásolják a vállalat működését.

Környezeti tényezők:

1. makrogazdasági környezet – tulajdoni szerkezet, konjunkturális helyzet, külkereskedelem
2. politikai és jogi környezet – gazdasági szabályozók, kamat- és jövedelempolitika, adózás, stb.
3. demográfiai környezet – népesség száma, összetétele, gazdasági aktivitása
4. tudományos technikai környezet
5. természeti környezet - természet- és gazdaságföldrajzi adottságok, környezet állapota
6. kulturális környezet – emberek életkörülményei, kulturális sajátosságok, szokások, hagyományok

Vállalat küldetése: a vállalat alapvető céljának konkrét értelmezése. Meghatározza a működési kört, a belső működés és az érintettekkel való kapcsolatok alapelveit.

Vállalati stratégia /corporate strategy/: a vállalati működés vezérfonala, a vállalati célokat és elérésük lehetséges módjait fogalmazza meg. Két féle értelmezése van:

- előzetes állítások rendszere, amelyek előírják, hogyan kell viselkednie a vállalatnak /normatív megközelítés/,
- a tényleges döntéshozói magatartás utólagos eredményeinek sorozata /leíró megközelítés/.

Vállalati /szervezeti és működési/ szabályzat /organisational and operational statutes, bylaws/: valamely szervezet /vállalat/ vezetői által az irányításra vonatkozóan hozott szabályok. Ezek nem lehetnek ellentétben az ország törvényeivel, és csak a szervezet tagjainak jogaira és kötelezettségeire vonatkozhatnak, külső személyekre nem.

Vállalkozási formák:

1. Egyéni vállalkozás: valamely természetes személy üzletszerű gazdasági tevékenysége
2. Gazdasági társaságok:
 - Betéti társaság (BT)
 - Közkereseti Társaság (KKT)
 - Korlátolt Felelősségű Társaság (KFT)
 - Részvénytársaság (RT)
 - Közös Vállalat (KV)
 - Egyesülés

Váltó: szigorú alaki előírásoknak megfelelően kibocsátott meghatározott pénzüsszeg később esedékes fizetésére vonatkozó ígervény (saját váltó), vagy felszólítást (idegen váltó) tartalmazó forgatható értékpapír.

Változó költségek /variable costs/: a termelés szintjétől függően változó költségek /például a termékbe beépülő anyagok költsége/. Attól függően, hogy ez az össze-függés milyen arányú, beszélünk lineárisan változó költségekről, degresszíven változó költségekről, valamint progresszíven változó költségekről. Rövid távon azonban egyes költségek állandóak /például az adminisztrációs költségek, vagy az amortizáció/, ezeket fix költségeknek nevezzük, és általában ezek a költségek megfeleltethetők a közvetett költségeknek. Hosszú távon minden költség változó.

Védjegy (trade mark): az árukat, szolgáltatásokat megjelölő, azokat más hasonló áruktól/szolgáltatásoktól megkülönböztető, vizuális, vagy auditív jelzés, amely a jogszabályokban előírt feltételek teljesítése esetén kizárólagos jogot biztosít bejelentőjének. Nem piaci, hanem jogi kategória.

Védjegyoltalom (trade-mark protection): a bejegyzett védjegyek nemzeti és nemzetközi jogszabályokon alapuló védelme a jogtalan felhasználók ellen.

Verseny /competition/: két vagy több szereplő egymással szembeni előny-szerzésre irányuló, adott szabályok között zajló tevékenysége.

Vezetői információs rendszer /management information system/: a vezetői döntések támogatására hivatott, számszerű és nem számszerűsített információkat is kezelő számítógépes rendszer.

Zárókészlet /final inventory/: a vizsgált időszak végén meglévő készletek értéke.